

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:138

Fredagen den 12 juni

Kl. 09.00–15.08

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Särskild debatt om lantbrukets kostnadsutveckling

Anf. 1 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Tack för möjligheten att hålla denna särskilda debatt om kostnadsläget i lantbruket i dag!

Svenska lantbrukare befinner sig i ett väldigt pressat läge. Sedan krigsutbrottet i Mellanöstern i februari har priserna på diesel, kväve och soja ökat kraftigt. Det handlar om helt avgörande insatsvaror, sådant som behövs varje dag för att hålla produktionen igång. Det här är kostnadsökningar som slår direkt mot resultatet, mot den nedersta raden, mot lönsamheten och mot Sveriges livsmedelsberedskap. Sammantaget ökade kostnaderna för de här insatsvarorna med över 1,6 miljarder kronor mellan februari och maj 2026.

Utmaningarna finns dock inte bara här och nu. På längre sikt krävs det satsningar som stärker lantbrukarnas lönsamhet och ökar både vår egen produktion av insatsvaror och Sveriges självförsörjningsgrad. Därför är dagens debatt både nödvändig och välkommen.

Anf. 2 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag vill först säga tack till Centerpartiet, som tagit initiativ till den här debatten.

Jag har i mitt uppdrag förmånen att ganska ofta resa runt i landet för att träffa och samtala med våra bönder. Den som gör det inser snabbt hur skickliga de svenska bönderna är i hantverket samtidigt som de har en förmåga att möta omvärldsskiftningar på ett mycket strävsamt och uthålligt sätt. Det är viktigt att ha med sig som bakgrund nu när bönderna vittnar om hur tufft den senaste tidens omvärldsläge faktiskt slagit mot deras verksamheter.

Konflikten i Mellanöstern har drivit upp priserna på energi, drivmedel och inte minst gödsel. De har nått nivåer som gör att det för många lantbruksföretag inte handlar om huruvida man får ihop kalkylen för en kommande investering utan om huruvida det över huvud taget finns grund för nästa säsong.

Som land går det inte att se detta som ett isolerat problem för bönderna, något som de får lösa på egen

hand. Produktionen av livsmedel ligger i hela samhällets intresse. Vi, i alla fall de flesta jag känner, behöver mat varje dag. Det gör att vår lantbruksnäring inte är som vilken näring som helst. Därför åvilar det varje ansvarsfull regering att se till att Sveriges lantbrukare har vettiga förutsättningar för att producera.

Fru talman! Den här regeringen har lagt om jordbrukspolitiken så att fokus nu ligger än tydligare på att öka svensk produktion. I det korta perspektivet har vi lyssnat in näringen och agerat på omvärldsläget.

Med anledning av den rådande kostnadskrisen lade vi fram ett omfattande budgetpaket för svensk primärproduktion. Cirka 1,6 miljarder ska gå ut i riktad stöd med fokus på växtodlingen, som är den del som drabbas hårdast. Men stöd går också till bland annat yrkesfisket och vattenbruket. På så vis bidrar vi till att säkerställa att produktionen kan fortsätta, att höstens sådd blir av och att nästa års skördar inte äventyras.

Men i regeringens arbete den här mandatperioden ligger som sagt också ett längre perspektiv för att öka konkurrenskraften. Under alldeles för lång tid under olika regeringar har denna sektor varit nedprioriterad. Resultatet har vi sett i försämrad konkurrenskraft, svagare lönsamhet och minskad produktion. Det är denna utveckling som regeringen nu bryter.

I livsmedelsstrategin 2.0 har vi slagit fast en ny riktning med ett fokus som faktiskt avgör om det går att driva företag på landsbygden. Det handlar om lönsamhet, konkurrenskraft och robusthet.

När vi tillträdde hade Sverige Europas högsta dieselpriser, vilket slog hårt mot hela landet men allra hårdast mot dem som är beroende av traktorer, skördetröskor och långa transporter för att få verksamheten att gå ihop. Sedan dess har vi sänkt reduktionsplikten, och vi har prioriterat att förlänga den tillfälliga skattnedsättningen på jordbruksdiesel varje år – just för att hålla nere kostnaderna i det svenska jordbruket.

Ett annat exempel är att vi, till skillnad från föregående regering, såg till att återflödet av pengar, nästan trekvarts miljard vid en ändrad valutakurs, går ut till bönderna där de hör hemma. Vi har infört ett särskilt stöd för robustgörande åtgärder, så att våra lantbruk kan stå starkare. Vi ser också att regelverket många gånger är ett gissel och har därför gett en lång rad myndighetsuppdrag, förenklat grundvillkoret och etablerat

en regelkrångelsbekämpande struktur genom Förenklingsrådet och Implementeringsrådet. Men mycket mer finns att göra.

Det är dock i den här riktningen vi måste gå: ökad lönsamhet, mindre regelkrångel och en politik som inte ser Sveriges bönder som ett särintresse utan som inser att matproduktion är en nationell angelägenhet. (Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).

Anf. 3 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Utan svenska bönder har vi ingen trygg livsmedelsförsörjning, inga öppna landskap och ingen beredskap när världen skakas av kriser.

Det som nu händer i Mellanöstern driver upp kostnaderna för drivmedel, gödsel och andra insatsvaror och slår direkt mot svenska lantbrukare och i förlängningen mot svenska hushåll. Här och nu är det nödvändigt att regeringen agerar med ett krisstöd för att stötta jordbruket genom den här plötsliga kostnadschocken. Om detta är vi överens.

Men i grunden måste det svenska lantbruket stärkas långsiktigt, så att vi kommer ifrån sårbarheten för svängningar på världsmarknaden och behovet av akuta krisstöd. Det innebär att jordbruket måste ges förutsättningar att växa, öka lönsamheten och samtidigt bli mindre beroende av det fossila och mer motståndskraftigt.

Fru talman! Vi behöver ett starkare och mer självförsörjande lantbruk. Vi socialdemokrater vill se mer svenskt på tallriken, mer svenskt i glaset och mer svenskt i tanken. Därför vill vi se mer svensk produktion av biodrivmedel, mer biogas och en starkare bioekonomi.

Vi vill se en stabil och långsiktig finansiering av Klimatklivet. Vi vill komma bort från den inlåsnings när det gäller fossilt som dagens skattenedsättning innebär för jordbruket, även om den behövs just nu. Vi vill se mer innovation och verklighetsnära forskning som kan komma jordbruket till nytta.

Vi vill få på plats en livsmedelsstrategi som också stärker produktionen av inhemska insatsvaror, så att matproduktionen kan fortsätta vid en kris. Alla vet att lagerhållning av mat räcker en tid. Men sedan behövs det också möjlighet att fortsätta produktionen. Det saknas definitivt i dagens livsmedelsstrategi.

Livsmedelsstrategin måste också kompletteras med åtgärder som skapar en lönsam klimatomställning för jordbruket. Det är viktigt för klimatet, men det är också viktigt för vår beredskap.

Matpriserna måste pressas, men inte på böndernas bekostnad. Därför har vi länge krävt ökad transparens i livsmedelskedjan och ett konkurrensverk med fler och kraftfullare verktyg i verktygslådan.

Svenska bönder efterfrågar långsiktiga spelregler, lönsamhet och framtidstro. Svenskt lantbruk behöver en regering som bygger beredskap innan krisen kommer. Vi socialdemokrater tar det på allvar. Får vi väljarnas förtroende kommer vi att se till att Sverige och

Sveriges bönder ställer om och är bättre rustade för nästa kris.

Anf. 4 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag vill tacka Centerpartiet för att ha önskat den här debatten om kostnadsläget i lantbruket. Det är viktigt att lantbrukets frågor kommer upp på den svenska politiska agendan. Inte minst är det viktigt att det svenska lantbrukets förutsättningar diskuteras. Ett fungerande svenskt lantbruk är ju en angelägenhet för varje svensk.

Debatten föranleds av konflikten i Mellanöstern, som driver upp priserna på energi, drivmedel och gödsel samtidigt som osäkerhet kring viktiga handelsvägar skapar nya risker för hela livsmedelskedjan. Därför har vår regering lanserat ett kraftfullt stödpaket för att stärka svensk primärproduktion, säkra livsmedelsförsörjningen och motverka ökade matpriser. Vi gör det med ett arealbaserat stöd riktat mot växtodlingen. Det är utformat med utgångspunkt i kostnader för kvävegödsel och drivmedel, för det är där problemet är störst.

Det höga kostnadsläget har alltid varit en mycket viktig fråga, i alla fall i decennier. Här finner vi en stor del av förklaringen till det svenska lantbrukets kraftgång. Kostnadsläget har minskat lönsamheten under långa tider. Det är därför vi sverigedemokrater länge har gett oss i kast med kostnadsläget. Det är ett av flera områden som har betydelse för lantbrukets lönsamhet. Andra områden som har betydelse för lönsamheten och som vi arbetar mycket med är förutsättningar såsom sortutveckling, åtgärder mot skadegörare, teknikutveckling och teknikspridning, liksom efterfrågan på svenska livsmedel samt strategiska stöd som ger både produktionsnytta och miljönytta samtidigt; det får man inte glömma.

När det kommer till lantbrukets omkostnader är vår ingång pragmatisk. Kan vi sänka omkostnaderna får annat stå tillbaka. Tidöregeringen har hållit dieselskatten så låg som möjligt och fortsätter med det. Vi har sänkt reduktionsplikten. Vi har sänkt slakteriavgifterna. Eftersom full kompensation för ETS 2 nu verkar svårt anser vi att man bör lyfta ut jordbruket ur ETS 2. Vi har kompenserat för svenska merkostnader som inget annat lands lantbrukare har. I dag får man för mjölkkor som går på bete en betesersättning som kompenserar för i genomsnitt ungefär halva merkostnaden.

Vi följer vad som händer, och vi agerar. Den långsiktiga ambitionen är att öka lönsamheten och frihetsgraderna för branschen så mycket att den klarar av alla kriser helt själv. Målsättningen är att krisstöd inte ska behövas i framtiden. Vi kommer givetvis ändå alltid att följa situationen.

För ett par veckor sedan släppte vi sverigedemokrater vårt lantbruksprogram, med över 30 åtgärder som fortsätter Sverigedemokraternas påbörjade arbete för ett svenskt lantbruk med mycket goda förutsättningar. Det innehåller bland annat ökad nationell finansiering där EU drar ned, skydd av åkermarken mot kommunal exploatering, permanentad och

dubblerad djurvälståndssättning, förenklade betesregler och minskad vargstam. Vi vill införa statliga kreditgarantier vid generationsskiftet och sänka anställningskostnaden. Läs lantbruksprogrammet själv! Du kan hitta det på min Facebooksida.
(Applåder)

Anf. 5 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att rikta mitt tack till Helena Lindahl personligen och inte till Centerpartiet. Jag vill tacka dig för alla dina år i Sveriges riksdag och för allt du har gjort för svenskt lantbruk, för landsbygden och för Norrland, som jag vet att våra hjärtan klappar allra mest för. Stort tack för allt det!

Jag är dock jätteledsen för Centerpartiets vänstersväng. Man vill nu samarbeta med tre vänsterpartier i stället för med de borgerliga. Detta beklagar jag verkligen. Det gör också dagens debatt lite svår, fru talman, för jag kommer att hålla med Helena Lindahl om väldigt mycket av det hon säger. Problemet är bara att det inte längre är Centerpartiets politik. Centerpartiets politik är nu att samarbeta med Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Då blir det mer byråkrati, mer regelkrångel och högre skatter. Det kommer inte att vara bra för det svenska lantbruket, fru talman.

Det här ska sättas i relation till partier som vill gå åt andra hållet – borgerliga partier som i stället vill underlätta för det svenska lantbruket. Vi moderater kommer att jobba allt vi kan för att svenskt lantbruk ska ha bra konkurrensvillkor. Vi ska se till att det blir färre regler, mindre byråkrati och lägre skatter. Då kommer det svenska lantbruket att kunna stå starkt.

Det som sker just nu gör att vi behöver krisstöd på plats. Långsiktigt behöver svenskt lantbruk bättre spelregler, så att man kan konkurrera på lika villkor. Målsättningen, fru talman, är mer svensk mat på tallriken. Det är bra för svensk beredskap och för de skatteintäkter som bygger vårt välfärdssamhälle. Det håller också landsbygden öppen. Vi som är uppvuxna eller bor där vet hur viktigt det är med öppna landskap, och det bidrar svenskt lantbruk till.

(Applåder)

Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Sveriges jordbruk står inför många utmaningar. Vi behöver öka vår självförsörjning och vår beredskap, samtidigt som vi inte ska minska den biologiska mångfalden. Vi behöver också ställa om för klimatets skull.

Den pågående krisen i Hormuzundet gör inte saken bättre på kort sikt. Priser höjs för jordbrukare, livsmedelsproducenter och konsumenter. Vi ser hur beroende vi fortfarande är av det fossila, både av drivmedel och av till exempel mineralgödsel. Det behövs kompensation till utsatta näringar som jordbruket samt till de människor som utsätts för höga priser. Det är viktigt att vi kan förhålla oss till jordbrukets utmaningar på både kort och lång sikt.

Fru talman! Jag tycker att Tidöpartierna har varit lite väl inaktiva i den viktiga frågan om att göra

Sverige mer oberoende av det fossila – av oljan, som förutom att den gör vår värld ogästvänlig ofta kommer från skurkstater och nu även försvarar för många inom jordbruksnäringen. Varför har man inte redan från mandatperiodens början snabbat på åtgärder som skulle kunna skydda fler jordbrukare? Jordbruket skulle bli mer robust om det blev mer oberoende av det fossila.

Varför har man till exempel låtit bli att ta fram ett förslag på ett jordbruksavdrag, en grön skatteväxling, som hade kunnat användas för en utfasning av det fossila inom jordbruket? Det finns frågetecken om huruvida just det förslaget skulle kunna strida mot EU:s statsstödsregler, men jag tycker att regeringen faktiskt hade kunnat arbeta med det och finna en lämplig lösning. Det är min tanke.

Vi i Vänsterpartiet tar frågan på allvar. Vi budgeterade i höstbudgeten 1,2 miljarder mer än regeringen till åtgärder för att säkra jordbruket. Vi motsätter oss inte den extra satsning som regeringen nu gör på jordbruket i sin extra ändringsbudget.

Anf. 7 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Först vill jag tacka Edward Riedl så mycket för hans fina ord. Det är alltid lite speciellt när man befinner sig på sluttampen. Man kommer ihåg sin första dag, och man kommer också ihåg sin sista.

Krisstödet är väldigt välkommet. Tack, regeringen, för att ni kom med de pengarna! Men det jag efterlyser är att man har två bollar i luften. Vi behöver också ha en långsiktig plan, inte bara en kortsiktig plan för krisen. Vi måste producera mer av den mat vi själva behöver. Det handlar inte bara om ekonomi, utan som ni alla vet om handlar det även om beredskap och säkerhet. Pandemin visade hur snabbt globala leveranskedjor kan brytas. Kriget i Ukraina visade sårbarheten i att vara beroende av import. Ändå har man inte fullt ut agerat med den kraft som situationen kräver, skulle jag vilja säga.

Centerpartiet har ett tydligt mål: Sverige ska nå en självförsörjningsgrad på 80 procent när det gäller grundläggande livsmedel. Vi är långt därifrån i dag. Det gör oss sårbara på ett sätt som inte är acceptabelt i ett mer osäkert världsläge. Ett lönsamt lantbruk är inte ett särintresse – det är en nationell säkerhetsfråga. Då måste också villkoren vara rimliga.

Fru talman! I dag pressas lantbrukare av höga kostnader, omfattande regelverk och osäkerhet inför framtiden. Många saknar möjlighet att investera, utveckla och föra verksamheten vidare.

Centerpartiet föreslår därför ett permanent jordbruksavdrag för att stärka lönsamheten, ökade investeringar i fossilfria drivmedel och biogas, enklare ägarskiftet för att säkra nästa generations lantbrukare och att offentlig sektor i högre grad ska efterfråga svenska närodlade livsmedel.

Sverige behöver en långsiktig politik för att stärka livsmedelsproduktionen. Här finns det en del brister i regeringens arbete, även om man också har gjort en del

bra. Låt mig få peka på två saker, där jag hoppas få svar på mina frågor i dag.

Den uppdaterade livsmedelsstrategin presenterades som en huvudreform. Sedan gav lantbruksministern Jordbruksverket i uppdrag att ta fram mätbara mål. De målen har regeringen valt att inte gå vidare med. Vad händer med dem?

Utredningen om en mer konkurrenskraftig animalieproduktion har inte heller lett till några konkreta resultat. Varför inte?

Fru talman! Avslutningsvis: Jag vet att regeringen och statsrådet Kullgren har goda intentioner. Men om vi ska öka landets självförsörjningsgrad och få fler bönder i Sverige måste det hända mer. Framför allt måste svenska bönder kunna tjäna mer pengar. Jag kommer att återkomma till just den biten.

Anf. 8 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Tack för att vi har den här debatten!

Just när det gäller jordbruk tror jag att vi alla i den här kammaren oavsett parti vill se mer svenskt jordbruk och mer svenska livsmedel. Vi ser nu att vi har en kostnadskris i lantbruket. Det är inte en kris som bara beror på höga priser. Det är en kris som bottnar i beroende.

Så länge svenskt lantbruk är beroende av fossil diesel och importerad mineralgödsel och så länge det är en skakig global energimarknad kommer kostnadskrisen tillbaka. Den förda politiken har försatt Sveriges lantbruk i ett mycket pressat läge.

Vi ska ha respekt för den akuta situationen. Det behövs ett stöd, och vi har kostnadschockerna. Men det är också politikens uppgift att se till att man inte behöver rycka ut varje gång det är kris. Det gäller att bygga ett robust system, en livsmedelskedja, som håller även i kris.

Problemet är inte priset utan beroendet. När dieselpriset stiger stiger också priset för att bruka jorden såsom systemet är i dag. När naturgaspriset stiger stiger också priset på mineralgödsel. Vi är beroende av det i dag.

Oroligheterna i världen – det är egentligen en underdrift att kalla det som sker för oroligheter; det är fruktansvärda händelser – påverkar fossila flöden, och då påverkas svensk matproduktion direkt. Då hjälper det inte att bara sänka matmomsen.

Vi behöver ha en robust livsmedelskedja. För Miljöpartiet är det tydligt att vi måste minska sårbarheten. Vi måste stärka kedjan. Vi vill se ett jordbruksavdrag, precis som har tagits upp här i debatten.

Det har funnits förslag på regeringens bord sedan 2021, när utredningen *Vägen mot fossilberoende jordbruk* kom. Den låg färdig på bordet när Peter Kullgren med kollegor kom in. Varför har det inte hänt mer? Det finns vissa otydligheter när det gäller statsstödsregler och annat, men utred det i stället för att avfärda det!

Styrmedelsutredningen kom nyss med samma förslag. Den utredningen ville man inte ens ta emot publikt. Klimatpolitiska rådet lämnade förra året en

rapport där man hade en ingående fördjupning om fossilberoendet i jordbruket. Den har man inte heller tagit till sig. Riksrevisionen gjorde en granskning, men den avfärdades. LRF, som är den största organisationen för jordbruket, säger samma sak. Ändå har ingenting hänt.

Miljöpartiet menar att det är otroligt viktigt att vi får ett fossilberoende lantbruk. Vi vill se till att lantbruket blir mer energiförsörjande med mer biodrivmedel, elektrifiering, energilagring och fossilfria arbetsmaskiner. Vi vill se till att vi blir mindre beroende av importerad mineralgödsel och att vi ökar den svenska produktionen. Jag kommer att återkomma till detta senare.

Anf. 9 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Vi är alla smärtsamt medvetna om den oroliga tid vi lever i. Precis som många har sagt här innan mig i dag påverkar det inte minst lantbruket som pressas hårt av konflikten i Mellanöstern och kriget i Ukraina. Vi ser ökade kostnader för drivmedel, energi och gödsel och stora osäkerheter vad gäller viktiga handelsvägar.

I ett sådant läge är det viktigt med handlingskraft. Därför har Liberalerna och våra samarbetspartier presenterat ett kraftigt stödpaket för att just stärka primärproduktionen, säkra livsmedelsförsörjningen och dämpa matpriserna. Det är viktigt att inte stå handfallna medan lantbruket tar smällen av internationella kriser.

Fru talman! Vi är i den här kammaren rörande överens om att vi behöver öka den svenska livsmedelsförsörjningen. Det behöver produceras mer mat i Sverige. Ett land som inte kan producera tillräckligt med mat i fredstid får stora problem i krig och kris.

För att nå fram till det har vi vidtagit en lång rad åtgärder under mandatperioden. Vi måste fortsätta arbetet med att minska regelkrångel, förenkla tillståndprocesser och öka friheten för svenska lantbruksföretag.

Vi behöver helt enkelt stärka lönsamheten, konkurrenskraften och robustheten i hela livsmedelskedjan. Målsättningen måste vara, precis som någon här innan mig sa, att lantbruket är så starkt att krisstöd inte ska behövas. Här har vi kommit en bit på väg, men mer finns att göra.

(Applåder)

Anf. 10 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Den som samtalar med lantbrukare runt om i Sverige möter företagare som är vana att hantera osäkerheter. Det är väder, marknad och omvärldsläge. Detta har alltid varit en del av vardagen.

Man möter också en frustration över att politiken alltför länge har gjort det svårare att producera mat i Sverige. Under alldeles för många år har svenska bönder fått höra att de måste använda mindre mark, följa fler regler och bära allt fler kostnader. Resultaten av den politiken har blivit minskad produktion, försämrad konkurrenskraft och ett växande importberoende.

Det är just därför som vi har försökt att lägga om kursen. Vi har sänkt reduktionsplikten, tryckt ned skatten på jordbruksdiesel och betalat ut återflöde från jordbruksstödet till bönderna. Vi har tagit steg för att minska regelkrånglet. Vi har tagit fram en uppdaterad livsmedelsstrategi med ett tydligt fokus på lönsamhet, konkurrenskraft och ökad produktion. Vi menar att Sverige behöver mer produktion och inte mindre.

Fru talman! Det är därför lite anmärkningsvärt att Centerpartiet nu söker samarbete med två partier som i grunden bygger på en annan syn. Vänsterpartiet talar visserligen om självförsörjning, men samtidigt ska köttproduktionen minska kraftigt. Man ska styra om produktionen bort från animalier. Man ska kraftigt öka och regelstyra produktionen till större andel ekologisk areal. Man vill begränsa större företag och ge staten större inflytande över hur marken används.

Miljöpartiet går i exakt samma riktning. Även där är utgångspunkten att jordbruket ska styras mot fler villkor, fler miljökrav och fler politiskt bestämda produktionsmetoder. Fokus ligger inte i första hand på att producera mer mat utan på att använda jordbruket som ett verktyg för andra politiska mål.

Detta är naturligtvis en helt legitim politisk uppfattning, men då måste man också vara ärlig med konsekvenserna. Jag har absolut inget emot ekologisk produktion, men om man politiskt ska styra produktionen och minska animalieproduktionen i den extrema omfattning som Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill och därmed öka regelbördan blir det svårare att öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Fru talman! Skillnaden mellan oss handlar ytterst om synen på lantbruket. Regeringen kommer att fortsätta prioritera lönsamhet, konkurrenskraft och robusthet, för när svensk livsmedelsproduktion växer blir Sverige både starkare, tryggare och mer motståndskraftigt.

(Applåder)

(I detta anförande instämde Staffan Eklöf (SD).)

Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Vi har fyra förlorade år bakom oss när det gäller jordbrukets klimatomställning.

Trots att många lantbrukare verkligen vill ställa om och tar eget ansvar för att göra det saknas en tydlig riktning för politiken. Riksrevisionen har därför sågat regeringens politik för jordbrukets klimatomställning, och Sverige är nu också mer beroende av den fossila importen än vi var innan regeringen tillträdde. Det har ökat Sveriges sårbarhet.

Min fråga är förstas: Vad gör statsrådet nu de sista månaderna på posten för att minska jordbrukets beroende av importerade drivmedel, importerat gödsel och andra insatsvaror så att svenskt lantbruk kan stå starkare i nästa kris?

Anf. 12 Landsbygdsminister PETER

KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Jag är inte bonde, men jag vet hur irriterade bönder blir på just den här politiska retoriken från den röda sidan i Sverige.

Sverige har ett av de mest klimatsmarta jordbruket i världen. Sverige är det land som tar störst hänsyn till våra djur, vilket får konsekvensen att vi i princip har den lägsta antibiotikaanvändningen i världen. Samtidigt har vi ställt om genom bland annat Klimatklivet, där enorma summor skickas ut. Den som har varit ute, särskilt på spannmålgårdar, ser vilken omställning jordbruket och jordbrukarna har gjort. Det finns knappt en oljepanna kvar som torkar vårt spannmål i Sverige.

Sverige ligger långt före, och ändå ska det hela tiden klankas ned på jordbrukare och bönder i det här landet för att de gör för lite. Visa mig pengarna som klarar den här omställningen! Ni har dem inte i er budget, och ni har dem inte i konkret politik. Det är bara retorik.

Anf. 13 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Det var lite osmakligt av Peter Kullgren att gömma sig bakom Sveriges lantbrukare. De har gjort enorma insatser utan tillräckligt stöd från just Peter Kullgren. Jag frågade vad Peter Kullgren tänker göra för att hjälpa dem att ställa om ytterligare.

Jag ska ställa en annan fråga i stället, som kanske kan få ett tydligare svar. En del i att öka lantbrukets lönsamhet och motståndskraft är att minska kostnaderna för viltskador. I Sverige har vi i dag cirka 300 000 vildsvin, som orsakar enorma skador för våra jordbrukare men också för många villaägare. Sveriges grannländer har, som en jämförelse, bara ett par tusen vildsvin.

Delar statsrådet Socialdemokraternas målsättning att kraftigt minska viltjursskadorna och därmed också den svenska vildsvinsstammen?

Anf. 14 Landsbygdsminister PETER

KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Ja, det gör jag absolut! Vi behöver minska stammen kraftigt.

Det är också därför regeringen har lagt fram konkreta åtgärder för hur det skulle kunna gå till. Regelverket kring vildsvinsjakt har faktiskt även under tidigare regering ändrats, och vi har tydligt fortsatt i den riktningen. Fler tekniska hjälpmedel är möjliga, skyddsjaksregler har blivit ännu mer tillåtande med mera.

Att gå in och säga att vi ska ha en tiondel kvar av stammen kommer dock att innebära att man klampar in över gränsen för vad äganderätten innebär. En markägare som har vildsvin på sin mark och har koll på sin stam måste självklart kunna förvalta den enligt eget huvud. Med Socialdemokraternas – återigen – retorik utan konkret politik kommer man ofrånkomligen att gå in och styra över markägares vilja att ha visst vilt på sin mark.

Anf. 15 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack, jordbruksministern, för anförandet!

Jag har en fråga om EU:s jordbruksbudget, CAP. Som ministern vet flaggas det från Bryssel om att den ska skäras ned kommande mandatperiod, och det är inte bra för svenska bönder om det skulle ske.

Företrädare från regeringen, bland annat från landsbygdsministrarnas parti, har sagt att det här inte ska få konsekvenser för jordbrukare. Men samtidigt pekar ni ut jordbrukspolitiken som ett område där ni är beredda att skära ned mer eftersom ni vill minska på EU:s budget. Det är i alla fall vad jag har läst mig till, men landsbygdsministern får rätta mig om jag har fel.

Jag kommer nu till min fråga. Om detta sker kommer det att innebära att svenska bönder råkar illa ut och får än mindre pengar att röra sig med. Jag undrar: Kommer regeringen, om ni får möjlighet nästa mandatperiod, att kunna kompensera för det här fullt ut med nationella pengar?

Anf. 16 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Eftersom Sverige är ett av de länder som skickar in mer pengar i EU-systemet och får tillbaka mindre har många partier i den här kammaren varit ganska budgetrestriktiva.

Den gemensamma jordbrukspolitiken är en stor del av EU:s budget. Tidigare har nog många tänkt att vi kan reducera för att behålla mer av pengarna själva och prioritera dessa medel som vi vill. Nu är läget anorlunda i hela EU-budgetarbetet i och med nästa långtidsbudget. En budgetminskning på jordbrukssidan skulle inte gå hem till Sverige igen, utan den ska gå till andra EU-utgifter.

Då behöver man tänka både en och två gånger i ett land som dessutom vill ha rimliga priser på mat. Bönderna kommer ju inte att sluta producera mat om de hära stöden inte kommer, utan de kommer att behöva sätta ännu högre priser. Det blir alltså konsumenten som får betala för en reduktion av CAP.

Anf. 17 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag skulle nog säga att det är både och. Det blir högre priser, men det kommer självklart också att påverka bönderna eftersom det kommer att finnas mindre pengar till investeringar. Jag tror också att människor på grund av plånboken kommer att köpa mindre svensk mat, så det är klart att detta kommer att slå tillbaka på bonden också.

Därför tycker Centerpartiet att det är rimligt att en sittande regering kompenserar en eventuell minskning av jordbruksbudgeten med nationella pengar. Vi i Centerpartiet är beredda att göra en sådan kompensation.

Mina frågor till ministern är därför: Kan ministern här och nu ge samma besked? Och kan ministern lova att ni fullt ut kommer att kompensera för ett minskat CAP-stöd om regeringen blir omvald?

Anf. 18 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Nej, det kan ingen minister stå i kammaren och lova långt innan budgetprocesserna är klara. Det vore inte hederligt.

Däremot kan jag säga vad Kristdemokraternas inriktning är: Vi ska definitivt värna stödet till våra bönder just eftersom vi behöver öka livsmedelsproduktionen, inte minska den.

Jag tycker också att regeringen genom agerande har lett i bevis att den är beredd att satsa mer på lantbruket än vad tidigare, centerpartistiskt stödda, regering var.

När vi ändrade valutaförordningen förra gången fick vi en anseelig summa mer. Den dåvarande, centerpartistiskt stödda regeringen valde dock inte att skicka ut de pengarna till bönderna utan skickade dem till andra håll i statens budget.

I den här omgången kom det 746 miljoner. Vi såg självklart till att de landade hos bönderna och inte gick till andra statliga utgifter.

Anf. 19 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, landsbygdsminister Peter Kullgren, för ditt anförande!

Det var intressant att ministern lade så stor vikt vid att berätta vad vår politik är, samtidigt som han också hyllade vår politik. Han verkade tycka att Klimatklivet är en fantastisk uppfinning, och det kom ju faktiskt från Miljöpartiet från början. Jag tror dock att Peter Kullgren får läsa vår bondemotion lite noggrannare för att faktiskt se vad vi tycker i dessa frågor.

Jag vill gå tillbaka till samma fråga som Åsa Westlund tidigare ställde, för jag tycker inte att ministern gav något tillfredsställande svar. Det gäller vägen till ett fossiloberoende jordbruk. Tycker ministern att det är önskvärt att vi går mot ett fossiloberoende jordbruk och kommer bort från fossilberoendet, och vad gör i så fall regeringen för detta? Vad jag ser är det bara akutstöd och sänkta drivmedelsskatter, i stället för att växla över och försöka komma ur detta.

Anf. 20 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Det regeringen gör är att värna en av världens mest klimatsmarta livsmedelsproduktioner på det sätt som träffar den produktionen bäst. Just nu finns det ett eller möjligtvis två traktormärken som har biogastraktorer. Det är inte så att det sprutar fram eltraktorer som omedelbart kan ersätta de fossildrivna.

Är det en önskad riktning att vi minskar vårt fossilberoende? Definitivt! Men jag har heller inte i Miljöpartiets budget sett den fulla kostnad det skulle innebära att få fram den produktion vi behöver. Det blir mycket retorik.

Vi har fokuserat på att värna en klimatsmart och miljömässigt hållbar produktion i Sverige i stället för att öka importen av livsmedel. Det har vi gjort genom det som har träffat bäst. Just nu är det stöd som bäst

träffar produktionen – tyck om det eller inte – drivmedelsstödet, alltså en låg dieselskatt.

Anf. 21 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag håller med: I det läge vi är i just nu är det nog det stödet som ger bäst träffsäkerhet. Men det är också för att vi under fyra års tid inte har sett några andra åtgärder för att komma ur fossilberoendet.

Som jag sa i mitt anförande ligger det sedan tidigare en utredning på ministerns bord, *Vägen mot fossiloberoende jordbruk*. Vi har styrmedelsutredningen som kom häromdagen. Klimatpolitiska rådet har tagit fram en rapport. LRF har egna förslag. Riksrevisionens granskning har visat på flera förslag om hur man ska komma vidare och vad som är marknadsmisslyckande.

Återigen: Varför har inte regeringen tagit till sig detta och försökt komma härifrån? Avfärdar regeringen till exempel jordbruksavdrag helt och hållet? Det är ju ändå något som många förespråkar. Ska vi inte ha en biopremie? Ska vi fortsätta med diesel, eller hur är vägen dit?

Man måste ju ha incitament för att skapa efterfrågan på något annat och för att det ska vara lönsamt att ställa om. Då kan vi inte ha inläsningseffekter.

Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Det är klart att jordbruksavdraget inte är avskrivet. Däremot kan vi ju konstatera – och det är också anledningen till att vi har denna debatt – att det har varit ett extremt ansträngt läge. Och det handlar inte bara om den senaste situationen. Redan torkan 2018 ställde till det ordentligt för jordbruket. Slag i slag med den kom pandemin. Slag i slag med den fick vi krig på vår kontinent. Sedan fick vi en president i USA som twittrar och vänder upp och ned på hela världsmarknadsläget för flera viktiga insatsvaror, och nu också kriget i Iran och situationen i Hormuzundet.

Fokus har inte varit nya idéer med osäkra effekter på produktionen. I allvarliga situationer gäller det att koncentrera sina åtgärder på det som faktiskt är viktigast. Just nu har det varit att inte äventyra svensk produktion. Det vore inte till gagn vare sig för vår livsmedelsproduktion eller för klimatet.

Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tyvärr har Sverigedemokraterna och regeringen efter fyra år vid makten inte stärkt lantbrukets långsiktiga motståndskraft. De har inte presenterat någon trovärdig plan för att minska jordbrukets beroende av importerade drivmedel, importerad gödsel eller andra insatsvaror. De har inte heller bidragit till att öka efterfrågan på svenskt kött genom att kräva en riktig ursprungsmärkning av kött på restauranger.

De har inte agerat tillräckligt mot viltskadorna, inte minst från vildsvin, som orsakar enorma förluster för Sveriges bönder. De har inte gått vidare med bioekonomiutredningen, och de har gjort för lite för att stärka

konkurrensen i livsmedelskedjan. I dag får lantbrukare för lite betalt, samtidigt som priserna i butik ofta är höga. De har dragit ut på frågan om livsmedelsberedskap. Än i dag har beredskapslager bara kommit igång i norra Sverige.

Regeringen och Sverigedemokraterna har samtidigt sagt nej till våra förslag om Sverigebränsle, det vill säga inhemsk produktion av biodrivmedel för att både klara klimatet och minska vårt oljeberoende. De har gjort för lite för att öka produktionen av biogas och därmed också biogödsel, som är ett viktigt sätt att öka återföringen av näringsämnen till jorden.

I stället för att påbörja jordbrukets klimatomställning har Sverigedemokraterna och regeringen valt att inkludera jordbruket i EU:s utsläppshandelssystem för drivmedel från och med 2028. När vi efterfrågat en konsekvensanalys av detta har vi mötts av totalt avfärdande. Nu säger regeringens egen utredning att det är olämpligt att göra just detta, men regeringens politik ligger fast.

Det kan inte bli tydligare. Resultatet av den här regeringen är fyra förlorade år – fyra förlorade år som kommer att göra omställningen av jordbruket svårare och dyrare än vad den annars hade varit, fyra förlorade år när det gäller Sveriges långsiktiga och stabila livsmedelsförsörjning.

Anf. 24 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Här handlar debatten om sådant som står i konflikt med lönsamhet och konkurrenskraft. En del åtgärder står i sådan konflikt, en del kan innebära synergi.

Naturrestaureringsförordningen gick igenom med minsta möjliga marginal i Bryssel och på ett demokratiskt tvivelaktigt sätt. Socialdemokraterna röstade för förordningen i EU-parlamentet. När myndigheterna nu har föreslagit hur förordningen ska implementeras står det klart att livsmedelsproduktionen kommer att minska vid ett genomförande.

Räknar vi in skogen kan implementeringen dessutom kosta 20 miljarder kronor årligen i direkta kostnader för staten, enligt myndigheterna. De indirekta effekterna inkluderar bland annat avsättning av stora arealer skog, vilket skulle drabba många samhällen. 11 000 arbetstillfällen försvinner, och det handlar om trakter där det finns få andra arbetstillfällen.

Min fråga till Socialdemokraterna är: Är Socialdemokraterna nöjda med den förordning som man har röstat för?

Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Det återstår väldigt mycket arbete med den biologiska mångfalden. Vi vet att klimatkrisen är ett reellt hot. Vi vet också att den biologiska mångfalden hotas. Vi vet att säkerhetstjänster i exempelvis Storbritannien ser detta som ett av de stora säkerhetshoten framöver.

Här har svenskt lantbruk en jätteviktig roll. Jag tror att vi kan åstadkomma väldigt många samarbeten i Sverige som ökar livsmedelsproduktionen och

samtidigt stärker både hela samhällets och lantbrukets motståndskraft mot klimatförändringarna och de hot som ekosystemkollaps innebär.

Nu ligger bollen hos regeringen när det gäller att förbereda den här implementeringen på ett så bra sätt som möjligt. Jag tror att det kommer att vara väldigt tufft. Jag tror också att det är extremt viktigt att vi tar hänsyn till svenska förhållanden när vi gör det och att vi ser till att ha ett lokalt samarbete om alla åtgärder som behöver vidtas.
(Applåder)

Anf. 26 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Vår sida i politiken anser att det inte blir rimligt med nuvarande krav. Ytterligare negativa konsekvenser är minskad djurhållning och minskad lönsamhet i lantbruket, vilket gör att världens bästa lantbruk kommer att producera mindre. Det blir mindre från lantbruket.

Vi vill agera för att få rimliga krav och nya förutsättningar för svenskt lantbruk och skogsbruk i både Bryssel och Sverige. Av Åsa Westlunds svar att döma kommer inte Socialdemokraterna att göra så utan i stället offra stora delar av Norrland och därmed den så viktiga ökningen av svensk livsmedelsproduktion.

Skulle Socialdemokraterna ändå komma på bättre tankar kommer Miljöpartiet och Vänsterpartiet att utgöra ett hinder.

Anf. 27 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Det var en lång rad osanna påståenden.

Det här är en stor utmaning. Både klimatfrågan och den biologiska mångfalden är en stor utmaning. Det svenska lantbruket har en central roll i att klara omställningen, och vi måste se till att lantbruket inte skadas av den klimatförändring vi ser och som vi själva orsakar och inte heller drabbas av systemkollaps där för att den biologiska mångfalden försvinner. Vi vet alla vilken enorm skada det skulle göra om pollinatörerna försvann.

Jag konstaterar att Sverigedemokraterna aldrig bryr sig om klimatomställningen eller den biologiska mångfalden. De lägger inte fram några förslag på området, vilket svenskt jordbruk är beroende av.

Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Svenska lantbrukare är i jämförelse extremt duktiga på djurhållning och har vidtagit olika klimatåtgärder. Vi ligger verkligen i framkant.

Vad gäller användning av pesticider är vi extremt duktiga. Teknikutvecklingen går framåt, och det finns en stor vilja att använda så lite växtskyddsmedel som möjligt. På gödselsidan är man angelägen om att precisionsgödsel och inte sprida mer gödsel än vad som behövs.

Ändå kan jag konstatera att mycket i Åsa Westlunds anföranden fortfarande handlar om att det svenska jordbruket ska göra mer och mer på området.

Det tror jag att man vill, och jag tror att det kommer tids nog, inte minst med lönsamma företag som grund.

Är Socialdemokraterna beredda att lägga mer pålagor på svenska jordbrukare med risk för minskad produktion i Sverige? Går det före?

Anf. 29 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Nej, det är vi inte. Återigen misstar statsrådet sig själv för Sveriges bönder. Jag kritiserar statsrådet för att han gör för lite för att stötta bönderna i deras klimatomställning, i deras arbete för att göra just det som har gjort svenskt lantbruk så framgångsrikt, nämligen att faktiskt göra det som statsrådet säger – hantera bekämpningsmedel och gödsel på ett så framgångsrikt sätt som möjligt.

Bönderna behöver mer stöd än det statsrådet levererar. Det är statsrådet som får ta kritiken för detta, inte Sveriges bönder.

Jag tror att statsrådet gör sig själv en otjänst genom att tro att han är representanten för Sveriges bönder i alla lägen. När jag kritiserar statsrådet är det statsrådet som bär ansvaret, inte Sveriges bönder. De hade behövt en annan politik än den statsrådet har erbjudit.

Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Det Sveriges bönder efterfrågar är ett enklare regelverk, rättvis beskattning, stor frihet under ansvar och rimliga krav som harmoniserar med övriga EU-länders, eftersom man är konkurrenter på samma marknad.

Problemet med socialdemokratiskt ledda regeringar är att man hela tiden har verkat strunta i att Sverige är en del av Europeiska unionen och fungerar på samma marknad. Man har lagt pålagor på pålagor på Sveriges bönder som inte på motsvarande sätt har landat på europeiska bönder. Det är grunden till en dålig lönsamhet i svenskt jordbruk och en försämrad konkurrenskraft.

Jag hör ingenting som pekar på att en ny socialdemokratiskt ledd regering inte skulle fortsätta i samma riktning, särskilt inte med tanke på vilka man ämnar bilda regering med.

Anf. 31 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! En konkret sak som den här regeringen inte har gjort för att stötta svenskt lantbruk och inte minst animalieproduktionen i Sverige är att införa ursprungsmärkning av kött på alla restauranger. Det hade gjort att betalningsviljan som ändå finns hos svenska konsumenter, det vill säga att betala lite mer för den fantastiska djurhållningen i Sverige, hade kunnat komma till större uttryck. Det hade stärkt det svenska lantbruket. Det har Peter Kullgren inte levererat.

Regeringen har också pratat mycket om regel-förenkling. I praktiken är resultatet magert. Jag tror att få lantbrukare upplever att de har färre regler i dag att rätta sig efter än när regeringen tog över.

Det finns otroligt mycket att göra för att stötta lantbruket framöver. Se till att det finns en långsiktighet i

Klimatklivet så att man slipper ryckigheten, och stötta de bönder som vill ta ytterligare steg för att komma bort från det fossila och samtidigt leverera en högre säkerhet i svensk livsmedelsproduktion!
(Applåder)

Anf. 32 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Nu är det dags för kostnadsökningens elefant i rummet, det vill säga alla missriktade, dåligt anpassade och icke konsekvensanalyserade strategier och förordningar från EU-kommissionen.

Lantbrukare ska mäta och räkna, ska registrera och rapportera, måste återvätta torvjord, får inte ta ned skog, får inte använda växtskyddsmedel, måste göra det ena och får inte göra det andra.

Staterna måste skapa incitament och straffsanktioner för allt mellan himmel och jord, vilket drabbar lantbrukaren i form av regelkrångel, stödavdrag och straff.

Tidöregeringen har ändå varit historiskt framgångsrik med att stoppa, hålla tillbaka och mildra to-kiga förslag. Äntligen vet EU-kommissionen och andra medlemsstater att Sverige kan säga nej. Vi har stoppat skogsövervakningen och stoppat restaureringsförordningen, även om den återuppstod genom att Österrikes miljöminister tubbades att rösta ja och därmed gå emot sin egen regering. Restaureringsförordningen är därmed troligen den EU-förordning som har minst demokratisk legitimitet.

Vi har mildrat avskogningsförordningen och andra bestämmelser. Vi har skapat nationell flexibilitet för stödregler och andra bestämmelser.

Saken är den att politiska beslut och intentioner från tidigare år ligger kvar. Det är mycket svårt att riva upp sådant som rosenkindade politiker har hyllat innan någon konsekvensanalys har gjorts, även när deras kinder senare har bleknat när konsekvensanalysen väl har gjorts eller eländet ska implementeras. Då inser de vad de har gjort.

Mitt tips till dig som ser på den här debatten är därför: Välj realistiska politiker som för din talan i Bryssel. Det är det enskilt viktigaste för svenskt lantbruk.

Anf. 33 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att ställa samma fråga till Sverigedemokraterna som jag tidigare gjorde till statsrådet Kullgren.

En del i att öka lantbrukets lönsamhet och motståndskraft är att minska kostnaderna för viltskador. En stor del av kostnaderna kommer i dag från att Sverige har en extremt stor vildsvinsstam. Det innebär kostnader för lantbruket och stora kostnader i form av skador för Sveriges villaägare.

Våra grannländer har som jämförelse kanske ett par tusen vildsvin, medan Sverige har ungefär 300 000 – och de fortsätter att sprida sig runt om i Sverige.

Instämmer Sverigedemokraterna i Socialdemokraternas mål att kraftigt minska den svenska vildsvinsstammen?

Anf. 34 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Åsa Westlund för frågan.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att öka vildsvinsavskjutningen, och vi har lyckats så att stammarna har minskat. Nu har de ökat igen, och stammarna är nu för stora för att det ska vara optimalt.

Det svåra är att vildsvinet samtidigt är en resurs och ett problem. Det andra kruxet är att förhållandet mellan resurs och problem ser olika ut i olika delar av landet. Lösningen är att man ska komma överens i varje bygd om hur man ska göra. Markägare och jägare måste komma överens, och det gör man ofta. Men när det inte fungerar har vi konkreta förslag för hur man ska tvingas att sätta sig ned och komma överens.

Anf. 35 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tror att väldigt få håller med om att den stora vildsvinsstam som Sverige har är en viktig resurs. De flesta är nog riktigt förbannade över vilka skador som vildsvinen orsakar för Sveriges bönder men också för Sveriges villaägare. Många känner också en ganska stor rädsla när de möter dem ute på kvällskvisten.

En resurs blir det först om man verkligen använder det som en resurs. Finns det några konkreta planer hos Sverigedemokraterna på att stötta kommuner och andra för att det ska efterfrågas mer vildsvinskött framöver så att det blir en resurs?

Jag ställer min förra fråga igen: Delar Sverigedemokraterna Socialdemokraternas uppfattning om att vi kraftigt måste minska den svenska vildsvinsstammen? Eller är det en viktig resurs så som ledamoten från Sverigedemokraterna sa i talarstolen?

Anf. 36 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Skillnaden är att vi försöker se helheten. Man måste se helheten. Att man inte gör det är nog de rödgrönas akilleshäla.

Beträffande kommunernas inköp finns det initiativ i många kommuner att köpa in mer viltskött, och mer sådant kommer säkert. Men det är en kommunal angelägenhet i första hand – och naturligtvis en regional för de inköp som regionerna gör.

Vi har inga planer på att detaljstyra kommunernas inköp på det viset. Det får de lösa själva, i enlighet med det kommunala självstyret.

Anf. 37 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet har nästan tjatat ihjäl sig om en viss fråga: att öka konkurrenskraften för svenska bönder. En möjlighet som vi har föreslagit är en snabbutredning för att se över de statliga pålagorna – skatter och avgifter – i hela livsmedelskedjan, inte minst i primärproduktionen. Men varje gång vi har fört detta på tal har vi blivit nedröstade.

Vi föreslog ett utskottsinitiativ i skatteutskottet, och då var det bara, hör och häpna, Miljöpartiet som stöttade det – ingen annan. Därefter har det varit likadant.

Jag kan inte förstå varför det skulle göra så ont att sänka statliga skatter och kostnader för våra bönder. Jag undrar varför Sverigedemokraterna inte stöttar ett sådant initiativ.

Anf. 38 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Helena Lindahl för frågan och för engagemanget för konkurrenskraften i svenskt lantbruk. Det ser jag som ett äkta engagemang, och det är ett engagemang som vi delar. Frågan är relevant.

Vi har på flera håll redan sänkt skatter och avgifter, så vi är redan på väg i detta. Men det behöver absolut inte räcka. Vi vill fortsätta.

I Tidöavtalet fick vi igenom en sak på jordbrukets område, nämligen en utredning om ökad konkurrenskraft för bibehållen djurvälstånd. Den har gått i mål och resulterat i vissa saker. Men vi säger inte nej till något framtida initiativ, om det bara har rätt profil och inte i detaljer innebär att det på något sätt är negativt.

Anf. 39 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag tror inte, om jag ska vara ärlig, att det alls finns så mycket dåligt med att sänka statliga skatter och pålagor för någon, särskilt inte för våra bönder. Att dessutom göra en utredning om det och vad det skulle kunna göra för böndernas plånböcker skulle jag se som någonting positivt. Det är ingenting som är negativt, och man behöver inte vara rädd för det.

Därför har jag och mina partikamrater blivit så förvånade över att stödet inte har kommit från partier som normalt sett tycker att jordbruket är viktigt och att bönderna är nödvändiga för Sverige.

För att stärka deras konkurrenskraft är det ett måste att staten drar undan sina fingrar från böndernas plånböcker. Jag kan inte förstå varför denna smygsocialism att behålla statens pålagor ska vara så viktig. Jag tycker inte att den här frågan egentligen borde vara så svår att svara på.

Anf. 40 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Nej, minskade skatter och pålagor är angeläget. Ibland talas det om styrmedel, det vill säga man vill styra med ekonomin och göra vissa saker dyrare och vissa billigare. Det tror jag är en farlig väg att gå. Mycket sådant föreslås av andra partier.

Jag tror att ökade frihetsgrader är det allra viktigaste, och det skulle man kunna få om man tar bort skatter och pålagor. Dessutom kan man inte hålla på för mycket med klimatstyrningar och andra styrningar av pengarna.

Med detta sagt är vi generellt positiva till detta, men vi vill se en bra profil på en sådan utredning. Den måste tackla alla de problem som jag nämnde, inte bara vissa av dem. Vi kommer att titta på varje initiativ specifikt och avgöra vad vi tycker.

Anf. 41 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! När jag lyssnar på debatten inser jag att jag provoceras av samma saker som för 16 år sedan

när jag kom in i kammaren efter att västerbottningarna hade valt att jag skulle få representera dem i riksdagen. Det gäller framför allt en specifik sak, nämligen vänsterpartier som vill lägga nya pålagor och skatter på svenska bönder.

När man väl har gjort det och har försvårat och fördyrat den svenska matproduktionen säger man nej till maten när man sitter och styr ute i kommuner och regioner. När det ska upphandlas mat till skolor, sjukhus och äldreboenden väljer man bort den svenska maten som man själv har varit med och fördyrat.

Det där, fru talman, har jag aldrig förstått. Varför man gör man det här till en black om foten för det svenska lantbruket och svenska bönder? Sedan vill man inte handla maten, som är mer klimatsmart och producerad på ett sätt som gör att den innehåller färre farliga ämnen för människor. Detta vill man inte upphandla, och det kan jag inte förstå.

Jag vill framföra ett stort tack till Sveriges alla bönder som håller våra landskap öppna och som kämpar. Vi som är uppvuxna på landet vet hur hårt man arbetar i det svenska lantbruket. Man jobbar alla dagar i veckan, eftersom djuren måste tas om hand oavsett om det är lördag eller söndag eller om det spelas fotboll på tv:n, något många av oss kommer att titta på framöver. Stort tack till alla bönder som sliter och sätter mat på bordet!

Vi från politiken ska göra vår del. Vi ska se till att ni får bra förutsättningar. Det har vi jobbat med under fyra år i det samarbete som vi har. Vi försöker minska regelkrånglet och se till att det blir mindre byråkrati, lägre skatter och bättre förutsättningar.

Vi behöver såklart göra mer, inte minst om vi ska klara den svenska beredskapen. Pandemin visade oss någonting, nämligen att när det blir kris måste vi ha egen matproduktion. Man kan inte lita på att leveranserna alltid kommer.

(Applåder)

Anf. 42 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag möter många svenska bönder som tycker att det är konstigt att samhällets stöd till dem kräver att de fortsätter att tanka fossilt och att de inte stöttas i att göra mer för att gå över till förnybara sätt att sköta transporter.

Denna problematik har regeringen lämnat orörd under hela den här mandatperioden. Det man i stället har gjort är att man har inkluderat drivmedel för jordbruksmaskiner i EU ETS2, det vill säga att man kommer att kraftigt öka kostnaderna för det fossila i jordbruksmaskiner framöver.

När regeringen kom med detta förslag efterfrågade Socialdemokraterna en tydlig konsekvensanalys och oroade sig för vad detta skulle innebära. Men regeringen står fast – det kommer att bli dyrare för bönderna att tanka fossilt framöver. Regeringen bär skulden för att man är fastlåst vid detta sätt att sköta transporter.

Varför, fru talman, har ledamoten accepterat att jordbruket lämnas i sticket på det här sättet?

Anf. 43 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag tror att den som lyssnar på debatten förstår vad detta är. De fyra samarbetspartier som nu utgör regering och regeringsunderlag har sett till att de högsta dieselpriserna i världen har blivit de lägsta i Västeuropa. De högsta dieselpriserna rådde under socialdemokratiskt styre.

Jag tror att det är få bönder som tycker att den här regeringen har gjort för lite för att se till att dieseln inte ska bli för dyr. Vi har sänkt världens högsta dieselpri- ser. Vi har i praktiken skattebefriat det svenska lantbrukets diesel. Vi har gjort så mycket för att sänka kostnaderna.

Delar av Åsa Westlunds regeringsunderlag har, fru talman, röstat emot varenda sänkning av priset på diesel. De har röstat emot varenda sänkning av lantbrukets kostnader för dieseln. Så det där håller inte – jag är ledsen.

Vi kommer att se till att det blir billigt för svenska bilister, det svenska lantbruket och transportnäringen. Vi behöver såklart långsiktigt ställa om, men dessa saker står inte emot varandra.

Anf. 44 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att regeringens politik alltså ligger fast. Man ska göra det dyrare för svenska lantbrukare att tanka fossilt framöver, och samtidigt låser man fast alla lantbrukare vid att just tanka fossilt; annars kan de inte få samhällets stöd.

Jag vill passa på att ställa en annan fråga, om ursprungsmärkning av kött på restauranger. Ett sätt för svenska lantbrukare att tjäna mer pengar är att svenska konsumenter betalar lite mer för köttet och för det väl- mående som djuren i det svenska lantbruket åtnjuter, till skillnad från djuren i många andra länder. Detta gör svenska konsumenter i dag i stor utsträckning i livsmedelsbutiken, även om man skulle kunna önska att det var i ännu större utsträckning. Men på restaurang finns i dag ingen tydlig ursprungsmärkning av kött. Varför vill inte regeringen och Moderaterna införa en sådan ursprungsmärkning, som skulle stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft?
(Applåder)

Anf. 45 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att påpeka att Åsa Westlunds konstaterande såklart är felaktigt. Precis som jag beskrev har ingen regering någonsin sänkt dieselpri- serna så mycket som den här regeringen – för svenska bönder, svensk transportnäring och svenska bilister. Jag tror att få går på försök till bluff för att få det att verka vara på något annat sätt.

Åsa Westlunds eget regeringsunderlag röstar gång på gång nej till varenda sänkning av bensin- och diesel- priser och av reduktionsplikten, vilket har gjort det rejält mycket billigare. Detta är bra för svenska bilister, svenska bönder och svensk transportnäring. Det kommer inte att gå att få någon där ute, utanför den här salen, att tro vare sig att Socialdemokraterna bryr sig om att få ned priserna eller att det finns partier som på

riktigt skulle vilja göra det tillsammans med Socialde- mokraterna. De har gång på gång visat att de inte vill det.

När det gäller svensk köttproduktion får jag åter- komma.

Anf. 46 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Riedl, för ett väldigt bra anförande! Jag kan inte annat än hålla med om att Sveriges bönder ska hyllas; det kändes väldigt varmt i hjärtat. Min pappa var grisbonde, och jag tänker väldigt mycket på honom och andra med utslitna kroppar. De som jobbar dag och natt, året runt, och knappt får vara lediga förtjänar att hyllas.

Min fråga handlar egentligen om Sveaskog. Centerpartiet gick nyligen ut med ett förslag om att sälja av en stor del av Sveaskogs produktionsskogar, som saknar höga naturvärden, för att satsa på den gröna om- ställningen i lantbruket. Vi behöver helt enkelt öka konkurrenskraften och på sikt ta fram mer biodiesel. Vi behöver kanske ha en egen produktion av konstgöd- sel och så vidare.

Jag vet att Moderaterna också var intresserade av att sälja delar av Sveaskog, så min fråga är: Stöttar Mo- deraterna Centerpartiets förslag, och är Moderaterna fortfarande intresserade av att sälja delar av Sveaskog?

Anf. 47 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Först och främst: Som jag sa delar vi såklart engagemanget både för landsbygden och för Norrland – och för de svenska bönderna. Därför beklagar jag att Helena Lindahl, som är en av de sista centerpartisterna med den inriktningen, nu lämnar riksdagen och inte ställer upp för omval. Det är dåligt för Sverige, för svenska bönder och för Norrland, så det är jag ledsen för.

Åganderätten är en av de viktigaste frågorna för mig och mitt parti Moderaterna. När det gäller Sve- askog ser jag gärna framför mig att vi skiftar ut statlig skog. Om jag får bestämma vill jag allra helst att vi gör det i små portioner så att vi får fler markägare i Sverige och fler människor, både ute på landsbygden och inne i städer, får möjlighet att köpa sig en plätt ute i skogen för jakt eller rekreation men också såklart för att kunna förvalta skogen. Vi vet att det skapas naturvärden och bra saker för framtiden när människor förvaltar sin egen skog. Jag ser alltså absolut framför mig att vi i framtiden kan skifta ut delar av Sveaskog.

Anf. 48 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Att sälja ser vi som ett bra sätt att helt enkelt få de enorma pengar som behövs för den gröna omställ- ningen – bönderna kan inte stå för den själva – och för att vi ska ha en större självförsörjning i Sverige och inte vara beroende av alla volatila svängningar i Mel- lanöstern och andra delar av världen. Det blir ju så enormt dyrt med både konstgöd- sel och diesel och så vidare.

Min fråga är då: När skulle en sådan försäljning kunna tänkas äga rum? Jag vet att Moderaterna var inne på detta under förra mandatperioden, och den här mandatperioden har det inte skett så mycket när det gäller Sveaskog. Därför undrar jag om ledamoten möjligen kan svara på hur långt bort en sådan plan ligger.

Anf. 49 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Jag kan väl säga så här: Om Centerpartiet kom tillbaka till den borgerliga familjen, en fråga där jag tror att vi delar uppfattning, tror jag att det skulle gå både enklare och snabbare att göra den typen av reformer – framför allt att skifta ut delar av Sveaskog så att vi får fler markägare, många små markägare. Det vore bra för Sverige och den svenska skogen, och det vore nog bra för att få fler att förstå värdet av den skog som vi har i det här landet. Det vore välkommet. Jag välkomnar alltså de gamla centerpartisterna att komma med och engagera sig i detta, för jag tror att det vore bra.

Sedan glömde jag bort den andra frågan.

(HELENA LINDAHL (C): Ja, det höll jag nästan på att göra själv; jag var så inne i det ledamoten sa. Frågan var om ledamoten håller med Centerpartiet när det gäller ambitionen i fråga om omställningen.)

Nej, där tror jag inte att vi helt och hållet kommer att dela uppfattning. Vi behöver göra en omställning, men vi ska göra den på ett klokt och ekonomiskt rimligt sätt.

Anf. 50 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Edward Riedl, för ditt anförande! Det är väldigt spännande att få diskutera jordbruksfrågor med personer från andra utskott än det som vi brukar förhålla oss till. Edward Riedl är ju ordförande i finansutskottet, och jag tänker därför fråga lite grann om pengar och så.

Jag hörde i ett tidigare replikskifte att ledamoten var mycket stolt över att vi nu har det lägsta dieselpriiset, att det är det man har åstadkommit och att det stärker svenskt lantbruk. Men för mig blir det lite fel. Om man ska skifta – Moderaterna vill ändå, tror jag, ha en kraftfull klimatpolitik och anser att vi ska bort från fossilberoendet – varför har man då inte jobbat på andra delar så att vi faktiskt kommer bort från fossilberoendet? En sänkning av ett pris utan några andra åtgärder låser ju fast hela systemet i ett fossilberoende.

Är detta, rent ekonomiskt, ett bra sätt att komma bort från fossilberoendet, eller ska vi ha det kvar? Vill ledamoten att vi ska vara fast i fossilberoendet?

Anf. 51 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Här tror jag att den stora skillnaden i svensk politik blir ganska tydlig för den som lyssnar på debatten.

Jag och Moderaterna tror inte att lösningen när det gäller klimatomställningen är att plåga svenska bönder, att plåga alla som varje dag är beroende av bilen

för att ta sig till och från jobbet eller att plåga svensk transportnäring och svensk industri som är beroende av transporter. Vi tror inte att det är lösningen. Vi tror att man kan åstadkomma en klimatomställning med positiva incitament genom forskning, innovation och utveckling – inte genom att plåga våra medborgare. Här dyker den stora skillnaden upp mellan den svenska högern och den svenska vänstern.

Därför beklagar jag verkligen – Centerpartiet har ju traditionellt varit ett landsbygdsvänligt parti – att man nu vill genomföra den politiken med partier som tror att lösningen är pålagor, så att folk inte orkar bära den nuvarande lösningen. Jag tror tvärtom att en bra klimatomställning görs när det förnybara och klimatsmarta också är ekonomiskt rimligt.

Anf. 52 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag tycker ändå inte att jag fick ett riktigt svar. Om vi ska styra bort från det fossila måste vi ha incitament att göra det. Då måste det finnas andra delar som gör det lönsamt att styra mot eldrift eller biogas och så vidare. Det finns förslag som jordbruksavdrag, biopremie, inhemsk produktion av mineralgödsel och så vidare, men några satsningar på detta har vi inte sett. Det enda vi har sett är en inläsningsseffekt, vilket för en nationalekonom borde vara helt gale.

När jag ändå har ordet vill jag ställa en annan fråga. Vi pratar om jordbruket här, men det handlar ju om hela livsmedelsproduktionen, så jag hoppas att fru talman är okej med min fråga.

Det pratas mycket om krisstödet, och i krisstödet ingår även att fisket ska få pengar. Förra gången krisstöd delades ut, 2022, såg man att pengarna för fisket gick till de stora industritrålarna medan kustfisket blev utan. Kommer regeringen att se till att krisstödet med den utformning det nu har faktiskt styr mot det småskaliga? Jag tror att vi alla här i Sveriges riksdag är överens om att det är dit det ska styras.

Anf. 53 EDWARD RIEDL (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga till den som lyssnar att även om ledamoten från Miljöpartiet inte uppfattade att hon fick ett riktigt svar så fick hon faktiskt det. Det var bara att hon inte höll med. Vi håller alltså inte med varandra om den riktning som Sverige behöver ta.

Jag försökte beskriva att inte tror att vi ska plåga medborgarna för att få dem att ställa om. Jag tror snarare på positiva incitament, det vill säga att se till att det miljövänliga och klimatsmarta också blir ekonomiskt rätt och rimligt. Då tror jag att man kan göra en rimlig klimatomställning. Jag tror också att det var detta medborgarna sa för fyra år sedan. De sa att de inte ville ha mer pålagor. De ville i stället att klimatomställningen och det miljövänliga ska ske på andra och bättre villkor.

Jag gav alltså svar. Vi håller helt enkelt inte med varandra. I höst får väljarna avgöra om de vill ha högre bränslepriser, mer pålagor och mer byråkrati på svensk

landsbygd och svenska bönder eller om de vill ha mindre av sådant. Det är upp till väljarna att avgöra.

Den andra frågan kan jag tyvärr inte ge ledamoten svar på här och nu, men jag ska ge henne det efteråt. Mina kunskaper om förhandlingen sträcker sig inte så långt att jag vet exakt hur det blev med fiskeridelen. Men hon ska förstås få ett svar.

Anf. 54 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Det behövs ett starkt jordbruk om vi ska klara livsmedelsförsörjningen, lika väl som det behövs ett starkt jordbruk inom naturens ramar för att vi ska klara klimatomställningen. Vi är överens om att stötta jordbruket i den kris som nu USA har ställt till med i Hormuzundet. Men vi behöver även en politik för ett långsiktigt hållbart jordbruk.

Därför satsade vi i Vänsterpartiet 1,2 miljarder mer än regeringen i höstbudgeten. Vi vill se en ökad omställning till ekologiskt jordbruk där kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel inte används. För att minska behovet av importerad gödsel vill vi öka stödet för att använda mer stallgödsel effektivt i växtodlingen. Vi behöver också satsa på svensk produktion av grön mineralgödsel, men det kräver stora investeringar och produktion av grön vätgas.

Vi behöver satsa ännu mer på jordbrukets egen produktion av biodrivmedel men även på andra fossilfria drivmedel. Ska det fungera att ställa om behöver även priset på det fossilfria vara lägre än priset på det fossila. För att öka vår självförsörjningsgrad behöver vi stödja mer produktion och förädling av växtbaserade livsmedel.

Fru talman! I dessa föränderliga vädertider med återkommande torrperioder och översvämningar får jordbruket ökade kostnader för bland annat vattenhanteringen. Även där behövs kraftfulla stöd.

Avslutningsvis vill jag säga att vi alla är beroende av ett långsiktigt och hållbart fungerande jordbruk, men i dag får jordbrukaren stå rätt ensam med riskerna. Därför är det viktigt för oss i Vänsterpartiet att det gemensamma är med och finansierar den omställning som nu krävs.

Anf. 55 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack, Kajsa Fredholm, för anförandet! Jag begärde replik för att jag tycker att de politiska skiljelinjerna mellan vänster och höger blev så tydliga här. Det var när Kajsa Fredriksson pratade om gödsel-försörjningen till landet och om att göra oss oberoende av fossil gödsel. Det är ju ett gott syfte. Det instämmer vi i. Men lösningen håller vi inte med om.

Lösningen är alltså enligt Kajsa Fredholm att öka användningen av stallgödsel genom stöd. Jag tror att stallgödseln används väldigt effektivt i dag, och är det inte så lär det hur som helst bli så när priset på konstgödsel går upp. Då går ju även priset på stallgödsel upp. Det blir mer av en resurs.

Det andra gäller konstgödselproduktion med vätgas. Att politiken ska bestämma att vätgas ska användas här är farligt. Marknaden har ju redan löst det. Men

det har kommit en innovation: fossilfri gödsel utan vätgasproduktion. Den kommer att vara lönsam inom kort. Detta vill vi sverigedemokrater ge en extra skjuts i nästa budget, så att det kan etableras i större skala.

Anf. 56 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Vi skiljer oss åt i våra åsikter, naturligtvis. Det är meningen att vi ska göra det.

Detta med att använda stallgödsel mer effektivt är något som vi har sett behov av. Jag tänker inte gå in mer på det. Men vi har alltså budgeterat för det i vårt budgetförslag.

Sedan har vi detta med grön mineralgödsel. Det är jätteintressant att ledamoten nu berättar att det finns andra sätt än att använda grön vätgas. Ledamoten får gärna utveckla detta lite mer. Jag vill gärna höra mer om det.

Anf. 57 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Vi har ju talat om fossilberoende. Det lilla beroendet är drivmedlen. Det går lätt att skifta där. Det stora beroendet är konstgödseln, och det måste vi lösa.

Men marknaden löser detta efter att regeringen har satsat extra mycket på forskning i innovation. Jag vet inte om det finns något kausalt samband, men vi har hur som helt gjort så. Vi tror på forskning och innovation. Man kan nu med hjälp av plasmateknik – jag kan inte förklara det riktigt – producera gödsel. Man har fått kväve- och syremolekyler att mötas när man hettat upp det till 4 000 grader eller något liknande. Tyvärr kan jag inte detaljerna.

Jag tycker dock att detta tydligt visar att politiken ska vara försiktig när det gäller att peka ut att man ska göra just en vätgassatsning, för det kan bli väldigt dyrt. I stället ska man låta forskningen och marknaden ha sin gång. Sedan kan man se var man kan sätta in den sista putten för att få igång det hela.

Anf. 58 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för informationen! Jag får gräva vidare i detta.

Produktion av grön vätgas behövs även till annat i den gröna omställningen, så där är vi kanske inte riktigt överens.

Men jag skulle vilja ställa en övergripande fråga. Min uppfattning är ju att Sverigedemokraterna över huvud taget inte är intresserade av en klimatomställning och att staten så att säga bidrar ekonomiskt för att göra det enklare för människor att ställa om. Det gäller naturligtvis även jordbruket. Min fråga blir då: Hur många graders uppvärmning av vår planet anser Sverigedemokraterna är acceptabelt?

Anf. 59 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet vill kraftigt öka andelen ekologiskt jordbruk. Ni vill att minst 30 procent av jordbruksarealen ska vara ekologisk. Minst 60 procent av den offentliga konsumtionen ska vara ekologisk,

och stöden till den ekologiska produktionen ska öka kraftigt.

Ni säger också att vi ska minska konsumtionen och därmed produktionen av kött med minst 25 procent till 2030.

Alla som kan sitt jordbruk vet att den ekologiska produktionen är enormt avhängig av att det finns djur, eftersom det är den gödseln man använder för att få upp grödorna. För det första skulle jag vilja höra hur Vänsterpartiet resonerar kring kopplingen mellan djur och ekologisk produktion. För det andra undrar jag: Hur ska Vänsterpartiet minska köttkonsumtionen med minst 25 procent till år 2030?

Anf. 60 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Ministern tog upp just det här i sitt anförande. Vi vill minska konsumtionen av kött. Vi vill alltså att vi ska äta mindre kött – av klimatskäl. Men produktionen av kött i Sverige drabbas inte av det, eftersom vi äter rätt stora mängder av importerat kött. Vi vill att man ska äta svenskt kött. Det är lösningen på det här. Det är det enkla svaret.

Om vi ska ställa om jordbruket, bli mindre sårbara när det gäller det fossila och inte ha behov av insatsvaror samt bevara miljön behöver vi faktiskt öka produktionen av ekologiskt, anser vi.

Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Här blottas någonstans okunskapen och anledningen till att Vänsterpartiets politik inte går ihop. Vi ligger redan i häradet 70–75 procents självförsörjning i fråga om kött. En minskning med 25 procent skulle betyda att 100 procent av det vi konsumerar skulle vara svenskt. Det är nog lite utopiskt att tro det. Vi kommer ofrånkomligen att komma till läget då vi också minskar produktionen.

Ska man öka andelen ekologiskt så extremt mycket borde linjen vara, om man har en seriös politik, att man ska öka den inhemska animalieproduktionen för att kunna möta det behov man har. Där går alltså inte er politik ihop.

Ni vill också avveckla EU:s stöd till storskalig animalieproduktion. Då vill jag fråga er: Vad definierar Vänsterpartiet som storskalig animalieproduktion?

Anf. 62 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Just den frågan är en bra fråga, som jag helt enkelt inte har ett svar på.

Men vi har olika åsikter om jordbruket och hur det i framtiden ska utformas. Vi anser att vi måste ta hänsyn till den naturkris som vi faktiskt befinner oss i. Jag tänker på rapporter och varningar om ekosystemkollaps och annat – särskilt i vårt område och i de boreala skogarna, som finns i Sverige. Detta tror jag att många jordbrukare är väldigt angelägna om att göra också. Men då krävs det en kraftfull politik som gör det lättare att ställa om, tänker jag.

Anf. 63 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag måste bara få ge några kommentarer, inte minst när det gäller EU:s kommande jordbruksbudget och den aviserade bantningen av den.

Minister Kullgren svarade mig att man inte från regeringens eller Kristdemokraternas sida kan säga om man nationellt skulle kunna kompensera de svenska bönderna för ett sådant bortfall, för det vore ansvarslöst. Jag och Centerpartiet tycker inte att det är ansvarslöst. Vi vill gärna lova det, för detta är en enormt viktig fråga för Sveriges beredskap. Att ha mat på bordet är ju en av de stora försvarsfrågorna i Sverige. Att då säga att man inte ska kompensera för detta på nationell nivå och att dra undan mattan för våra bönder tycker jag är ansvarslöst.

När det gäller att sänka statliga skatter och avgifter i livsmedelskedjan hoppas och tror jag att lite extra tjat ska löna sig. Den frågan är nämligen viktig. Våra bönder behöver tjäna mer pengar. De måste kunna bli mer konkurrenskraftiga. Det finns enormt många pålagor från staten – för bönderna själva, för slakterierna, för matförädlingsindustrierna, för transporter och slutligen för affären, även om momsen är tillfälligt sänkt. Det finns alltså en hel sjö att ösa ur, och då tycker jag faktiskt att man ska vara öppen för att göra det.

Avslutningsvis: Försäljning av delar av Sveaskogs skogsmark som saknar höga naturvärden är en väldigt bra idé, enligt Centerpartiet, för att ställa om jordbruket. Det stärker också familj jordbruket och bidrar till en mer levande landsbygd och mer lokalt ägande. Det är väl toppen, inte minst för äganderätten i Sverige.

Anf. 64 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack till Helena Lindahl för anföran-

det!
Det lilla problemet i klimatsammanhang är om Sveriges jordbruk uppfyller klimatmålen. Det stora problemet är att styrmodellen för minskning av klimatutsläppen i jordbruket missgynnar svenskt jordbruk. Det blir svårt att öka svensk livsmedelsproduktion eftersom jordbrukets totala utsläpp måste minska – trots att det svenska jordbruket är mycket klimatsnålare än andra länders.

En styrmodell som missgynnar tillväxt av unionens klimatsnålaste jordbruk är också kontraproduktiv när det gäller minskningen av klimatutsläpp från EU:s jordbruk.

Är Centerpartiet med på att i EU omförhandla kraven när det gäller klimatutsläpp för jordbruket, så att det inte handlar om de totala utsläppen från svenskt jordbruk utan om relationen till produktionens storlek, till exempel utsläpp per kilo produkt? Det skulle vara bra för svensk livsmedelsproduktion. Det skulle underlätta Sveriges uppfyllande av klimatmålen. Och det skulle minska klimatutsläppen från EU:s livsmedelsproduktion eftersom klimatsnåla jordbruk skulle växa på klimatbelastande jordbruks bekostnad.

Anf. 65 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för frågan!

Detta tangerar lite grann den handlingsplan som vi också behöver förhandla om i Bryssel. Det handlar ju inte bara om att förhandla om kronor och ören i den kommande jordbruksbudgeten, som sådan. Det handlar också om inriktningen när det gäller jordbruksbudgeten.

Centerpartiet tycker att det viktiga är att vi försöker få andra länder i EU att ta ett större ansvar för klimatet och för den gröna omställningen. Vi gör redan det i Sverige; svenska bönder gör det. Detta skulle gynna vårt jordbruk och göra det mer konkurrenskraftigt. Om vi inte gör detta – det vill säga att andra bara skulle få fokusera på ökad produktion och inte på någon förändrad klimatpolitik – kommer det att missgynna oss.

Jag hoppas och tror att den här regeringen och kommande regeringar ser att detta är en viktig fråga att förhandla fram för svenskt jordbruk.

Anf. 66 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret, Helena Lindahl! Jag blir glad när jag hör det. Där tycker vi likadant.

Hur EU-reglerna blir och hur de införs är nog det viktigaste för svenskt lantbruk, inte minst på sikt. Ur det perspektivet vill jag fråga: Är ledamoten medveten om hur farligt det är för svenskt lantbruk att Centerpartiet nu har bestämt sig för att samarbeta med vänsterblocket?

Anf. 67 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Var det en fråga som jag var riktigt säker på att jag skulle få i den här debatten – och det är säkert någonting som även ministern kommer att fråga om, vad vet jag – var det just den här frågan.

Jag tänker så här: Det som är viktigt i dag är att prioritera sakpolitiken och inte spelpolitiken. Spelpolitiken kommer vi att kunna ägna oss åt under hela valrörelsen. Det har visserligen redan börjat, men den möjligheten kommer att återkomma så många gånger.

Centerpartiet är ett dansant parti. Vi gillar att dansa. Jag gillar verkligen att dansa. Men när den som bjuder upp gör det med armbågen och sedan, när man väl dansar, ständigt trampar en på fötterna, då är det inte så kul att fortsätta dansa.

Det är mitt svar på den frågan.

Anf. 68 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Allra först får Helena Lindahl titta på vad jag sa kring CAP och så vidare. Sedan får hon värdera om det var en fulltolkning av det hon sa i talarstolen eller inte.

Nu är det så att Centerpartiet har valt sida, och det är en sida med förslag som en ny avgift på avverkning, mer skog ur produktion och höjd skatt på jordbruksdiesel. Nästa år ska också en slutversion lämnas in av naturrestaureringsplanen, detta som en följd av en EU-lag som alla Centerpartiets kamrater gillar och som fel

hanterad kommer att ta folks mark ur produktion och kosta skattebetalarna många, många miljarder.

Min fråga är ganska enkel: Varför gör ni så här? När det redan blåser kring våra bönder, varför öppnar man porten på vid gavel för miljöpartistisk full storm?

Anf. 69 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Som jag uttryckte mig tidigare var det här den mest förväntade frågan för dagen!

Jag kan säga som jag sa i det förra replikskiftet: Jag tycker att dagens debatt ska fokusera på sakpolitiken. Jag kan för mitt liv inte förstå varför denna fråga ständigt ska upprepas. Om jag ska vara ärlig med ministern är det ju det här svaret jag har fått på mina debattartiklar i Land Lantbruk och ATL, liksom när vi har debatterat hos LRF.

Bönder som tittar på den här debatten vill veta vad de ska göra med krisstöd, hur det kommer att se ut med EU:s jordbruksbudget och vad vi har för framtidsplaner för svenskt jordbruk. Att bara diskutera spelpolitik tycker jag tar udden av den viktiga debatten. Jag skulle önska att vi fokuserade på sakpolitiken i stället.

Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik:

Fru talman! Centerpartiets jord- och skogsbrukspolitik liknar Kristdemokraternas, Moderaternas, Sverigedemokraternas och Liberalernas betydligt mer än Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets politik på området.

Det här är viktigt i sak, för vad blir kontentan av en ny regering? Vad kommer ni att få kompromissa med?

En sak är säker: Sitter man i regering måste man vara överens. Hur ska ni bli överens om skogsbrukspolitik med Miljöpartiet och om köttkonsumtionen i Sverige med Vänsterpartiet? Hur ska äganderättsfrågorna lösas ut med Socialdemokraterna vid rodret?

Det är ingen icke-fråga. Det är bara retorik att hävda att det här inte handlar om sak, för det är just vad det gör. Vilken sakpolitik blir faktiska beslut om man lägger sin röst på Centerpartiet? Det är en relevant fråga.

Anf. 71 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Kanske jag hade tyckt att frågan var relevant om det vore första gången som ministern ställde den. Men ministern har ju konsekvent svarat på Centerpartiets sakpolitiska frågor med just den retoriken, och det är det jag till slut börjar tycka är oseriöst.

Senaste frågan jag fick handlade om fågeldirektivets översättning. Nu finns det ingen motivtext där, och då är problemet att domstolarna inte kan fatta beslut eftersom de inte vet vad lagstiftarens intention har varit. Då skickar man tillbaka det till Skogsstyrelsen, och redan nu, på en gång, har det blivit problem.

När jag ställer den typen av fråga får jag bara svar som ”och du då” och ”ni då, som ska jobba med dem och dem” och inte svar på sakpolitiska frågor som berör människor i deras vardag. Jag kan för mitt liv inte förstå varför det måste vara på det sättet.

(Applåder)

Anf. 72 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Nu börjar debatten lida mot sitt slut, och efter att ha lyssnat på debatten skulle jag hellre än att tala om spelteori vilja återvända till kärnfrågan: Hur stärker vi det svenska jordbruket?

Det jag hör här är att det inte finns någon riktig plan för hur vi ska gå vidare framåt. Man pratar om akutstöd, men det är väl ingen företagare, oavsett bransch, som vill ha en klapp på huvudet och lite stöd. Man vill ha satsningar. Man vill veta att det finns en framtidsstro och vad som ska göras.

Om vi går tillbaka till de kostnadsökningar som vi har nu och som föranledde LRF:s hemställan till regeringen ser vi att det beror på bränslepriser, gödselpriser och beroendet av fossil energi. Allt har sin rot i vårt fossilberoende och beroende av andra stater. Vi måste öka självförsörjningen, och vi måste se till att vi gör det här på hemmaplan. Där är regeringen svarslös.

I LRF:s inlägga ser vi att en tredjedel av dem som har svarat på undersökningen säger att de kommer att minska på sin odling. Hälften av bönderna kommer att skjuta upp investeringar. En tredjedel kommer att göra kostnadsbesparingar. Sju av tio tycker att det här påverkar deras framtidssyn.

Då räcker det inte att säga att man sänker bensin- eller dieselpriset här och nu. Hur ska man komma ut på andra sidan? Där måste regeringen ta krafttag och se till att det faktiskt finns en annan väg att gå. Vi måste komma bort från det fossila och se till att det finns ett jordbruksavdrag och en biopremie. Vi måste ha en krisberedskap och öka den inhemska produktionen av mineralgödsel. Där har Miljöpartiet politik.

Anf. 73 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Det får bli lite högre tempo på det här inlägget!

Jag tänkte uppehålla mig lite vid frihandel och protektionism. När man pratar om inhemsk livsmedelsproduktion är det nämligen viktigt att inte falla ned i protektionismens dike. Det är det ibland vissa som gör. Man ser import som något negativt. Men parallellt med att vi stärker livsmedelsberedskapen och ökar produktionen behöver vi fortsätta att värna internationell handel och stärka vår position som exportland.

Handel har alltid varit viktigt för Sverige, och hur viktig den internationella handeln är för ett land i kris eller krig ser man inte minst när man tittar på Ukraina. Låt oss ta lärdom av det.

Slutligen, fru talman, vill jag passa på att tacka Helena Lindahl och Centerpartiet för den här möjligheten att prata frihandel när man snackar jordbrukspolitik – det retar kanske någon centerpartist någonstans!

Jag vill också ta tillfället i akt och rikta ett stort tack till landsbygdsminister Peter Kullgren för ett väldigt gott samarbete under mandatperioden, inte minst i skogsfrågorna och de frågor som är kopplade till äganderätten. Där har vi stått bredvid varandra vid fronten och faktiskt levererat, och vi kommer under nästa

vecka att fatta otroligt viktiga beslut för Sveriges skogsägare. Det är jag otroligt glad och stolt över.

Vi har gjort väldigt mycket bra under de här fyra åren. Vi har samarbetat och konstruktivt kommit fram till lösningar i frågor där vi ibland har stått ganska långt ifrån varandra till en början men ändå landat i resultat som vi är väldigt nöjda med. Jag hoppas på fyra nya år för Tidöpartierna. Stort tack!

(Applåder)

Anf. 74 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag ställde i princip samma frågor till de andra två regeringspartierna, men jag tycker inte att jag har fått något svar. Därför frågar jag även Liberalerna, som ju också har klimat- och miljöministerposten. Finns det några tankar om hur vi ska komma bort från fossilberoendet inom jordbruket? Vi har varit inne på det flera gånger i den här debatten. Jag och Miljöpartiet anser att en sänkning inte hela tiden kan vara vägen ut. Man måste även se till att växla över till något annat. Det finns förslag om till exempel jordbruksavdrag och biopremie. De kommer bland annat från statliga Utredningen om fossilberoende jordbruk och Utredningen om styrmedel för ett fossilfritt samhälle. Vad är Liberalernas svar på detta?

Anf. 75 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Stort tack, Emma Nohrén, för frågan! Den har ju ställts här av dig tidigare i dag, flera gånger. Jag vet inte om jag har lyssnat dåligt, men jag tror faktiskt inte att någon har nämnt kärnkraft. Det är vägen framåt även för lantbruket, på sikt. För ökad produktion av el från fossilfria källor är kärnkraften helt avgörande. Där tar vi nu i kapp många förlorade år. Under nästa vecka tar vi viktiga steg för ny kärnkraft. Det är viktigt även för lantbrukets omställning.

Anf. 76 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för svaret! Det var faktiskt ett av de första riktigt konkreta svaren som jag har fått under den här debatten. Även om jag inte håller med är jag tacksam för att man vågar säga vad man tycker.

Om man nu ser kärnkraften framför sig dröjer det ändå många, många år. Vi har tidigare i debatten hört från landsbygdsministern att det inte finns några eltraktorer, även om de börjar komma ut på marknaden. Men vi har ju möjlighet att göra biodrivmedel. Vi har möjlighet att skapa politiska incitament så att man får tillbaka prisskillnaden mellan det fossila och det fossilfria bränslet via jordbruksavdrag och biopremie. Det skulle leda till ett skifte.

Man kan använda samma maskiner som i dag men tanka fossilfritt. Vi måste satsa på att göra bränsle. Det måste finnas satsningar på biogas. Det måste också finnas konverteringsmöjligheter. Vi måste se till att det är lönsamt att göra det här skiftet, annars skapas ingen efterfrågan. Ligger det på bordet?

Anf. 77 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Exakt vad som ligger på bordet har jag inte full insyn i. Men återigen: Tillgång till tillräckligt med fossilfri el är avgörande för omställningen.

En annan fråga gäller att omställning görs av företag som har råd att göra omställning. Den bilden delar vi. Därför behöver vi öka lönsamheten och minska regelkrånglet. Det gör vi också, mycket.

Det är inte bara kärnkraft som är svaret på detta. Det måste ligga många ägg i korgen. Vi utesluter alltså ingenting. Jag har inga fler konkreta svar att ge, men jag tycker att jag var väldigt konkret när det gäller kärnkraften.

Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tack till alla deltagare i den här debatten för bra diskussioner!

Sverige står inför ett vägval vad gäller jordbruks- och skogspolitiken. Endera fortsätter vi på den inslagna vägen som leder till bättre lönsamhet, mindre regelkrångel och mer framtidstro i svenskt jordbruk och svensk skogsproduktion eller väljer vi en väg med mer regler, sämre lönsamhet och mer krav på våra bönder, vilket ofrånkomligen kommer att leda till minskad livsmedelsproduktion.

Det finns mycket att vara stolt över kring det svenska jordbruket, som har nämnts i den här debatten. Framtidstron är större än på länge. Det ser vi inte minst genom de investeringar som nu är aviserade. Arla gör sin största investering någonsin i bolagets historia i Sverige. Lantmännen utvecklar vegetabiliska proteinfabriker med mera i Sverige. Pågen bygger nya bagerier, och Scan ska investera i slakterier i norr. Det finns framtidstro och bra driv i svensk livsmedelsproduktion. Låt den vägen fortsätta! Tack för debatten! (Applåder)

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 maj justerades.

§ 3 Anmälan om återkallelse av proposition

Andre vice talmannen meddelade att regeringen genom skrivelse 2025/26:289 återkallat prop. 2025/26:246 *Skärpta regler för unga lagöverträdare*.

Skrivelsen lades till handlingarna.

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2025/26:FPM93 Förordningar om multimodala bokningstjänster och tågbiljetter COM(2026) 232, COM(2026) 231 till trafikutskottet

2025/26:FPM94 Ändringar i EU:s tågpassagerarförordning COM(2026) 233 till civilutskottet

2025/26:FPM95 EU:s strategi för att bekämpa fattigdom COM(2026) 538 till socialutskottet

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet:

RiR 2026:11 Statsbidrag till svenska utlandsskolor – ett föråldrat och ineffektivt system

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades: Socialförsäkringsutskottets betänkande

2025/26:SfU29 En begränsning av rätten till socialförsäkringsförmåner för den som avtjänar fängelsestraff i kontrollerat boende eller som avtjänar säkerhetsförvaring

Justitieutskottets betänkanden

2025/26:JuU42 Dubbla straff för brott i kriminella nätverk och skärpta straffskalor

2025/26:JuU40 Ett utökat straffrättsligt tjänstemannansvar

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:497

Andre vice talmannen meddelade att energi- och näringsminister Ebba Busch (KD) var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2025/26:497 av Rashid Farivar (SD) om långa betaltider och svenska företags konkurrenskraft. Interpellationen skulle besvaras vid ett senare tillfälle.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:530 om dubbelspår på Ostkustbanan

Anf. 79 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Linnéa Wickman har frågat mig om jag kan redogöra för skälen till att ett färdigställt dubbelspår på Ostkustbanan till 2035 saknas i regeringens nationella plan trots tidigare utfästelser.

Linnéa Wickman har vidare frågat mig vilka delar av projektet Gävle–Kringlan och dess kopplingar till Bergslagsbanan och Norra stambanan som jag och regeringen bedömer kan komma att prioriteras bort på grund av regeringens beslutade finansiering.

Underhåll av och investeringar i transportinfrastruktur behöver göras på ett kostnadseffektivt sätt där

så stor samhällsnytta som möjligt skapas inom en given ekonomisk ram. Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder för att stärka kostnadskontrollen. Exempelvis fick Trafikverket vid framtagandet av planförslaget i uppdrag att tydligare motivera sitt förslag men också att se över objekten och särskilt analysera sådana där förutsättningarna ändras och där objekten därmed kunde komma att omprövas. Detta arbets sätt har lett till vissa omtag och vissa omprioriteringar.

Mot denna bakgrund föreslog Trafikverket i sitt planförslag ett omtag på objektet Ostkustbanans etapp Gävle–Kringlan vad gäller kapacitetshöjning. Anledningen till detta var att kostnaden för objektet blivit mer än dubbelt så hög sedan det kom med i nationell plan för transportinfrastrukturen 2018–2029, bland annat på grund av att flera nya åtgärder lagts till i objektet. Regeringen konstaterar i beslutet om nationell plan att objektet har utökats väsentligt men att ett nytt dubbelspår Gävle–Kringlan fortsatt är angeläget. Regeringen beslutade därför att objektet ska revideras och enbart omfatta utbyggnad av Ostkustbanans etapp Gävle–Kringlan till nytt dubbelspår i västlig dragning och en trafikplats vid väg E4.

Regeringen ansåg också att det är angeläget att så stor del som möjligt av objektet i dess reviderade form kan genomföras under planperioden och fördelade därför 7 miljarder kronor till objektet, vilket är drygt 3 miljarder kronor mer under planperioden än Trafikverkets förslag.

Vidare hade Trafikverket i sitt planförslag föreslagit att etappen Kubikenborg–Dingersjö skulle utgå, men regeringen anser att kapaciteten på Ostkustbanan behöver öka och stråket Gävle–Sundsvall stärkas och har därför beslutat att fördela medel till etappen Kubikenborg–Dingersjö så att den kan genomföras under planperioden. Totalt lägger regeringen 11 miljarder kronor på dessa etapper på Ostkustbanan under planperioden, vilket är 7 miljarder kronor mer än Trafikverkets förslag.

Anf. 80 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

För drygt fyra år sedan stod Ulf Kristersson i Sundsvall och gav ett glasklart löfte: Dubbelspåret på Ostkustbanan skulle vara färdigbyggt till 2035. Det var inte något allmänt mål eller vagt önskemål, utan det var ett konkret vallöfte till invånarna i Gävleborg och Västernorrland.

I dag kan vi konstatera att löftesbrottet är ett faktum. Efter regeringens beslut om den nationella planen står det klart att Sveriges längsta flaskhals på järnvägen kommer att finnas kvar långt efter 2035. Det innebär att en järnvägssträcka som är avgörande för att knyta samman norra och södra Sverige fortsatt kommer att gå på enkelspår – bokstavligen rakt igenom Hudiksvalls stadshotell.

Fru talman! Det här handlar om pendling, gods, industrins konkurrenskraft, totalförsvaret och en järnväg som är viktig för hela Europa – och inte enbart för Sverige – som en del av det europeiska stornätet.

Eftersom säkerhetsläget i vår omvärld har försämrats borde argumenten för att rusta transportstråk längs Norrlandskusten vara starkare i dag än när löftet gavs.

Samtidigt kan vi konstatera att kapaciteten byggs ut i andra delar av systemet. Norrbotniabanan i norr och fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm i söder kommer successivt att öka kapaciteten. Den stora svagheten i järnvägssystemet, alltså Ostkustbanan, är dock en flaskhals som kommer att bestå och förvärras. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen låter den här flaskhalsen bestå.

Ministern hänvisar bland annat till kostnadsökningar, men problem med kostnadsökningar i infrastrukturprojekt var ingenting nytt när detta löfte avgavs. Man kan också konstatera att dubbelspåret på Ostkustbanan fortfarande är billigare att bygga – per mil – än många andra järnvägsprojekt i det här landet som har fått grönt ljus.

Behovet av stora investeringar i vårt järnvägssystem var ingen nyhet när vallöftet gavs, och det är ingen nyhet att alla angelägna projekt i landet inte ryms i den nationella planen. Det är heller ingen som påstår att allt kan byggas samtidigt. Det är dock regeringen som väljer vad som ska prioriteras, och det var Moderaterna och Kristdemokraterna som valde att lova ett färdigställt dubbelspår till 2035.

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att sätta regeringens beslut om den nationella planen i proportion till löftet. Regeringen lovade inte två etapper, varav en bantad, utan man lovade att bygga bort 27 mil enkelspår mellan Gävle och Sundsvall och upp till Härnösand.

Det regeringen har fattat beslut om är dels etappen Kubikenborg–Dingersjö, dels en bantad version av Gävle–Kringlan, där många viktiga systemnyttor nu riskerar att gå förlorade. De investeringar som man har beslutat om är viktiga men ändå väldigt långt ifrån vad man lovade. Regeringen jämför gärna med Trafikverkets förslag, som alla tyckte var ett dråpslag. Invånarna längs Norrlandskusten jämför regeringens beslut med regeringens eget löfte.

Min fråga till ministern är: Varför lovade Moderaterna och Kristdemokraterna ett färdigställt dubbelspår till 2035 om de inte var beredda att fatta de beslut som krävs för att göra detta möjligt?

(Applåder)

Anf. 81 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Regeringen satsar på Ostkustbanan; det är odiskutabelt. Vi lägger 7 miljarder mer på sträckan än vad Trafikverket föreslog. Detta besked togs emot med både lättnad och glädje längs stråket. Regeringen har också bekräftat Trafikverkets förslag att gå vidare med en prioriterad utredning om Ostkustbanan. Det här är ett viktigt stråk.

Justeringarna när det gäller Gävle–Kringlan handlar om olika delar och åtgärder som inte i första hand utökar kapaciteten på Ostkustbanan. De handlar i stället om andra objekt, eller åtgärder kopplade till objekt,

som har gått utöver vad som avtalats och inneburit mycket höga kostnader. Det var därför regeringen inte satsade på det omtag som Trafikverket föreslog utan i stället lade in pengar till dubbelspår på Ostkustbanan för att inte tappa tempo i det viktiga arbetet med att rusta upp Ostkustbanan. Detta är ett beslut som har tagits emot väldigt väl, vilket jag välkomnar.

Anf. 82 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Låt oss prata lite mer om just Gävle–Kringlan-projektet! När Trafikverket föreslog kraftiga nedskärningar i projektet var det, med rätta, väldigt många som reagerade. Det var därför positivt att regeringen, liksom tidigare regeringar av olika politisk färg, återförde medel.

Detta betyder dock inte att problemen är lösta. Tvärtom skapar regeringens beslut flera nya frågor. Projektet beräknas nu kosta 15 miljarder kronor. Här har regeringens beslut inneburit nedskärningar – det är flera miljarder kronor mindre än projektets beräknade kostnader. Samtidigt ställs krav på kostnadsbesparingar, omtag och ytterligare analyser.

Det här kanske kan låta bra, men jag tycker att man ska konstatera att detta inte är vilket projekt som helst. Det befinner sig heller inte i sin linda. Dubbelspårsutbyggnaden på sträckan Gävle–Kringlan är ett av Sveriges mest planmogna järnvägsprojekt; det har utretts på längden och på tvären. Gävle kommun har investerat hundratals miljoner kronor i förberedelser för att uppfylla sina åtaganden enligt det avtal som sedan länge finns mellan kommun och stat.

Planeringen har pågått under många år. Ändå väljer regeringen nu genom sitt beslut att göra ännu fler omtag i stället för att satsa på genomförande. Det är svårt att förstå logiken. Det blir sällan särskilt mycket billigare att vänta med projekt; det vet vi av historien. Varje ny utredning kostar pengar, varje paus riskerar att förlänga ledtiderna avsevärt och varje senarelagd byggstart riskerar att göra projektet dyrare.

Regeringen säger sig vilja ha kostnadskontroll, men man väljer en väg som skapar fler frågetecken och riskerar att i längden öka kostnaderna. Jag kommer att komma in på vad jag menar med det.

Herr talman! Det finns dessutom en avgörande skillnad mellan regeringens beskrivning av Gävle–Kringlan och det som projektet är och var tänkt att vara. När man lyssnar på ministern kan man få intrycket att det enbart handlar om fyra mil dubbelspår på Ostkustbanan. Låt mig vara tydlig med att det är oerhört positivt, men Gävle–Kringlan handlar om mer.

Det har hela tiden handlat om att skapa ett starkare och robustare järnvägssystem kring Gävle och i norra Mellansverige. Det handlar om ett nytt spår och en ny sträckning för Norra stambanan mellan Gävle och Ockelbo. Det handlar om en omlokalisering av Bergslagsbanan och om bättre kapacitet. Det handlar om flytten av godsbangården i Gävle, som regeringen inte har finansierat i den nationella planen men som hör till statens åtaganden. Det handlar om en ny tågstation vid Gävle Västra; tanken var att de tre banorna skulle gå

förbi där. Det handlar om kapacitet till och från Gävle hamn. Det handlar om redundans i ett väldigt sårbart järnvägssystem.

Länsstyrelsen i Gävleborg, statens egen företrädare i länet, konstaterade i sitt remissvar rörande den nationella planen att Gävle–Kringlan är avgörande för kapaciteten på Ostkustbanan, Norra stambanan och Bergslagsbanan. Detta projekt var alltså tänkt att vara någonting mer än enbart kopplat till själva dubbelspåret.

Vilka delar av Gävle–Kringlan kommer enligt regeringens bedömning inte längre att kunna genomföras, och vilka samhällsnyttor är regeringen beredd att avstå från när projektets omfattning nu minskar?

Anf. 83 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det Linnéa Wickman beskriver är olika åtgärder som har lagts till i objektet under arbetets gång. Det handlar om lokala och regionala önskemål som kan vara vällovliga för stadsutveckling av Gävle.

Det är dock viktigt för dem som följer denna debatt att notera att en omlokalisering av Bergslagsbanan innebär att det skulle tas medel ur den nationella planen för att riva befintlig infrastruktur. Vi prioriterar att rusta upp infrastruktur i Sverige ur ett stråkperspektiv, där nyttan för hela Sverige behöver väga tyngre än olika lokala och regionala önskemål. Därför gör vi en del omprioriteringar i den nationella planen. Det gäller nämnda objekt och en del andra objekt. Det handlar om att skattebetalarnas pengar ska få så stor effekt som möjligt.

Det är fullt möjligt att gå vidare med de tidigare tilläggen med lokala och regionala önskemål, som den nya stationen Gävle Västra, men det kommer att kräva full extern finansiering. Detta ska inte belasta den nationella budgeten för infrastruktur, och det har vi varit väldigt tydliga med, också i instruktionerna till Trafikverket.

Det här är ett nytt sätt att arbeta, och jag har full respekt för att Linnéa Wickman har svårt att förstå logiken eftersom Socialdemokraterna slog fast att lagt kort ligger. Trafikverket fick inte ompröva objekt även om kostnaderna stack iväg och blev omotiverat stora i förhållande till den nationella nyttan, det vill säga kostade mer än de smakade.

Nu ändrar vi på detta så att vi får ut mer för pengarna. När vi gör en historiskt stor satsning och lägger mer pengar än någonsin på infrastruktur ser vi också till att dessa medel räcker till mer infrastruktur. Vi lägger inte miljarder på att riva befintlig infrastruktur utan rustar i stället upp. Det här är en viktig omfördelning och en viktig prioritering.

Ytterst är detta förstås ett steg för att stärka arbetet med kostnadskontroll. I svensk politik borde vi ta ansvar över blockgränserna för att olika lokala och regionala önskemål inte läggs till under resans gång och fördyrar objekt. Tidigare har tilläggen nämligen gjort

att det inte har kunnat byggas så mycket infrastruktur i Sverige som det behövs.

I stället behöver vi fokusera på att skattebetalarnas pengar ger så mycket nytta som möjligt, och därför lägger vi tillbaka utbyggnaden till dubbelspår på Ostkustbanan eftersom det är en mycket viktig strategisk satsning ur ett nationellt perspektiv.

Det är fullt möjligt att fortsätta med de olika lokala angelägenheterna, men det kommer att kräva full extern finansiering. Det här ska inte ta pengar från Norrbotten, Skåne, Värmland eller någon annan del av Sverige, för då kommer pengarna inte att räcka till att rusta upp svensk infrastruktur.

I den nationella planen visar vi att vi kan både satsa mer än någonsin på underhållet och rusta upp viktiga stråk, inklusive Ostkustbanan, genom att göra de omprioriteringar som krävs. Så får vi mer pengar till infrastruktur och mer infrastruktur för pengarna.

Anf. 84 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Här avslöjas tydligt ministrernas olyckliga syn på detta. Det här handlar inte om regionala önskemål utan om att norra Mellansveriges infrastruktur ska fungera. Det handlar också om samhällsnytta. Ministern anför argument kopplade till kostnadskontroll, men min fråga gällde också vilka nyttor regeringen är beredd att avstå från när projektets omfattning minskar. Jag vet att många där hemma vill ha besked från ministern när de nu ser att projektet Gävle–Kringlan kommer att bantas.

Det är intressant att höra att regeringen gör en rekordstor satsning på infrastruktur. Men dubbelspår på Ostkustbanan fick inte plats, trots Kristdemokraternas utfästelser. Jag beklagar det, för det gör att Sveriges längsta järnvägsflaskhals kommer att vara en fortsatt plåga i vårt järnvägssystem under lång tid framöver.

Regeringens beslut hade kunnat innebära full finansiering av sträckan Gävle–Kringlan och flytt av godsbangården. Snabba steg hade alltså kunnat tas, inte bara kopplat till utbyggnad av dubbelspår norrut och kapacitetsförbättring på tre banor.

Det här handlar definitivt inte bara om lokala och regionala önskemål, utan det skulle vara till nytta för hela Sveriges järnvägssystem och hela Europas järnvägssystem. Men nu kommer denna brist att kvarstå under lång tid, och vi kan konstatera att löftessveket från Moderaterna och Kristdemokraterna är ett faktum. (Applåder)

Anf. 85 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är direkt felaktigt att säga att Ostkustbanan inte fick plats i den historiskt stora nationella planen. Tvärtom rör det största tillägget regeringen gör i förhållande till Trafikverkets förslag just Ostkustbanan. Vi lägger 11 miljarder kronor på en utbyggnad av Ostkustbanan, vilket är 7 miljarder mer än vad Trafikverket föreslog. Regeringens enskilt största positiva förändring görs alltså på Ostkustbanan just för att det är ett så viktigt stråk.

Herr talman! Det är talande att Linnéa Wickman säger att jag har en olycklig syn för att jag vill att skattebetalarnas pengar ska ge så stor effekt som möjligt ur ett nationellt perspektiv. Men det är ju så vi får mer pengar till infrastruktur och mer infrastruktur för pengarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:533 om stöd till kollektivtrafiken

Anf. 86 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Aylin Nouri har frågat mig om jag avser att ta initiativ till ett ökat långsiktigt statligt stöd till kollektivtrafiken och om jag har tagit initiativ till en analys av hur det tillfälligt sänkta biljettpriset under sex månader påverkar regionernas möjlighet att upprätthålla och utveckla kollektivtrafiken och om jag i så fall kan redogöra för resultatet.

Kriget i Iran och stängningen av Hormuzundet har inneburit en betydande störning på de globala energimarknaderna och medfört snabba prisökningar på bland annat olja, vilket har försämrat tillväxtutsikterna globalt och i Sverige. Högre energipriser medför att hushållen förlorar köpkraft.

Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder med anledning av den pågående krisen i Mellanöstern. Bland annat har regeringen föreslagit tillfälliga sänkningar av koldioxidskatten på bensin och diesel för att motverka effekten av de globala prisökningarna på bränsle.

För att i ökad utsträckning möjliggöra alternativa färd sätt med en mer effektiv energianvändning och för att stötta hushållen är det angeläget att utöver vidtagna åtgärder även underlätta resande med kollektivtrafik.

Regeringen har därför i en extra ändringsbudget föreslagit att 6,5 miljarder kronor avsätts för att användas för statsbidrag till kollektivtrafik som organiseras av regionala kollektivtrafikmyndigheter. Stödet avses att lämnas till regionala kollektivtrafikmyndigheter som har sänkt priset på månadsbiljetter eller motsvarande biljetter med 50 procent för resor mellan den 1 juli och den 31 december 2026. De närmare villkoren för stödet avses att regleras i en förordning som nu tas fram inom Regeringskansliet.

Denna åtgärd tillsammans med övriga åtgärder i den extra ändringsbudgeten, som totalt omfattar 17,5 miljarder kronor, ska ses som tillfälliga åtgärder för att hantera det akuta läge som uppkommit till följd av kriget i Mellanöstern. I ett akut läge behöver regeringen agera snabbt och resolut.

Anf. 87 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Jag välkomnar regeringens satsning på kollektivtrafiken. Kollektivtrafik är ju ingen lyx utan en grundförutsättning för att människor ska kunna få ihop sina liv och ta sig till jobb, studier och fritidsaktiviteter. Den är helt avgörande för att få vardagen

att fungera. Den är därtill helt avgörande för samhällets funktionalitet och för klimatomställningen. Det är därför vi socialdemokrater under hela perioden har drivit på för att göra kollektivtrafiken billigare och tillgängligare.

Det är också därför det är så svårt, herr talman, att förstå regeringens plötsliga agerande. Efter nästan fyra år vid makten har regeringen plötsligt upptäckt att människor behöver kollektivtrafiken – efter fyra år av höjda biljettpriser, efter fyra år av neddragningar runt om i landet och efter fyra år då regeringen har pressat regionernas ekonomi och regionerna har larmat om stora ekonomiska problem.

Då, strax före valet, kommer regeringen med ett löfte om tillfälligt stöd under sex månader. Det är svårt att inte ställa sig frågan: Varför nu? Om regeringen nu tycker att kollektivtrafiken är så viktig att man är beredd att avsätta 6,5 miljarder kronor, varför har man då inte gjort det tidigare?

Under den här mandatperioden har regeringen återkommande sagt nej till alla förslag som vi har lagt på bordet om att stärka kollektivtrafiken och göra det billigare att resa kollektivt. Man har låtit regionerna bära en enorm ekonomisk börda.

Därtill, herr talman, har man fasat ut stadsmiljöavtalen – statliga investeringar som hjälper kommuner och regioner att bygga ut kollektivtrafiken och skapa långsiktiga resmöjligheter. Och man har vägrat att presentera en långsiktig nationell strategi för kollektivtrafiken. Man har till och med röstat nej till vårt och branschens krav om ökat resande med kollektivtrafiken.

Här tycker jag att statsrådets svar blir talande, eller kanske icke talande. Jag ställde två frågor. Jag frågade om det långsiktiga stödet till kollektivtrafiken, och jag frågade om regeringen har analyserat hur reformen påverkar regionernas möjligheter att upprätthålla och utveckla kollektivtrafiken. Statsrådet svarade inte på någon av dessa frågor.

I stället fick vi en beskrivning av varför regeringen vill genomföra reformen. Med all respekt: Det har vi redan förstått – det vet vi redan. Den stora fråga som kvarstår är: Vad händer efter den 1 januari om Tidöpartierna får fortsatt förtroende att leda Sverige? Vad är den långsiktiga planen och visionen för att stärka kollektivtrafikresandet över hela landet, inte bara de kommande sex månaderna utan långsiktigt? Det vill jag fortsatt ha svar på.

Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! When life gives you lemons, you make lemonade. Jag var här i dag för att delta i en helt annan interpellationsdebatt och hade lämnat barnet till barnverksamheten, men statsrådet dök inte upp. Därför tänkte jag ta tillfället i akt och delta i dessa två viktiga interpellationsdebatter.

Jag tackar interpellanten för frågorna och ministern för svaret. Jag tycker att det är viktigt att börja i rätt ände. Regeringens och Sverigedemokraternas förslag om halverade biljettpriser i kollektivtrafiken under andra halvåret 2026 presenteras inte som en permanent

reform. Det presenteras som en tillfällig åtgärd med anledning av en extraordinär situation, som ministern förklarade.

Kriget i Mellanöstern, störningar i energiförsörjningen och stigande oljepriser har slagit mot hushållens ekonomi. Då är det rimligt att staten vidtar åtgärder för att underlätta människors vardag, oavsett om de kör bil eller reser kollektivt, och det är precis vad regeringen gör.

Jag tycker att interpellanten väcker en relevant fråga här, för tillfälliga stöd är just tillfälliga. De kan aldrig ersätta en långsiktig politik. Den verkliga frågan är därför inte vad som händer under sex månader utan vad som händer under de kommande tio åren.

Herr talman! När Socialdemokraterna nu efterfrågar långsiktighet finns det anledning att påminna om deras egen tid vid makten. Under åtta år styrde Socialdemokraterna Sverige. Under samma period växte underhållsskulden i transportsystemet. Järnvägens punktlighet försämrades, och stora delar av infrastrukturen fortsatte att slitas snabbare än den rustades upp.

Resultatet ser vi i dag: tåg som inte går i tid, kapacitetsbrist på viktiga stråk och ett kraftigt eftersatt underhåll som nu måste hanteras. Det är den verklighet som den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna har fått ta över. Skillnaden är att vi faktiskt gör något åt problemet.

Herr talman! Sverigedemokraterna ser kollektivtrafiken som en viktig del av transportsystemet, inte minst för arbetspendling och regional utveckling. Men vi ser också verkligheten utanför storstäderna. I stora delar av Sverige kommer bilen att vara nödvändig även i framtiden. Därför behöver Sverige ett transportsystem där olika trafikslag kompletterar varandra i stället för att ställas mot varandra, som Socialdemokraterna gjorde under de åtta år då de styrde Sverige.

Min fråga till ministern är därför följande: Om väljarna ger regeringen och SD fortsatt förtroende efter valet, vilka långsiktiga reformer ser ministern framför sig för att stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft, förbättra punktligheten och ge regionerna bättre förutsättningar att bedriva kollektivtrafik utan att vara beroende av återkommande statliga krisåtgärder från regeringen?

Anf. 89 ZARA LEGHISSA (S):

Herr talman! Kollektivtrafik är inte någon lyx. För väldigt många människor är kollektivtrafiken en förutsättning för att vardagen ska fungera. Det är vårdpersonal, industriarbetare, handelsanställda och byggnadsarbetare som tar bussen och tåget till jobbet. Det gör att ungdomar kan studera, att äldre kan leva ett självständigt liv och att familjer kan bo kvar utanför de större städerna.

En fungerande kollektivtrafik bygger Sverige starkare. Det skapar jobb, borgar för tillväxt, breddar arbetsmarknaden och är viktigt för klimatet. Men det är också en välfärdsfråga, för den som inte kan ta sig till arbetet, vården eller utbildningen riskerar att hamna utanför. Sverige behöver en väl utbyggd och fungerande

kollektivtrafik med sjysta arbetsvillkor för dem som håller trafiken igång. Chaufförer, lokförare, tågvårdar och servicepersonal ska inte behöva betala priset för politisk passivitet.

Under den här mandatperioden har vi sett motsatsen. När regeringens satsningar uteblivit har regionerna tvingats till tuffa prioriteringar. Människor har varslats och blivit uppsagda, och fler riskerar att följa. Det har dragits ned på trafik, avgifter har höjts och investeringar har skjutits på framtiden. Det handlar inte bara om siffror i en budget, utan det handlar om människor som förlorar jobbet, om resenärer som får längre väntetider och sämre möjligheter att ta sig till arbete och studier och om företag som får allt svårare att rekrytera.

Herr talman! Det finns också en annan fråga som sällan får tillräcklig uppmärksamhet: de statliga trafikavtalen. När marknaden inte klarar att upprätthålla viktiga förbindelser måste staten ta ansvar. Det gäller inte minst nattågstrafiken och annan upphandlad trafik som binder ihop vårt land. För Norrbotten och stora delar av Sverige handlar det om tillgänglighet, jobb, besöksnäring, totalförsvaret och möjligheten att leva och verka i hela landet.

När staten drar sig tillbaka är det regionerna som får ta smällen, och när regionerna och kommunerna inte har tillräckliga ekonomiska muskler blir konsekvensen färre avgångar, sämre tillgänglighet och förloerade arbetstillfällen.

Herr talman! I elfte timmen har regeringen lagt fram en satsning som gäller i sex månader: halverad kostnad för månadskort. Regeringen beskriver det som ett sätt att ge hushållen möjlighet att välja alternativa färd sätt.

Satsningen är bra, men den är kortsiktig. Var är långsiktigheten som tryggar och bygger ut kollektivtrafiken?

För den som arbetar skift på sjukhuset, i fabriken eller inom äldreomsorgen är kollektivtrafiken inte något alternativ. Det är det normala färd sättet. Det är den som tar en till och från jobbet.

Det finns en grundläggande skillnad mellan Tidöregeringens och Socialdemokraternas syn. Vi ser kollektivtrafiken som ett viktigt samhällsuppdrag och som en investering i människor, i jobb och i Sveriges framtid. Regeringen verkar se den som en kostnads-post som kan skjutas på framtiden.

Resultatet efter den här mandatperioden är tydligt: Regionerna är satta på svältkur, arbetslösheten har ökat samtidigt som bristen på arbetskraft är skriande i hela landet, ojämlikheten har ökat och klimatomställningen har bromsats. Det är ett underkännande.

Därför vill jag fråga ministern: När tänker regeringen ta det nationella ansvar som krävs för att säkra en fungerande kollektivtrafik i hela Sverige, i fred och i ofred?

(Applåder)

Anf. 90 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är inte alltid man blir förvånad i riksdagens kammare, men tonläget från Socialdemokraterna i den här debatten förvånar mig lite grann mot bakgrund av de stora problemen i kollektivtrafiken här i Stockholm, där Socialdemokraterna styr, som är ett skyltfönster för socialdemokratisk kollektivtrafikpolitik.

Jag är lite förvånad över tonläget, herr talman, inte minst i Zara Leghissas fina ord om kollektivtrafikens betydelse. Men fråga stockholmarna hur de ser på kollektivtrafiken när Socialdemokraterna får styra! De där orden klingar väldigt falskt i den verklighet som väldigt många människor har upplevt i dag på morgonen och under de senaste veckorna här i Stockholm. Lite mer ödmjukhet hade jag kanske förväntat mig, herr talman, så jag måste säga att jag är lite förvånad.

Aylin Nouri frågade: Varför nu? Svaret är: Kriget i Mellanöstern. Hon frågade också: Varför tillfälligt? Ja, i en ändringsbudget är det inom det innevarande året som man kan göra ändringar. Det är också det som regeringen nu gör, vilket har mottagits väldigt positivt. Det här kommer att vara ett viktigt stöd för många hushåll och möjliggöra för fler att använda kollektivtrafiken.

Rashid Farivar frågar om andra åtgärder. Det är viktigt att komma ihåg att kollektivtrafiken redan i dag är subventionerad av regionerna till ungefär 50 procent. Den är ett regionalt och kommunalt ansvar. Nu tar vi i regeringen vårt ansvar genom att skjuta till mer medel i denna krissituation och till vårt arbete med att rusta upp svensk infrastruktur så att man kan lita på att tågen kommer fram i tid och att den statliga infrastrukturen håller måttet. Det kommer att behöva fortsätta även framöver.

Men jag måste säga, herr talman, att jag är lite förvånad över ledamoten Leghissas tonläge här. Med tanke på var man själv styr och att det skyltfönster man har för kollektivtrafikpolitik påverkar hundratusentals människor varje dag menar jag att det är på sin plats att Socialdemokraterna tar lite mer ansvar.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 91 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Infrastrukturminister Andreas Carlson vill att vi i oppositionen ska vara lite mer ödmjuka. Jag tänker att infrastrukturministern kan rikta den uppmaningen till sig själv och sitt parti och till regeringen.

I fyra år har ju den här regeringen valt att prioritera skattesänkningar för de allra rikaste och pressat regionernas ekonomi, vilket har tvingat fram nedskärningar och kostnadsökningar.

Jag kan ta min egen region som exempel. I Västra Götalandsregionen styr Socialdemokraterna. Men, herr talman, Tidöpartierna valde att gå samman för att bryta ut en del av budgeten och tvinga fram kostnadsökningar på regional nivå i Västra Götalandsregionen. En höjning av biljettpiserna i VGR var den viktigaste

prioriteringen för Andreas Carlsons partikollegor i Västsverige.

Samtidigt står Ulf Kristersson framför en buss och säger: Nu måste vi sänka biljettpriserna med anledning av kriget i Iran. Men på regional nivå tvingar man fram höjningar av biljettpriserna.

Jag skulle också kunna påminna Andreas Carlson om att han för några år sedan, i början av den här mandatperioden, fick en fråga av SVT om kollektivtrafiken och de ökade biljettpriserna. Då svarade Andreas Carlson att detta inte är regeringens ansvar. Det är regionernas ansvar. Nu står samma statsråd här och presenterar miljardstöd för sänkta biljettpriser.

Visst är det så, herr talman, att energikrisen som uppkommit till följd av kriget i Iran är mycket allvarlig och att åtgärder behöver sättas in. Därför har vi välkomnat detta. Men det är också så, herr talman, att vi har haft kris i Sverige under hela mandatperioden – en kostnadskris för vanligt folk. Vi har sett hur resandet med kollektivtrafiken systematiskt har minskat över i princip hela landet de senaste fyra åren och hur den här regeringen har tvingat fram både nedskärningar och ökning av biljettpriser.

Hade regeringen på riktigt varit intresserad av att förbättra vardagen för vanligt folk hade man inte kommit med det här förslaget tre månader före valet. Det är ett tillfälligt förslag som inte tar sikte på de långsiktiga förutsättningarna. Och människor ser igenom det här, herr talman. De ser det som det valflask det dessvärre är.

Jag vill också påminna om att det går att föra en annan politik. Det går att stärka regionernas grundförutsättningar så att vi faktiskt får tillgänglig och prisvärd kollektivtrafik runt om i hela landet. Det går att rösta på våra förslag, som vi har lagt fram gång på gång, där vi kräver billigare kollektivtrafik och, för att ge bara ett exempel, avgiftsfri kollektivtrafik för unga och studenter. Det gör vi därför att kollektivtrafiken är oumbärlig, som både jag och min kollega har beskrivit här i dag. Det sista den behöver är en politik som präglas av ryckighet. Den är alldeles för viktig för det. Kollektivtrafiken är oumbärlig för arbetsmarknaden, för klimatomställningen, för tillväxten och för att människor ska kunna leva och bo över hela landet.

Därför upprepar jag för andra gången frågan som jag inte fick svar på: Vad är regeringens långsiktiga plan för att kollektivtrafikresandet ska funka över hela landet?

Anf. 92 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret och instämmer helt och hållet med honom.

Det blir tydligt i den här debatten att det finns två olika synsätt. Men det är viktigt att säga att självinsikt kanske inte är Socialdemokraternas starkaste sida.

Socialdemokraterna beskriver den tillfälliga biljettreformen som om den vore regeringens samlade kollektivtrafikpolitik. Det är den inte. Det är en tillfällig åtgärd i ett extraordinärt läge, som ministern redogjorde för.

Den långsiktiga politiken handlar om att bygga ett transportsystem som faktiskt fungerar. För vad hjälper billiga biljetter om tågen inte går i tid, som i Stockholm nu? Vad hjälper tillfälliga stöd om spåren är slitna och kapaciteten otillräcklig?

Sanningen är att Sverige under lång tid har levt med stora infrastruktukskulder. Det gäller inte minst de år då Socialdemokraterna satt i regeringsställning.

Nu genomför regeringen och Sverigedemokraterna historiska investeringar för att återställa funktionaliteten i transportsystemet. Det arbetet kommer inte att bli färdigt över en natt, men det är precis den typen av långsiktiga prioriteringar som Sverige behöver. Vi behöver mindre symbolpolitik och fler investeringar som gör att människor kan lita på att transportsystemet fungerar, oavsett om de reser med buss, tåg, bil eller flyg.

Anf. 93 ZARA LEGHISSA (S):

Herr talman! Jag tackar Andreas Carlson för bemötandet av min fråga, men det räcker inte att tala om regionernas ansvar när staten samtidigt lämnar dem med ökade kostnader och otillräckliga resurser. Det räcker inte att tala om marknaden när vi vet att marknaden allena inte bygger ett sammanhållet Sverige. Kollektivtrafiken är ju en del av vår samhällsbärande infrastruktur. Den håller ihop arbetsmarknaden, stärker näringslivet och gör det möjligt att arbeta och bo i hela landet.

Vi ser nu hur varsel, neddragningar och osäkerhet breder ut sig samtidigt som regionerna tvingas höja biljettpriser och minska trafiken. Detta är inte ett tecken på att systemet fungerar, utan det är ett tecken på att regeringens politik inte räcker till. Det visar också på hur långt man står från verkligheten för hundratusentals arbetare som varje dag är beroende av buss och tåg för att kunna försörja sig.

För oss Socialdemokrater är det självklart att staten ska vara en aktiv partner. Vi vill investera i kollektivtrafiken, för det är att investera i välfärd, i klimatet, i tillväxt och i människors frihet.

Sverige behöver en ny regering som ser kollektivtrafiken som en motor för tillväxt och rättvisa och inte som en budgetpost att spara på.

Herr talman! Det är hög tid att åter göra kollektivtrafiken till en nationell angelägenhet.

Jag vill passa på att tacka minister Andreas Carlson för den här mandatperioden. När vi har mötts har vi kanske inte alltid tyckt likadant, men det finns ändå ett engagemang hos ministern som jag uppskattar.

Jag vill också rikta ett stort tack till ledamoten Aylın Nouri för den otroligt viktiga interpellationen. (Applåder)

Anf. 94 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag vill tacka Zara Leghissa för hennes engagemang och för de interpellationsdebatter vi haft under mandatperioden. Hennes engagemang är någonting som jag har värdesatt, och jag noterar ju att det finns ett engagemang även i den här debatten.

Det blir dock lite märkligt att säga att kollektivtrafiken är en budgetpost att spara på när regeringen precis har föreslagit 6,5 miljarder i ett stöd till biljettpriserna i kollektivtrafiken.

Aylin Nouri försöker göra en poäng av att jag sa olika i en SVT-intervju för ett tag sedan och i dag, men det gjorde jag inte alls. Jag sa ju även i dag att det är ett regionalt och kommunalt ansvar. Det som är viktigast att säga, och som jag gärna upprepar, är att läget är mycket bekymmersamt till följd av kriget i Mellanöstern. Därför agerar regeringen nu resolut.

Jag konstaterar att Socialdemokraterna inte har några liknande förslag i de budgetar man har lagt fram. Man har haft olika förslag, precis som Aylin Nouri har varit inne på, men inte föreslagit ett så genomgripande stöd som det här är: en 50-procentig biljettsänkning i ett krisläge. Jag noterar dock att Socialdemokraterna välkomnar regeringens satsning.

Angående frågan om det långsiktiga stödet har jag svarat att det är i ändringsbudgetar som man kan göra ändringar för innevarande år, och det är detta regeringen nu gör. Jag tror att alla hoppas att krisen och kriget i Mellanöstern ska ta slut så snabbt som möjligt, men vi har förstas beredskap för att kunna göra ytterligare förstärkningar och ge stöd av olika slag till hushållen om det här blir utdraget. Det är dock inget jag kan föregripa i den här debatten, herr talman.

När det gäller stödet till kollektivtrafiken, som vi nu har lagt fram ett förslag om, handlar det alltså både om att avlasta tungt belastade hushåll och om att möjliggöra alternativa färdstätt med en mer effektiv energianvändning.

Herr talman! Jag noterar att ingen av de socialdemokratiska ledamöterna ännu har kommenterat mitt enkla konstaterande: Där man styr och ansvarar för kollektivtrafiken, alltså här i Stockholm, håller många förstås med både Zara Leghissa och Aylin Nouri om deras fina ord här i kammaren i dag, men de möter en helt annan verklighet på perrong efter perrong runt omkring i Stockholmsområdet. Här är man svaret skyldig gällande varför man inte tar ansvar när man faktiskt har ansvaret.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 95 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att statsrådet gärna får ta del av vad vi vill när det gäller kollektivtrafiken eftersom statsrådet verkar ha missat det. Vi har förutom det som räknades upp angående avgifter för unga och studenter i kollektivtrafiken också krävt en indexering av statsbidragen till regionerna. Detta är ju det viktigaste om vi ska skapa långsiktiga förutsättningar att både bygga ut kollektivtrafiken och hålla nere priserna. Vi har föreslagit högre anslag till trafikavtalen, som är grundförutsättningen för att bygga ut kapacitet och upprätthålla trafiken.

Andreas Carlson gör en poäng av Stockholm men missar ju att han sitter i den regering som har bantat stöden till regionerna. Trots det har man i de regioner

där vi styrt tagit sitt ansvar. I Stockholm har man tagit sitt ansvar genom att frysa biljettpriserna för de grupper som har det allra tuffast ekonomiskt, som pensionärer, studenter och unga.

Andreas Carlson vägrade också att svara på exemplet från min egen region, Västra Götalandsregionen. Andreas Carlson får gärna svara om varför hans partikollegor tvingar fram en biljettprishöjning i kollektivtrafiken när vi i den styrande S-ledningen faktiskt kunde lägga fram en budget där vi kunde frysa biljettpriserna. Men det var viktigare att höja dem.

Jag har två gånger ställt frågan om vad regeringens långsiktiga plan för kollektivtrafiken är, herr talman. Jag ger det en tredje chans: Vad är regeringens långsiktiga plan för att kollektivtrafikresandet i Sverige ska öka? Just nu är trenden nämligen det motsatta. (Applåder)

Anf. 96 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Regeringens långsiktiga plan för kollektivtrafiken är att tågen ska komma fram i tid och att man ska kunna lita på att vägarna håller och att kollektivtrafiken fungerar. Jag har sagt två gånger att långsiktiga stöd och olika åtgärder som kommer i framtida budgetar inte är föremål för en ändringsbudget.

Aylin Nouri känner till detta, men hon vill ändå att jag ännu en gång ska svara ungefär samma sak som jag sagt tre gånger. Jag gör gärna det så att det blir tydligt och klart: Vi utesluter naturligtvis inte ytterligare åtgärder. Det man kan göra i en ändringsbudget gäller dock innevarande år, och där har vi vidtagit åtgärder med besked, herr talman: 6,5 miljarder för att kunna halvera biljettpriser på månadskort.

Jag noterar att Aylin Nouri säger att Socialdemokraterna vill vidta olika åtgärder, men de har inte lagt fram något förslag om att halvera biljettpriserna, och det var det jag sa: Det finns inte några sådana förslag i era skuggbudgetar. Nu vill man ge sken av att man har haft det, men det har man ju inte haft. Rätt ska vara rätt även i en riksdagsdebatt, herr talman!

Beskedet från Socialdemokraterna till dem som väntar på försenade pendeltåg i Stockholm blev ju väldigt tydligt i den här debatten. Beskedet från Socialdemokraterna till pendlare som väntar på perrongen är: "Vi har tagit vårt ansvar." Det tror jag inte går hem hos dem som fortsatt vill att man ska kunna lita på kollektivtrafiken även i Sveriges huvudstad. Socialdemokraterna blev svaret skyldiga, och svaret var: "Vi har tagit vårt ansvar."

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:534 om underhåll av järnvägen

Anf. 97 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Aylin Nouri har frågat mig hur jag motiverar att omkring 90 procent av järnvägens eftersatta underhåll väntas kvarstå efter planperioden 2026–2037, hur jag bedömer att takten i återtagandet av underhållsskulden kommer att påverka järnvägens punktlighet, kapacitet och robusthet under de kommande decennierna samt om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min bedömning.

Underhållet av infrastrukturen har under lång tid tillförts för lite resurser. I flera decennier har underhållet av både vägar och järnvägar nedprioriterats, och underhållsskulden har tillåtits växa. Det har medfört att det långsiktigt inte har funnits förutsättningar för Trafikverket att genomföra det underhåll som krävs för att upprätthålla anläggningens funktionalitet.

Det finns inga genvägar när det gäller att ta itu med detta. Det går inte att fortsätta ta en springnota och skjuta problemen på framtiden. Därför prioriterar nu regeringen upprustning och underhåll av svensk infrastruktur. I den nyligen beslutade nationella planen tillförs totalt 210 miljarder kronor till järnvägsunderhåll fram till 2037, och utöver det tillkommer ytterligare cirka 34 miljarder kronor i banavgifter som går till underhållsåtgärder.

Takten i underhållsarbetet har redan börjat öka, och det med besked. Under 2025 genomfördes 1 700 större underhållsarbeten i den statliga järnvägen, vilket var den högsta nivån hittills, och i år planeras antalet öka ytterligare till 1 800. Antalet genomförda växelbyten ökade från 60 under 2023 till 106 under 2025, och år 2028 ska 177 växelbyten genomföras. Det är alltså nästan en tredubbling på bara fem år. Antalet kilometer kontaktledningsbyten går från 115 kilometer 2023 till 278 kilometer 2028. Detta sker samtidigt som det är fler tåg än någonsin tidigare i järnvägsanläggningen.

Det eftersläpande underhållet minskar som en följd av detta, och under den nya planperioden fram till 2037 fortsätter Trafikverket att återta eftersatt underhåll på den nivå som under rådande förhållanden bedöms vara maximalt möjlig. Resultatet kommer att bli en yngre och mer robust järnväg med färre trafikstörningar och lägre reparationskostnader.

Tågresenärer och godstransportörer ska kunna lita på att tågen kommer fram i tid. Vid genomförande av underhållsåtgärder i järnvägen är det viktigt att åtgärderna planeras väl och påverkar den befintliga trafiken i minsta möjliga mån. Trafikverket behöver tillsammans med branschen fortsätta med det utvecklingsarbete som pågår med att till exempel modernisera arbetsmetoder och utrustning, nyttja digitaliseringens möjligheter och utveckla effektiva och ändamålsenliga underhållsavtal. Regeringen har nyligen gett Trafikverket i uppdrag att ytterligare stärka produktiviteten i underhållsverksamheten.

Underhållet har varit nedprioriterat i decennier. Regeringen vänder nu den destruktiva trenden och prioriterar i stället upp denna centrala verksamhet både vad gäller mer pengar till underhåll och vad gäller mer underhåll för pengarna.

Anf. 98 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret.

Låt mig även i den här debatten börja med att vara tydlig: Jag välkomnar att mer resurser går till järnvägsunderhåll. Precis som infrastrukturministern beskriver har järnvägsunderhållet varit eftersatt under lång tid, och underhållsskulden har byggts upp under flera decennier och under flera regeringar. Men låt oss även vara ärliga i debatten: Det trendbrott som infrastrukturministern beskriver började ju inte med den här regeringen. Under den socialdemokratiska regeringen ökade resurserna till järnvägsunderhållet kraftigt, och den här regeringen har i huvudsak fortsatt på den inslagna vägen.

Problemet är att det har hänt någonting i Sverige och omvärlden och att regeringen inte verkar ha dragit några slutsatser gällande hur mycket omvärlden har förändrats. Det är krig i Europa, och Sverige är med i Nato. Vi investerar hundratals miljarder i totalförsvaret, och infrastrukturen är oundgänglig för att vi ska kunna möta de krav som ställs på oss. Kapacitet är beredskap, robusthet är beredskap och fungerande transporter är beredskap.

Statsrådet beskriver de åtgärder som genomförs och de resurser som avsätts, och det är naturligtvis viktigt. Min fråga handlade dock om vad dessa satsningar faktiskt leder till. Regeringen beskriver satsningarna som historiska, men samtidigt hänvisar regeringen till att underhållsskulden inte väntas vara återtagen förrän omkring år 2050. Det innebär alltså att huvuddelen av underhållsskulden kommer att finnas kvar långt efter att den beslutade tolvårsplanen löpt ut.

Därför blir inte den viktigaste frågan vilka insatser som genomförs och hur många pinnar man kan räkna på olika sätt, utan det viktigaste blir faktiskt vilka förbättringar som resenärer och företag kommer att märka av under perioden. Detta är väldigt konkret i människors vardag: Kommer tåget att gå i tid? Kommer tåget att komma fram i tid? Blir järnvägen mindre sårbar? Kan jag lita på att godset kommer fram? Vågar näringslivet satsa på Sverige, eller kommer förseningar, flaskhalsar och störningar i huvudsak att bestå under de kommande tolv åren?

Min fråga till statsrådet är därför: Om underhållsskulden inte väntas vara återtagen förrän omkring år 2050, vilka konkreta förbättringar av punktligheten, kapaciteten och robustheten anser statsrådet att svenska resenärer och företag kan förvänta sig under de kommande tolv åren?

Anf. 99 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten för att hon lyfter en viktig fråga. Järnvägens

tillstånd är avgörande för både arbetspendling, näringslivets konkurrenskraft och Sveriges beredskap.

När man lyssnar på Socialdemokraternas kritik får man dock nästan intrycket att problemen uppstod över en natt. Sanningen är att den underhållsskuld vi diskuterar i dag har byggts upp under mycket lång tid och under regeringar av olika färg – inte minst under de åtta år då Socialdemokraterna själva styrde landet. Under den perioden fortsatte punktlighetsproblemen, kapacitetsbristerna och de återkommande driftsstörningarna. Trots stora ord om klimatomställning och järnvägens betydelse genomfördes aldrig den kraftsamling som krävs för att komma till rätta med det eftersatta underhållet.

Nu möter vi verkligheten. Ett järnvägssystem som under årtionden har slitits hårdare än det har underhållits kan inte återställas på några få år. Det finns helt enkelt begränsningar i form av kompetens, entreprenadresurser, tillgång till material och möjligheten att genomföra arbeten samtidigt som trafiken ska fungera.

Därför tycker jag att ministrernas svar är både realistiskt och ansvarsfullt. Regeringen och Sverigedemokraterna har beslutat om den största satsningen på järnvägsunderhåll i svensk historia. Som ministern redogjorde för avsätts över 200 miljarder kronor för järnvägsunderhåll fram till 2037. Detta är inte retorik, utan det är konkreta investeringar som kommer att göra skillnad för resenärer och företaget i hela landet.

Samtidigt vill jag vara tydlig med att Sverigedemokraterna inte anser att arbetet är färdigt – tvärtom. Sverige står inför betydande infrastrukturutmaningar. Godsflödena ökar, och industriinvesteringarna växer. Totalförsvarets behov blir större, och befolkningen ställer krav på tillförlitliga transporter. Därför behöver vi fortsätta stärka både järnvägen, vägnätet och flyginfrastrukturen under kommande år.

Vi behöver också våga diskutera effektiviteten i genomförandet. Varför tar vissa projekt så lång tid? Hur kan produktiviteten i underhållsarbetet förbättras? Hur kan digitalisering och AI bidra till bättre planering och färre trafikstörningar? Det räcker nämligen inte att bara skjuta till mer pengar, utan pengarna måste också användas på ett sätt som ger maximal nytta för resenärer, företaget och skattebetalare.

Herr talman! Socialdemokraterna har rätt i att underhållsskulden är ett stort problem, men det är svårt att ta kritiken på fullt allvar när samma parti hade åtta år på sig att göra betydligt mer åt situationen.

Nu ser vi i stället en regering som faktiskt prioriterar underhållet, som ökar investeringarna och som har påbörjat det långsiktiga arbete som krävs för att återställa svensk transportinfrastruktur. Det kommer att ta tid, men alternativet – att fortsätta skjuta problemen framför sig – är precis den politik som skapade situationen från början.

Anf. 100 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för den här debatten. Det är angeläget att debattera underhåll. Det har varit för

lite ljus på något så basalt som underhållet de senaste decennierna. Det har regeringen ändrat på nu.

Jag ska verkligen ge Aylin Nouri rätt i att resurserna ökade, började ”rampas upp”, från 2021 och framåt. Det var en ganska kraftig ökning. Problemet var att det inte gick att omsätta i praktiken. Det blev ju pengar över som riskerade att brinna inne. Man kan alltså inte bara fastslå en summa i ett Excelark i Regeringskansliet, herr talman, och tro att det löser sig av sig självt. Det är oerhört viktigt att mäta de så kallade pinnarna, som Aylin Nouri nästan raljerar över.

Jag har varit väldigt noggrann med att mäta effekten av pengarna, så att det inte bara blir mer pengar till underhåll. Socialdemokraterna var med och tog ansvar i fråga om att det blev mer pengar till underhåll, och vi har ”rampat upp” det mycket kraftigt sedan dess. Men det hjälper inte om det inte också kommer ut mer underhåll i den svenska järnvägsanläggningen, så att man får ut mer underhåll för pengarna.

Herr talman! Jag nämnde i mitt svar att växelbytena ökade från 60 stycken 2023 till 106 stycken 2025. Det året jag blev infrastruktur- och bostadsminister genomfördes 36 växelbyten. Det var det som Socialdemokraterna lämnade efter sig – 36 växelbyten 2022. På tre år har det alltså trefaldigats till 106 växelbyten.

Varför är det viktigt att ta upp i en riksdagsdebatt? Och varför ska man inte raljera över att detta handlar om pinnar? Jo, eftersom växelfel är en stor orsak till tåg förseningar i det svenska järnvägsnätet.

Nu har vi mer automatiserat underhåll. Man kan prefabricera järnvägsväxlar i en nyinvidg fabrik i Kumla och göra det jobbet i industrin för att sedan lägga ut växlarna under timmar i stället för dygn, som det tog när jag tillträdde som infrastruktur- och bostadsminister. Det har skett tack vare investeringar i järnvägssektorn, i svenska företag och även i god samverkan med Trafikverket. Det har inte uppstått av sig självt utan är ett resultat av ett allt starkare samarbete i järnvägsbranschen och också av flera tydliga uppdrag till Trafikverket.

Det handlar inte bara om att avsätta mer pengar, herr talman. Man måste också se till att få ut underhåll. Det är en viktig del i att punktligheten nu också ökar. Månad för månad ser vi att punktligheten går upp. Förra året var järnvägstrafiken punktligast på flera år. Trafikverket pekar på att detta är mycket tack vare att vi nu får ut mer underhåll än någonsin tidigare. Och man underhåller inte bara lite här och var utan där det är strategiskt viktigt för att få bort stora flaskhalsar.

Jag hoppas att detta ska välkomnas av alla partier i Sveriges riksdag och att vi inte kommer tillbaka till en situation där man misstänkliggör privata företag som leder utvecklingen på global nivå. Jag hoppas att de kan fortsätta samarbeta med Trafikverket, för att vi ska få ut så mycket underhåll som möjligt. Då är det viktigt att se vad effekten blir av alla de miljarder vi satsar.

Den ökning som vi gör är i själva verket större, eftersom vi har stödat upp i Trafikverkets förvaltningsanslag. Totalt sett ökar järnvägsunderhållsbudgeten alltså med 18 procent, 36 miljarder, jämfört med den

förra nationella planen. Det är viktigt att det fortsätter och att vi hela tiden ser till att få ut så mycket infrastruktur som möjligt för pengarna.

Anf. 101 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Det kan vara värt att påminna den som lyssnar på debatten om att när den här regeringen tog över regeringsmakten inledde man med att skära bort 750 miljoner från järnvägen. Det är den sortens ryckighet som har präglat infrastrukturpolitiken och i synnerhet järnvägen de senaste åren. Sedan lade man tillbaka pengar och fortsatte på den förra S-regeringens inslagna väg när det gäller ökade anslag till järnvägsunderhållet. Jag har varit tydlig med att det är bra.

Min poäng, herr talman, är dock att jag inte är särskilt imponerad av ambitionsnivån. Att återta enbart omkring 10 procent av den omfattande underhållsskuld som finns på järnvägen under den kommande tolvårsperioden är inte imponerande. Det räcker inte att i bästa fall fortsätta som förr. Det har nämligen hänt någonting, som jag konstaterade i mitt förra anförande, i Sverige och omvärlden som föranleder att vi måste stärka vår infrastruktur, och vi måste göra det snabbt. Det är den omfattande underhållsskulden som leder till att resenärer varje dag möter förseningar på tågen. Det måste åtgärdas.

Den andra frågan, som jag funderar på och också vill ställa till statsrådet, herr talman, är hur realistisk den plan är som handlar om att återta all underhållsskuld på järnvägen till omkring 2050. Det är, som konstaterats, omkring 10 procent av underhållsskulden som ska återtas de kommande tolv åren. Sedan ska återstående 90 procent, på något magiskt sätt, återtas på lika många år.

Det här har mötts av massiv kritik, får man ändå säga, från dem som kan området bäst – forskare och organisationer som jobbar med inte minst klimatfrågorna. Man menar att ambitionsnivån är för låg men också att planen inte är realistisk. Varför skulle de återstående 90 procenten plötsligt gå snabbare än de första 10 procenten? Vad är det som händer efter 2037 som gör att takten skulle öka så dramatiskt? Vad är planen? Och var har de konkreta reformerna varit de senaste fyra åren?

Statsrådet säger ofta att Sverige ska få ut mer infrastruktur för pengarna. Det är en ambition som jag delar. Men då blir det förstås rimligt att fråga: Var har de konkreta reformerna varit? De har lyst med sin fränvaro.

När jag läser den nationella planen ser jag inte de genomgripande förändringar som skulle förklara hur produktiviteten skulle öka så mycket att underhållstakten skulle kunna återtas i den takt som regeringen talar om.

Herr talman! Vi har däremot de förslagen. Vi ser ett system där alltför mycket resurser försvinner i administration, i upphandlingar som inte fungerar och i gränsdragningar mellan aktörer i stället för att arbetet faktiskt omsätts ute i anläggningen. Vi ser ett trafikverk som dessvärre under lång tid tappat kunskap. Vi

ser ett splittrat ansvar; många aktörer är involverade, men många gånger saknas helhetsperspektivet. Och vi ser återkommande rapporter om fördringar, bristande kostnadskontroll och produktivhetsproblem.

Därför vill vi bygga upp Trafikverkets egen kompetens. Vi vill ha möjlighet att utföra underhåll i egen regi. Vi vill investera i specialmaskiner och förbättrade arbetsmetoder. Vi vill öka produktiviteten och anslå mer resurser till utfört järnvägsunderhåll. Det är en väg som faktiskt tar ansvar för de stora problem som järnvägen lider av.

Anf. 102 RASHID FARIVAR (SD):

Herr talman! Det blir lite märkligt när Socialdemokraterna beskriver regeringens och Sverigedemokraternas arbete och plan som otillräckligt och ryckigt utan att samtidigt redogöra för vad de själva gjorde när de hade regeringsmakten. Fakta är att underhållsskulden fortsatte att växa även under deras tid vid makten. Nu kritiserar de regeringen för att inte på tolv år kunna lösa de problem som byggts upp under flera decennier. Jag tror att svenska folket förstår att verkligheten är mer komplicerad än så.

Den nationella planen innebär historiskt stora satsningar på underhåll. Men det handlar inte bara om pengar. Trafikverket pekar själva på att genomförandekapaciteten är en begränsande faktor. Fler arbeten kräver fler entreprenörer, mer kompetens och bättre planering. Det viktiga är därför att utvecklingen nu går åt rätt håll. Vi ser fler underhållsinsatser, fler växelbyten och ökade investeringar i järnvägens mest kritiska delar och flaskhalsar.

Samtidigt delar jag uppfattningen att mer kommer att behöva göras framöver. Sverigedemokraterna vill fortsätta att stärka Sveriges infrastruktur, inte minst för att möta industrins behov, stärka vår konkurrenskraft och förbättra vår nationella beredskap. Skillnaden mellan oss och Socialdemokraterna är att vi inte bara talar om problemet – vi har faktiskt börjat åtgärda det.

Jag tackar interpellanten, ministern och talmannen för debatten.

Anf. 103 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Rashid Farivar har helt rätt i att underhållsskulden växte mycket kraftigt under förra mandatperioden. Det är nästan så att man inte tror att det är sant, men bara under de senaste fyra åren med Socialdemokraterna vid makten skenade underhållsskulden med nästan 40 miljarder kronor. I dag summerar vi den till över 90 miljarder kronor. Det är den skulden som vi nu börjar beta av. Men att detta skulle kunna göras på bara en mandatperiod eller inom en planperiod är helt enkelt orealistiskt. Man bär ett ansvar för att man inte såg till att de resurser man anslög faktiskt ledde till mer underhåll i backen.

Aylin Nouri frågar var de konkreta reformerna märks. De märks i Sala, där växlar har bytts ut. De märks över hela landet – kontaktledningsbytena och spårbytena har mer än fördubblats på bara tre år, och

växelbytena har mer än tredubblats på bara tre år. Det är åtgärder och reformer som märks i människors vardag. År 2025 var det punktligaste året på flera år. Men detta tar tid att vända.

Aylin Nouri gör en mycket stor poäng av att 750 miljoner kronor omfördelades när vi tog över. Varför skedde det? Jo, för att de pengarna hade brunnit inne och inte gick att omsätta. Aylin Nouri känner ju till detta. Hon vet att det var pengar som hade gått tillbaka till statskassan för att man inte fick ut underhållspengar. Om hon inte känner till det är jag glad att informera om det. Det är ett exempel på dålig styrning. Man skickade in pengar i ett system som inte kunde omsätta dem i praktisk verkstad i järnvägsanläggningarna.

Nu talar Aylin Nouri om olika åtgärder för att förbättra underhållet. Det är nu det. Men det är under den här mandatperioden som nya verktyg och nya arbetsmetoder har börjat sättas i backen, herr talman. Jag nämnde växelfabriken; växlarna förbereds och byggs klart i industrin och skickas sedan ut i systemet. Man kan därmed lägga dem på plats på timmar i stället för att ägna flera dygns arbetstid åt att byta växlar. Det man nu gör på timmar gjorde man före 2022 på dygn. Detta är en av anledningarna till att punktligheten nu ökar.

Trafikverket har skrivit på kontrakt för att köpa in underhållståg – precis den utrustning som ledamoten i dag står i kammaren och efterlyser. Det är redan påskrivet och klart – en miljardinvestering i underhållståg. Ett underhållståg är som ett skyddat plåttält, kan man säga. Man kan rulla ut det på spåret och arbeta med underhållsåtgärder i det ena spåret samtidigt som tåg kan gå förbi i spåret bredvid utan att sänka hastigheten. Då går det att underhålla mer samtidigt som många tåg kan fortsätta att gå.

Detta är mycket konkret – kanske nästan för konkret för en riksdagsdebatt, herr talman. Men det är här det har saknats reformkraft. Man uttalar gärna fina ord, men var har åtgärderna varit tidigare? Det har varit gamla metoder som inte lett till ökad hastighet. I uppdrag efter uppdrag har regeringen stärkt det arbetet.

Det som handlar om år 2050 är ingenting som regeringen har hittat på. Det är järnvägsbranschen själv som har satt det som ett målår. Det handlar inte bara om att skjuta till mer pengar efter 2037. Vid varje planrevidering och i varje budget måste varje regering vara beredd att skjuta till mer medel när metoderna utvecklas och underhållsarbetet effektiviseras. Det är det som det målåret förutsätter. Här hoppas jag att vi kommer att vara överens, så att vi på riktigt får en borgfred kring järnvägsunderhåll. Detta borde inte vara så laddat med politisk retorik, utan det handlar om att få ut mer underhåll i backen, herr talman.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Anf. 104 AYLIN NOURI (S):

Herr talman! Jag är den första att skriva under på att vi behöver mer av blocköverskridande samtal och

arbete, i synnerhet vad gäller järnvägen. Men jag kan bara konstatera att det intresset inte har funnits från regeringen. I trafikutskottet var mitt första initiativ ett önskemål om en infrastrukturarbetsgrupp. Det blev ett direkt nej på det – man ville inte ens bereda frågan vidare. En enda gång har statsrådet bjudit in oppositionspartierna till samtal.

Det är viktigt att skilja mellan två frågor. Den första är om mer järnvägsunderhåll behövs. Här är vi fullkomligt eniga – det behövs. Den andra är om regeringens ambitionsnivå är tillräcklig. Här är vi dessvärre inte överens. Statsrådet säger själv att det vore bra att skjuta till mer resurser i varje budgetproposition, men vi har ju inte sett det hända. Det har inte varit tillräcklig omfattning. Vi har lagt 45 miljarder mer på järnvägen och dessutom lagt mer resurser i varje budgetmotion.

För mig är den avgörande frågan fortfarande densamma som när jag ställde interpellationen: Vilka konkreta förbättringar kommer resenärer och företag att märka av? Min andra fråga får bli: Är statsrådet nöjd med ambitionsnivån att åtgärda omkring 10 procent av underhållsskulden de kommande tio åren?

Varje gång man tar en debatt med ett statsråd från den här regeringen ägnar statsrådet en stor del av sin tid åt att kritisera politiken under de år då Socialdemokraterna styrde. Men, herr talman, vi har lagt om vår politik. Kanske vore det bra om regeringen kunde ta ansvar för de fyra år som nu gått. När det kommer till järnvägsunderhållet är det inte bara jag utan även en stor del av civilsamhället och svenska folket som konstaterar att ambitionerna är för låga och att planen till 2050 inte är realistisk.

(Applåder)

Anf. 105 Infrastruktur- och bostadsminister
ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Under många år har det varit väldigt mycket snack om järnvägsunderhåll men väldigt lite verkstad. Det är det vi ändrar på nu. Aylin Nouri talar ju mot bättre vetande. Jag säger igen att det genomförs mer underhållsarbete än någonsin tidigare och att punktligheten 2025 var den bästa på flera år. Vi är inte färdiga än, men vi har minsann tagit ansvar under de fyra år vi haft på oss att vända utvecklingen. År 2025 var det första år då underhållsskulden inte fortsatte att skena. Vi har stoppat blödningen. Vi får ut mer underhåll än någonsin tidigare. Punktligheten går åt rätt håll.

Herr talman! Det duger inte att fortsätta med de här Excelövningarna som inte har någonting med verkligheten att göra. Aylin Nouri säger att hon satsar 45 miljarder på järnvägsunderhåll. Det kommer inte att gå att omsätta i praktiken. Men det hon inte berättar, herr talman, är varifrån hon tar de pengarna, nämligen från vägunderhållet. Jag vet inte om Socialdemokraterna har gjort någon konsekvensanalys av sin neddragning av vägunderhållet med 45 miljarder kronor, men det har jag gjort. Det kommer att innebära att den vägunderhållsskuld som drabbar väldigt många människor i vardagen inte åtgärdas under de kommande tolv åren utan förvärras. Man struntar i vägunderhållet för att få

en fin siffra i ett Excelark, och dessutom kommer detta inte att gå att omsätta i praktiken.

Herr talman! Som jag redan nämnt har vi också städat upp efter socialdemokratiska tillkortakommanden. Man hade inte koll på vad Trafikverket använde pengarna till. Vi hittade hela 26 miljarder kronor som låg felbokförda. Nu har vi sett till att de pengarna går till underhåll, och det är det som gör att järnvägsunderhållet ökar med 18 procent.

Vi är inte nöjda med den låga ambitionsnivån efter 2037. Precis som jag sa måste man vid varje planrevidering se hur mycket man kan omsätta. Man måste göra precis som vi gör nu – maxa underhållet så att fler kan lita på att tågen kommer fram i tid och att järnvägen har den tillförlitlighet som man kan förvänta sig i ett land som vårt.

I detta anförande instämde Rashid Farivar (SD).

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:499 om vattenbrist och klimatanpassning i södra Sverige

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig vilka konkreta åtgärder som jag och regeringen avser att vidta för att stärka beredskapen mot vattenbrist i Sverige på både kort och lång sikt.

När det gäller åtgärder på kort sikt är tillgången till allmänna vattentjänster i första hand ett kommunalt ansvar. Det innebär att det är kommunerna som ansvarar för att vidta de nödvändiga åtgärder som behövs för att säkra den allmänna dricksvattenförsörjningen, genom till exempel informationsinsatser och bevattningsförbud. Till stöd för sitt arbete har de länsstyrelserna och de nationella myndigheterna.

Berörda myndigheter och Svenskt Vatten har nyligen gett Regeringskansliet en lägesbild över vattensituationen inför sommaren, och informerat om den organisation som finns och den beredskap som de har om läget förvärras. Att myndigheterna i ett tidigt skede informerar Regeringskansliet om läget är ett tecken på att organisationen och beredskapen fungerar som den ska. Berörda myndigheter fortsätter att följa vattensituationen, och Regeringskansliet får fortlöpande rapporter.

För bättre beredskap mot vattenbrist på längre sikt har regeringen vidtagit flera åtgärder med beaktande av att utmaningarna är olika i olika delar av landet. För att kunna vidta rätt åtgärder på rätt plats är regionalt och lokalt kunnande och engagemang en viktig grundförutsättning.

Regeringen gav därför Havs- och vattenmyndigheten ett regeringsuppdrag år 2024 med syfte att stärka samordningen av åtgärder mellan olika aktörer inom avrinningsområden. Ett exempel på en fysisk åtgärd är

restaurering av våtmarker, där regeringen gör en långsiktig och stor satsning. Våtmarker bidrar bland annat till längre uppehållstider för vattnet i landskapet, och det motverkar därmed torka och minskar risken för översvämningar.

Havs- och vattenmyndighetens delredovisning av regeringsuppdraget för åtgärdssamordning samt återkoppling från länsstyrelserna och lokala aktörer visar att satsningen har haft flera positiva effekter, bland annat effektivare användning av medel, ett stärkt intrescentdrivet arbete över sektors- och länsgränser och en ökad åtgärdstakt.

Regeringen har gett berörda myndigheter flera uppdrag som rör vattenbrist och torka, bland annat till Sveriges geologiska undersökning gällande tillgången till grundvatten i ett framtida klimat.

Regeringen följer utvecklingen inom området noga.

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Anna Wallentheim (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 107 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Tack, ministern, för det första svaret!

Jag tar i dag den här debatten i stället för min kollega Eva Lindh, men jag tar den också som skåning. För det som nu sker i södra Sverige är inte längre någon avlägsen framtidsfråga. Det är verklighet här och nu.

Sverige har länge betraktat tillgången till vatten som självklar. Lika naturligt som att vi tänker att det ska komma ljus när vi tänder lampan tänker vi att det ska komma vatten när vi öppnar kranen.

De senaste åren har tillgången till vatten varit under press. Vi har sett hur torka, låga grundvattennivåer och extrema väderförhållanden sätter press på hela vårt samhälle.

Det är någonting som nu påverkar oss i södra Sverige i Skåne, Blekinge och Småland och också på Öland och Gotland. I Skåne är läget extra allvarligt.

Länsstyrelsen konstaterar att både sjöar och grundvattenmagasin ligger på ovanligt låga nivåer. SGU har utfärdat varning om risk för vattenbrist. Vattennivåerna i Vombsjön är de lägsta som uppmäts för årstiden sedan man började mätningarna 1969.

I min hemkommun Hässleholm har det under våren och den tidiga sommaren gjorts sms-utskick till kommunens alla invånare. Det senaste var från den 3 juni med orden: Vi närmar oss kritiska nivåer för grundvattnet i Hässleholms kommun. Därför går vi nu ut med en skarpare uppmaning: Du behöver begränsa din vattenanvändning.

Hässleholm Miljö beskriver situationen som så pass allvarlig att man nu bara är en meter från kritisk nivå i våra grundvattenmagasin.

Herr talman! Det handlar om dricksvatten till våra hushåll. Det handlar också om jordbrukets möjligheter att producera livsmedel. Det handlar om företag som

är beroende av vatten. Det handlar om vår krisberedskap.

Jag välkomnar att regeringen följer situationen nära. Jag vet att flera myndigheter arbetar aktivt med frågan. Samtidigt återkommer man till en viktig utgångspunkt i ministrernas svar, nämligen att det yttersta ansvaret ligger på kommunerna.

Ja, kommunerna har ett viktigt ansvar. Men kommunerna kan inte själva hantera klimatförändringarnas konsekvenser. De kan inte ensamma lösa de strukturella utmaningar som uppstår när hela regioner får återkommande problem med vattenförsörjningen.

Därför undrar jag: Hur säkerställer regeringen att kommuner och regioner får de verktyg och resurser som krävs för att möta en utveckling som enligt forskning kommer att bli allt vanligare?

För mig är inte detta bara en miljöfråga eller en dricksvattenfråga. Det är en fråga om samhällsberedskap och om människors trygghet i vardagen.

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! I närtid och utifrån den situation som Anna Wallentheim beskriver är det viktigt att alla följer kommunernas rekommendationer och råd om användning av dricksvatten, till exempel vad gäller bevattning av gräsmattor.

Länsstyrelserna arbetar också aktivt bland annat med regional samverkan med aktörer som kommuner, va-huvudmän och LRF. En sådan proaktiv dialog med stora vattenanvändare inför sommaren är bra.

Vi kan också konstatera att vid särskilda händelser finns även Vaka, Nationell vattenkatastrofgrupp, som är en stödfunktion som leds av Livsmedelsverket. Tidigare erfarenheter visar att kommunikation med kommuninvånare om läget snabbt kan minska vattenförbrukningen.

Ett konkret exempel är förra året då höga vattentemperaturer i Mälaren medförde driftstörningar i dricksvattenproduktionen. Berörda kommuninvånare minskade snabbt sin vattenförbrukning efter uppmaning från kommunen.

Anf. 109 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

För många av oss som bor i Skåne är frågorna: Kommer det att finnas dricksvatten? Kommer jag att kunna vattna min trädgård? Kommer jag att kunna fylla min pool? Kommer jag att kunna låta barnen ha vattenkrig med gott samvete?

Där instämmer jag i ministrernas svar. Det är otroligt viktigt att människor följer de uppmaningar och råd som ges i och med det kritiska läget.

Det blir också en nationell fråga. Skåne är Sveriges viktigaste jordbruksregion. En stor del av den mat som ligger på svenskarnas tallrikar är producerad i Sverige.

När vattenbristen påverkar jordbrukets möjligheter att producera livsmedel är det inte bara ett problem för Skåne. Det är en viktig fråga för Sverige.

Det gäller vår livsmedelsförsörjning, vår självförsörjningsgrad och vår beredskap i en alltmer orolig tid.

Vi lever i en tid då många partier gärna talar om den ökade självförsörjningsgraden och hur vi stärker vår livsmedelsberedskap. Utan vatten finns ingen livsmedelsproduktion. När vattenbristen slår mot Skåne riskerar konsekvenserna att nå långt utanför Skånes gränser.

Vi vet att klimatförändringarna leder till längre torrperioder, större variationer i nederbörd och fler extrema väderhändelser. Vi vet också att vattenbrist inte längre är ett undantag utan blir någonting som återkommer.

Underlag från myndigheter och kommuner visar att situationen i dag påminner om tidigare torrår. Flera aktörer jämför läget med 2018. Många minns fortfarande det extremåret som ytterst problematiskt. Vi behöver därför diskutera klimatanpassningen på allvar.

Jag välkomnar regeringens satsningar på våtmarker och kartläggningen av vattenbalanser. Jag välkomnar också att regeringen väljer att gå vidare med olika typer av analyser, för mer kunskap behövs. Samtidigt vet vi redan i dag att flera kommuner står inför stora konkreta utmaningar, och då räcker det inte att enbart peka på pågående uppdrag.

När kommuner som min hemkommun Hässleholm skickar ut sms till invånarna om att grundvattennivåerna nu närmar sig kritiska nivåer handlar det inte längre om framtida scenarier och att vi behöver mer kunskap, utan det påverkar människor här och nu. Vi vet att kommunerna behöver staten som partner, för de klarar inte detta själva. Det behövs en tydligare nationell strategi för vattenförsörjningen.

Herr talman! Vatten är vårt viktigaste livsmedel. När grundvattennivåerna sjunker påverkar det inte bara hushållen. Det påverkar, som jag har sagt, också jordbruket, naturmiljöerna och den biologiska mångfalden.

Missförstå mig rätt; det är viktiga delar som ministern och regeringen presenterar. Men jag och många skåningar känner stor oro inför hur detta kommer att utvecklas över sommaren men också över tid.

Jag undrar därför: Hur kan vi säkerställa att kommunerna kan göra de nödvändiga investeringarna i vatteninfrastrukturen? Och hur kan vi förbättra möjligheterna att lagra vatten i landskap där vi vet att framtidens klimat kommer att innebära större variationer mellan översvämning och torka?

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Detta är bra frågor och en viktig diskussion.

Från och med den 1 januari 2024 ska alla kommuner i Sverige ha en aktuell vattentjänstplan som stakar ut vägen för kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Där görs också en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att allmänna va-anläggningar ska

fungera vid en ökad belastning på grund av klimatförändringar.

Till stöd för kommunernas arbete har regeringen gett Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Boverket ett regeringsuppdrag att ta fram en vägledning. Den ska vara klar nästa år, och arbetet pågår.

Va-beredskapsutredningen överlämnade sitt slutbetänkande i slutet av 2024. Utredningen har sett över regelverk och ansvarsfördelning och föreslagit förändringar med syfte att stärka förmågan att leverera vattentjänster vid händelse av kris, höjd beredskap och ytterst krig samt vid effekter av klimatförändringar.

Klimat- och näringslivsdepartementet ansvarar för hanteringen av den fortsatta beredningen av förslaget som pågår inom Regeringskansliet.

Anf. 111 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman och ministern! Jag delar ministrernas syn i svaret, för kunskap är viktigt. Jag tror att många kommuner också välkomnar vägledning i hur man ska hantera just vattenfrågan.

Vi vet dock också att det för många kommuner ute i Sverige är otroligt tufft ekonomiskt. Resurserna saknas ute i verkligheten. Det är klart att jag då önskar att man hade kunnat ge ytterligare resurser till våra kommuner och regioner för att de ska kunna hantera denna fråga.

Ingen kommun kan själv skapa regn, och ingen kommun kan hantera de konsekvenser som följer av ett förändrat klimat. Därför ska inte heller någon kommun själv behöva stå ensam när grundvattennivåerna sjunker till kritiska nivåer.

I Skåne uppmanas människor nu att begränsa sin vattenanvändning, och jag vill ännu en gång uppmana människor att följa det rådet. Kommuner förbereder sig för bevattningsförbud, och myndigheter varnar för vattenbrist. Det är ett tydligt tecken på att vattenförsörjningen måste behandlas som en nationell fråga.

Vi behöver fortsätta klimatanpassa samhället. Vi behöver stärka vattenberedskapen. Vi behöver också säkra vår livsmedelsproduktion. Vi behöver säkerställa att framtida generationer kan lita på något så grundläggande som att det finns rent vatten.

Jag välkomnar att regeringen har tagit flera viktiga initiativ, men jag anser att vi också behöver titta på frågan ytterligare. Vi behöver se till att kommuner har möjlighet att göra det som staten ber om. Där behöver staten ta ett större ansvar för att också ge de ekonomiska resurserna till kommunerna.

Vatten är inte bara en naturresurs; det är en förutsättning för hela vår framtid, i kriser och i vardag, varje dag.

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Jag nämnde tidigare att SGU hade fått ett uppdrag om grundvattenmagasinens robusthet. Resultatet från det uppdraget bekräftar den bild som Anna

Wallentheim ger, nämligen att klimatförändringarna redan i dag har förändrat grundvattenförhållandena i Sverige.

Bland annat har tillgången påverkats negativt på flera platser med lägre grundvattentillförsel i små och stora magasin, vilket bedöms förvärras i framtiden. Studier har också visat på försämrad kvalitet på grundvattnet och att förändringen varierar stort mellan olika platser i Sverige.

Regeringen är på i den här frågan. Vi arbetar för att stötta kommunerna i deras arbete. Vi ger tydliga uppdrag till våra myndigheter att ta sitt ansvar i vattenfrågan, som förstås inte bara är en kommunal fråga utan också en viktig nationell fråga. Kommuner hänger ihop och påverkas på olika sätt av grundvattenförändringar.

Samtidigt är det viktigt att ansvarsfördelningen är tydlig: Kommunerna har det operativa ansvaret för att bygga ut, driva och underhålla va-anläggningar, medan staten har det övergripande, lagstiftande, övervakande och vägledande ansvaret. Kommunerna har också ansvar för den långsiktiga planeringen av vattentjänster.

Det kan i sammanhanget nämnas att Va-beredskapsutredningen har gett förslag på hur vattentjänstlagen kan förbättras till stöd för kommunernas arbete med klimatanpassning av va-anläggningar. Låt oss återkomma till det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2025/26:509 om ny lagstiftning för klimatanpassning

Anf. 113 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Katarina Luhr har frågat mig vad som hänt med betänkandet *Bättre förutsättningar för klimatanpassning* (SOU: 2025:51) och varför regeringen inte har presenterat någon proposition ännu.

Hon har också frågat om jag anser att staten bör starta ett arbete för att skydda kustkommuner mot stigande hav och om regeringen kommer att agera i denna fråga.

Hon har även ställt frågan om vilka klimatanpassningsåtgärder som jag och regeringen anser bör prioriteras i det fortsatta arbetet med att skydda människor och infrastruktur mot pågående och framtida klimatförändringar samt om jag anser att staten bör ta ett större ansvar för klimatanpassningsåtgärder än i dag.

Låt mig börja med att tacka för frågorna och samtidigt inleda med att konstatera att de senaste årens extrema väderhändelser tydligt visar att hela vårt samhälle behöver bli mer robust mot naturolyckor och klimatförändringarnas effekter. Klimatanpassning är nödvändig inom alla samhällsområden och på alla nivåer i samhället.

Genom regeringens klimatanpassningsstrategi har behovet av ny lagstiftning för att effektivisera klimatanpassningsarbetet pekats ut, och en statlig utredning har tillsatts. Klimatanpassningsutredningen har lämnat ett omfattande betänkande som för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Regeringen konstaterar att det är angeläget att komma till rätta med de risker som stigande havsnivåer medför för samhälle, infrastruktur och näringsliv. Regeringen arbetar därför för en stärkt beredskap i vattensäkerhetsfrågorna.

En central utgångspunkt i klimatanpassningsarbetet är att sårbarheter och behov ser olika ut runt om i Sverige och att ansvaret för att anpassa samhällen, egendom och verksamhet framför allt ligger på regional och lokal nivå. Staten ska främja goda förutsättningar för klimatanpassning och förse samhällets aktörer med adekvata beslutsunderlag.

Det finns statliga insatser för klimatanpassning på bred front med åtgärder som fokuserar på att identifiera, kartlägga och förebygga klimatrisker. 53 myndigheter ansvarar för att arbeta med klimatanpassning, där flertalet insatser syftar till att ta fram kunskapsunderlag och ge stöd för lokal och regional samverkan i åtgärdsarbetet. Arbetet innefattar inte minst stöd till landets kustkommuner att hantera stigande havsnivåer och översvämningsrisker. Myndigheten för civilt försvar fördelar också årligen cirka 500 miljoner kronor i statsbidrag till förebyggande arbete mot bland annat översvämningsrisker i utsatta kommuner.

Regeringen beslutade i januari om ett nytt uppdrag till SMHI, Boverket och Trafikverket att ta fram nationella riktlinjer för val av klimatscenarier. Uppdraget syftar till att skapa bättre förutsägbarhet och vägledning för bland annat kustnära planering genom att etablera en gemensam utgångspunkt att förhålla sig till vid planering av infrastruktur och bostäder.

Slutligen vill jag också lyfta fram att Nationella expertrådet för klimatanpassning vid SMHI kommer att presentera en klimat- och sårbarhetsanalys för Sverige i juni. Underlaget blir en viktig grund för att regeringen fortsatt ska kunna verka för att skapa förutsättningar för att Sverige ska bli klimatanpassat och motståndskraftigt.

Anf. 114 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Tyvärr saknar jag fortfarande svar på när och om vi kommer att se något resultat av den klimatanpassningsutredning som presenterades för mer än ett år sedan.

Vi står just nu i en situation där vi vet att vi har ett antal större beslut att fatta och att det krävs många fler åtgärder för att skydda Sverige och dess invånare från effekterna av ett förändrat klimat. Detta har lyfts fram av många, från myndigheter och försäkringsbolag till Svenskt näringsliv.

I maj förra året, efter en relativt lång process, presenterades utredningen *Bättre förutsättningar för klimatanpassning*. Utredningen hade i uppdrag att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad

lagstiftning för att effektivisera klimatanpassningsåtgärderna och se till att de kan genomföras. Den hade också i uppdrag att hitta möjliga finansieringsmodeller för klimatanpassningsåtgärder.

Utredningen lämnade elva lagändringsförslag för att skapa bättre förutsättningar att genomföra klimatanpassningsåtgärder. Trots regeringens direktiv om att åtgärderna inte skulle kosta staten någonting föreslog utredningen ändå att staten bör ta på sig ansvaret för att etablera skydd mot översvämnningar från havet längs vissa kuststräckor och lämnade förslag på en process för detta.

När utredningen presenterades lyfte utredaren bland annat fram riskerna med att vänta med åtgärderna och att man, om man väntar för länge, kan behöva prioritera mellan olika kustsamhällen och verksamheter. Man kommer då inte längre att kunna skydda alla kustsamhällen mot stigande havsnivåer. Detta var en tydlighet som man sällan hör från en statlig utredare, men för alla som har hållit på med klimatanpassning tidigare var det en välbehövlig passning till regeringen.

De stora klimatanpassningsåtgärderna kommer att vara svåra, dyra och ta lång tid att genomföra, och staten behöver ta ett större ansvar för att ett brett arbete ska kunna komma igång. Betänkandet har varit ute på bred remiss. Slutdatumet för remissen var den 17 oktober 2025. Åtta månader har gått sedan dess, men vi har fortfarande inte hört någonting från regeringen.

Det är i dag många som väntar på en proposition, inte minst länsstyrelser och kommuner, eftersom flera av åtgärderna är väldigt efterlängta och behoven är stora. De lagändringar som föreslås i betänkandet förtydligar exempelvis ansvarsfördelningen, något som ministern i den tidigare debatten nämnde var viktigt, och pekar på vem som behöver agera. Det här är någonting som många har efterfrågat länge när det gäller just klimatanpassningsfrågorna.

Vi vet att det finns ett stort behov av klimatanpassningsutredningens förslag i kommuner och regioner. Jag vill därför igen fråga vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz: Vad har hänt med betänkandet, och varför har vi inte sett någon proposition än? Anser ministern att staten bör starta ett mer omfattande arbete för att skydda kustkommunerna mot de stigande haven, och kommer regeringen att agera i denna fråga?

Anf. 115 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Klimatanpassning är nödvändig inom alla samhällsområden och på alla nivåer i samhället. Ansvaret ligger därmed såväl hos staten som hos kommunen och den enskilde fastighetsägaren. Regeringen genomför därför ett antal åtgärder för att stärka klimatanpassningen. Jag nämnde några tidigare, men jag kan repetera dem.

Vi satsar årligen 500 miljoner kronor i statsbidrag till kommuner för förebyggande av naturolyckor. Vi

fördelar också 115 miljoner kronor för att motverka ras-, skred- och erosionsrisker i Göta älvdalen.

I dag ansvarar 32 nationella myndigheter och samtliga 21 länsstyrelser för arbetet med klimatanpassning. I det arbetet ingår insatser för att identifiera, kartlägga och förebygga klimatrisker. Som jag nämnde driver SMHI Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning som är en nod för samlad kunskap om klimatanpassning i Sverige.

Samtidigt förser Myndigheten för civilt försvar och Statens geotekniska institut länsstyrelser och kommuner med kartunderlag för hantering av klimatrisker, Boverket samordnar det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön och Nationella expertrådet för klimatanpassning tar fram en nationell klimat- och sårbarhetsanalys.

Den utredning som Katarina Luhr refererar till är under beredning. Den innehåller en hel del spännande förslag som vi kommer att titta vidare på.

Anf. 116 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman och statsrådet! Sverige har hittills varit relativt förskonat från extremväder jämfört med andra länder. Om jag skulle stå och säga det till invånarna i Gävle som för några år sedan drabbades av översvämningar efter de häftiga skyfallen 2021 eller till alla skogsägare eller boende nära de skogar som brann efter den varma och torra sommaren 2018 kanske inte alla känner igen sig. Det gör kanske inte heller de jordbrukare som har kunnat paddla kanot på sina åkrar vissa sensomrar de senaste åren.

Klimatförändringarna är här, och de är redan mer eller mindre synliga och märkbara för de flesta av oss. Som vi har hört tidigare i debatten har det i år varit svårt torka under våren och låga vattennivåer redan i maj i flera delar av Sverige. Vädret och klimatet förändras, det vet vi om, och nu behöver vi hantera effekterna.

I det betänkande som jag frågar om i dag tar man fram lösningar på flera av de problem för klimatanpassningsarbetet som har lyfts fram under lång tid. En sak som tas upp i betänkandet är att det otydliga ansvaret behöver klargöras. Ansvaret för klimatanpassning är i dag utspritt mellan stat, kommuner och privata aktörer, och utredningen föreslår mycket tydligare roller för detta. Man vill också att kommunerna ska få ett större ansvar för lokal anpassning, samtidigt som staten ska ge bättre vägledning, kunskap och samordning, och det tror jag att vi är överens om.

Man menar också att det behövs en stärkt lagstiftning och tydligare krav. Utredningen föreslår att klimatriskerna ska ges mycket större tyngd i plan- och bygglagen och att kommunerna måste ta mer hänsyn till framtida klimatförändringar i detaljplaner och bygglov.

Man anser att det behövs bättre planering och större långsiktighet. Klimatanpassning måste in i den ordinarie samhällsplaneringen och bör inte ses som en separat fråga. Man anser också att beslut måste fattas med hänsyn till framtida risker, inte bara dagens klimat.

Man ser också att finansieringen fortsatt är en stor utmaning. En knäckfråga som behöver lösas relativt fort är att det saknas tydliga system för vem som ska betala för klimatanpassningen. Här pekar utredningen ut en viss ansvarsfördelning men pekar också på att det i vissa fall behövs statligt stöd.

Slutligen pekar utredningen också ut behovet av mer kunskap och stöd. Vad jag förstår av ministrernas skriftliga svar är det den sista delen som man jobbar med i dagsläget, nämligen att ta fram bättre beslutsunderlag för kommuner. Det är en liten del men också egentligen den enda del av utredningen som kommunerna själva skulle kunna göra.

Det staten behöver göra i dag är att tydliggöra och besluta om ansvarsfördelningen. Regeringen behöver sätta ned foten och visa ett tydligare ledarskap. Jag vill därför fråga statsrådet vilka av förslagen i utredningen han och regeringen står bakom i dagsläget. Jag vill också fråga om regeringen vill peka ut någon riktning för kommunerna. Slutligen vill jag återigen fråga om regeringen planerar att lägga fram några av förslagen till lagändringar i närtid.

Anf. 117 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! En viktig del i regeringens klimatanpassningsarbete, som ju pågår även om vi inte har några svar att ge om helheten i den utredning som Katarina Luhr refererar till, är att förse samhällets aktörer med adekvata beslutsunderlag och olika typer av stöd och riktlinjer så att åtgärder kan genomföras.

Apropå vägledning har regeringen beslutat om tre nya klimatanpassningsuppdrag.

SMHI ska tillsammans med Boverket och Trafikverket presentera förslag på nationella riktlinjer för klimatanpassning. Det uppdraget syftar till att skapa bättre förutsägbarhet och vägledning för bland annat kustnära planering.

Regeringen har också gett SMHI i uppdrag att se över klimatanpassningsförordningen i syfte att utveckla kraven på myndigheternas arbete och bidra till en mer samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning.

Slutligen har Statens geotekniska institut fått i uppdrag att kartlägga historiska kostnader för ras, skred, erosion och översvämning. Det uppdraget syftar till att ge en bättre bild av klimatförändringens kostnader för samhället.

Sammantaget ger dessa uppdrag mer vägledning och bättre kunskap om hur vi ska arbeta med klimatanpassningsåtgärder i framtiden.

Anf. 118 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Jag tackar ministern för debatten.

Jag tycker att svaren väl motsvarar det som vi sett från regeringen under mandatperioden när det gäller arbetet med klimat och miljö, inte minst synen på det långsiktiga arbete som behövs för att göra Sverige tryggare. Det går verkligen väldigt långsamt.

Utredningar går trögt. Man skjuter fram deadlines. När utredare kommer med skarpa förslag duckar man. Anningen påstår man att de inte har folklig acceptans eller så lägger man undan dem på en hylla.

Jag undrar därför om statsrådet tycker att regeringen borde ta ett större ansvar för klimatanpassning än vad man gör i dag. Det finns väldigt mycket som vi behöver göra för att skydda såväl människor och deras hem som viktig infrastruktur från extremväder. Det är tydligt att vi behöver göra detta. Vi behöver förebygga innan vi drabbas av skyfall, torka, bränder eller stigande havsnivåer.

Vad jag förstår av den här debatten är klimatanpassning inget som har prioriterats högt av regeringen. Därför misstänker jag att även detta kommer att bli en uppgift för en ny regering att ta tag i efter valet. Jag skulle vilja ge ministern en chans att svara på om jag har rätt eller fel i det här fallet.

Anf. 119 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Regeringen tar mer och mer ansvar för klimatanpassningsarbetet, vilket också sker i kommuner och regioner. I den klimatanpassningsstrategi som regeringen har lagt fram konstaterar vi att stigande havsnivåer är en angelägen klimatutmaning, och vi arbetar för att stärka beredskapen för vattensäkerhetsfrågorna. Det är just därför vi har låtit utreda vilka behov som finns samt vilken roll och vilket ansvar staten bör ha vad gäller kustskydd för stigande havsnivåer. Det är också de förslagen som bereds i Regeringskansliet för närvarande.

Redan i dag samarbetar ansvariga myndigheter för att ta fram kunskapsunderlag och ge stöd till lokal och regional samverkan för att hantera stigande havsnivåer och översvämningsrisker i bebyggd miljö och i samband med fysisk planering. Det är ett arbete som vi avser att fortsätta med för att skapa förutsättningar för att Sverige ska bli klimatanpassat och motståndskraftigt.

Med det vill jag tacka så mycket för den här debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2025/26:510 om klimatpåverkan från transporter inom Stockholms stad

Anf. 120 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Katarina Luhr har frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av huruvida regeringens politik har bidragit till den ökade användningen av fossila bränslen och transportsektorns ökade utsläpp i Stockholms stad under 2024 och 2025 och om jag i så fall kan redogöra för resultatet. Hon har också frågat om jag och regeringen planerar att presentera några

nya verktyg eller några nya stöd till Sveriges kommuner så att de på lokal nivå kan öka takten i klimatarbetet, och i så fall vilka, samt om jag anser att det är rätt att staten subventionerar fossila bränslen som används för privatbilism i städer och hur jag avser att agera utifrån min syn på frågan.

Låt mig börja med att tacka för frågorna.

Under mandatperioden har vi hanterat en inflationschock och kraftigt ökade priser på bland annat bränslen. Den sänkning av reduktionsplikten som gjordes under 2023 var nödvändig givet de stora effekter som annars hotade företag och hushåll. Att utsläppen då tillfälligt ökade vet vi alla.

Vi befinner oss just nu i en global energikris. Kriget i Iran och stängningen av Hormuzsundet har inneburit betydande störning på den globala energimarknaden och snabba prisökningar på drivmedel. Därför har regeringen åter agerat snabbt och presenterat en extra ändringsbudget för att stötta hushållen.

Samtidigt visar krisen och kriget tydligt på problemet med att vara fortsatt beroende av fossila bränslen. Ett fossilberoende är inte bara sämre för klimatet utan även för samhällets känslighet för exempelvis oljeprischocker.

För att bryta fossilberoendet krävs elektrifiering. En elektrifiering av transportsektorn är också avgörande för att lyckas med Sveriges klimatmål.

Under mandatperioden har vi gjort åtskilliga satsningar för att påskynda detta arbete. Vi har satsat på utbyggnad av laddinfrastruktur, infört en ny elbilspremie och genom stöd möjliggjort marknadsintroduktion för ellastbilar och arbetsmaskiner.

Som en del av den nyligen presenterade ändringsbudgeten med anledning av kriget i Mellanöstern har regeringen bland annat föreslagit en åtgärd för att underlätta för dem som åker kollektivt. Regeringen satsar 6,5 miljarder kronor för att under andra halvåret 2026 halvera priset på månadsbiljetter inom kollektivtrafiken.

Att vi lyckas med elektrifieringen av transportsektorn är viktigt för vårt klimatarbete, viktigt för vår konkurrenskraft och viktigt för vår motståndskraft.

Anf. 121 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret!

Anledningen till att jag ställde den här frågan var en tidningsartikel i Stockholmstidningen Mitt i. Den handlade om att Stockholms stad, som har högt ställda klimatmål och som haft en tydlig minskning av sina klimatutsläpp under lång tid, nu har haft ökande klimatutsläpp de senaste två åren. År 2024 ökade utsläppen från transportsektorn från 600 000 ton till 700 000 ton, alltså en ökning på hela 100 000 ton på ett enskilt år.

Det är regeringens omlagda klimatpolitik med den sänka reduktionsplikten och billigare drivmedel som spökar även i Stockholms stad. När det blir billigare att köra bil och tanka fossilt gör nämligen människor det. Anledningen att köpa en elbil minskar också när det fossila görs billigt. Incitamenten att byta bil blir inte

heller större när elbilsbonusar kommer och försvinner och har ett väldigt oklart införande.

Detta är extra problematiskt i en stad som har alla förutsättningar att ställa om snabbt och där beroendet av privat bil är mindre än på någon annan plats i Sverige.

Regeringens politik har alltså inneburit att stockholmarna som kör bil inom staden har ökat sin användning av fossila drivmedel påtagligt. Detta borde vara svårt att försvara för en minister som arbetar för minskade klimatutsläpp.

När klimatminister Britz blir intervjuad om detta skyller han ifrån sig och pekar tillbaka på kommunen. Här blir man lite förvånad. Johan Britz är alltså klimatminister, den som har mest makt men också störst skyldighet att se till att Sverige klarar sina klimatmål. Därför borde han se Stockholm som en viktig stad att luta sig mot.

När Stockholms stad gör sin del av jobbet och minskar sina utsläpp påverkar det också regeringens räkenskaper. Trots sin position och det uppenbara i att det är regeringens politik som har orsakat de höga utsläppen i Stockholm går klimatministern till attack mot Stockholmsstyret och säger att de saknar ambitioner. Det är osnyggt.

När det gäller klimatarbetet brukar man säga att en stor del av jobbet behöver göras lokalt och regionalt. Det är därför det är kommuner och regioner som behöver göra det stora jobbet. Det jobbet kan göras mycket svårare om regeringen motverkar deras arbete. Det är svårt för en kommun att bestämma vad medborgarna ska ha för bil eller vad de ska tanka för bränsle.

Stockholms stad har byggt ut sin laddinfrastruktur under många år. Antalet laddplatser på stadens gator har fördubblats varje år sedan 2020. Många svenska kommuner har i dag ett aktivt klimatarbete med ambitiösa klimatmål och klimathandlingsplaner. Flera av dem har kommit långt och har klimatmål som är mer ambitiösa än de nationella klimatmålen. Det är såklart en viktig del i att Sveriges nationella klimatmål ska uppnås.

Jag tror att få av kommunerna uppskattar när klimatministern, som har klimatansvaret i en regering som har ökat utsläppen, skyller de ökade utsläppen på kommunerna. Stockholms stad, som klimatministern kallar för oambitiös, har exempelvis som mål att vara en fossilbränslefri stad senast 2040. Det ska vara en klimatpositiv stad som lagrar mer koldioxid än vad som släpps ut. Vidare ska Stockholms stad vara en fossilfri organisation redan 2030. Stockholms stad har som mål om att halvera konsumtionsutsläppen i staden. Det är ambitiöst jämfört med regeringens politik och kanske värt beröm från en minister med ansvar för att minska Sveriges utsläpp.

Jag är därför intresserad av varför ministern påstår att Stockholms stad saknar ambition. Vad är det för åtgärder som klimatministern saknar från Stockholms styre? Tycker klimatministern att det är rätt att regeringen subventionerar stockholmarnas bilkörande?

Anf. 122 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det här är en viktig diskussion. Vi började med att konstatera att utsläppen har ökat på grund av den sänkta reduktionsplikten. Den var nödvändig av bland annat hushållsekonomiska skäl, inflation, och även för att det är ett stickspår, en återvändsgränd, att tro att vi kan trycka in biodrivmedel i tanken på befintliga bilar och att det skulle vara lösningen på den globala klimatkrisen.

Lösningen på den globala klimatkrisen är elektrifiering, precis som Styrmedelsutredningen har pekat på. Det handlar om att göra allt vi kan för att säkerställa att elektrifieringen kan fortgå. Här ligger vi tyvärr efter kurvan. Den här regeringen har under den här mandatperioden satsat stenhårt på elektrifiering, att använda skattepengarna på rätt sätt, att inte ge elbilspremier till dem som ändå skulle ha köpt en elbil. Det är inte väl använda skattepengar. I stället ska vi säkerställa att det finns en elbilspremie som riktar sig till dem som annars skulle ha svårt att klara den investeringen.

Vi har satsat på klimatpremierna, vilket har möjliggjort en påskyndad elektrifiering av bussar och lastbilar och vissa arbetsmaskiner. De har tredubblats under perioden 2024–2027 jämfört med perioden 2020–2023. Den riktade elbilspremien som jag nämnde har haft en succéstart med över 4 000 ansökningar under de första veckorna.

En avgörande faktor för att människor ska våga välja elbilar är att det finns laddinfrastruktur. Det är inte bara inköpspriset som kan vara ett hinder, utan det kan också vara oron över att inte kunna ladda och inte veta hur långt man kan köra. Därför har vi under den här mandatperioden satsat flera miljarder kronor i stöd för att möjliggöra tiotusentals nya laddpunkter. Det finns i dag dubbelt så många laddpunkter i Sverige som det fanns för fyra år sedan.

Vi har också lagstadgat att en hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare ska ha rätt att begära installation av en laddningspunkt för laddning av elfordon, och vi har gjort skattefriheten för laddel på arbetsplatsen permanent.

Så löser vi klimatfrågan lokalt och nationellt samt på ett sätt som andra länder kan ta efter så att Sverige kan vara ett föredöme och gå i fronten för detta viktiga arbete.

Anf. 123 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag har två saker att säga. När man gör fossila drivmedel, flytande drivmedel, billiga byter inte människor till elbil. Då fortsätter de att köra på de billiga drivmedlen.

När Stockholms stad har jobbat med att minska utsläppen har man också sett att den befintliga bilflottan behöver kunna köra på något annat än fossila drivmedel. Elektrifiering kommer inte att räcka för att vi ska klara de ambitiösa och nödvändiga klimatmål som både staden har och Sverige har. Vi behöver minska

utsläppen även från den bilflotta som redan kör i Sverige. Därför behöver vi också en höjd reduktionsplikt.

När jag frågar statsrådet om regeringen har några verktyg till kommunerna för att förbättra sitt klimatarbete är det en seriöst ställd fråga. Faktum kvarstår att klimatarbetet behöver ske lokalt, men en förutsättning är att alla nivåer styr åt samma håll. Det gäller inte minst stat och regering.

Stockholms stad har jobbat länge med att minska utsläppen från transportsektorn. Trängselavgifterna håller sedan 20 år tillbaka nere antalet transporter. Laddinfrastrukturen byggs ut stort. Elbilspooler, klimatsmarta transporter och arbetsmaskiner upphandlas. Nya och bättre gångbanor och cykelbanor har byggts och byggs ut mer och mer varje vecka.

Man jobbar med miljözoner och sommargåtor, och ingenstans är kollektivtrafiken så bra som i Stockholm. Bostadsbyggandet har länge fokuserats längs kollektivtrafikhärlägen för att minska behovet av bil i vardagen. Mycket har satsats på att människor ska ha det bra och trivas där de bor så att de vill vara i staden.

Stockholm är en stad med en välutbyggd, rejäl organisation och stora muskler. Man har kommit långt i att minska klimatutsläppen. Men alla kommuner har inte alltid samma förutsättningar eller resurser.

En klimatminister har mycket att vinna på att få med sig kommunerna i klimatarbetet, inte minst för att klimatutsläppen från kommunerna slutligen hamnar i ministrarnas egen bokföring av Sveriges klimatutsläpp. Här skulle regeringen kunna gå och stötta på ett mycket bättre sätt i stället för att anklaga. Exempelvis driver klimatkommunerna ett förslag om klimatkontrakt, där svenska kommuner lovar att arbeta systematiskt för att minska sina utsläpp av växthusgaser och bidra till nationella och internationella klimatmål. Klimatkommunerna föreslår att ett klimatavtal upprättas mellan staten och alla svenska kommuner. Avtalet består av att staten finansierar en del av kommunernas klimatsamordning, det strategiska arbetet för att minska utsläppen av växthusgaser, och samtidigt upprättar en nationell samordningsfunktion. Samtidigt åtar sig kommunerna att genomföra åtgärder för att minska sin klimatpåverkan, att ta fram handlingsplaner och konkreta åtgärder för detta och att följa upp minskningarna regelbundet.

Syftet med detta är att snabba på omställningen till ett fossilfritt samhälle genom ett lokalt ledarskap. Klimatkommunerna har drivit på i flera år, och det skulle vara intressant att få veta om regeringen kan ställa sig bakom det här förslaget. Främst av allt vill jag veta vilka åtgärder ministern anser att regeringen kan bidra med i arbetet med att hjälpa kommunerna att minska sina klimatutsläpp.

Anf. 124 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det här är en mycket bra diskussion. Låt mig nämna två saker som har påverkat kommunerna positivt.

Vi har gjort rekordstora satsningar på Klimatklivet under mandatperioden. Klimatklivet är ett av regeringens bredaste investeringsstöd för klimatåtgärder i hela landet. Det kan vara bra att känna till. Stockholms län är ett av de län som har fått flest beviljade ansökningar, och länet står för nästan 30 procent av alla laddinfrastruktursökningar i landet.

Att säga att staten inte gör något blir lite konstigt eftersom det är den budget som den här kammaren har beslutat om som innebär att Stockholms stad kan få stöd för sina laddinfrastruktursatsningar.

Länsstyrelsen i Stockholm har också särskilt angett att Klimatklivet bidrar positivt till elektrifieringen av länets fordonsflotta.

Jag vill också nämna den stora satsning vi gör i en extra ändringsbudget med anledning av kriget i Mellanöstern. Den innebär att vi under andra halvåret av 2026 halverar priset på månadsbiljetter inom kollektivtrafiken.

Jag är nyfiken på en sak. Delar Katarina Luhr bedömningen att lösningen på klimatfrågan är elektrifiering?

Anf. 125 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Jag kan börja med att svara på frågan. Elektrifiering kommer att vara en jätteviktig del i att lösa klimatkrisen. Olika åtgärder för effektivisering kommer också att vara en viktig del. Det finns även många andra delar som man behöver jobba med.

Vi kan inte, som klimatministrar före ministern har pratat om, lägga alla ägg i samma korg. Men elektrifieringen kommer att vara en extremt viktig del för att vi ska lösa klimatfrågan.

Vi står i dag i en klimatkras där världens samlade utsläpp riskerar att leda oss in i en situation som inte längre går att hantera. Vi vet att utsläppen måste minska snabbt, då vi får en accelererande klimateffekt av de ökande temperaturerna. I dagsläget räcker inte elektrifiering för att minska utsläppen tillräckligt snabbt.

Vi har precis allt att vinna på att minska våra fossila utsläpp så snabbt det går. Därför blir jag både förundrad och arg när vi har klimatministrar som låtsas om att lösningen finns någon annanstans och som går till attack på kommuner eller andra när någon säger att de ökade utsläppen är ett stort problem.

För vilken klimatminister som helst vore det logiskt att plocka de lägst hängande frukterna. Genom att ge förutsättningar för andra att göra jobbet lyfter det lite tyngd från ministrarnas egna axlar. Det tydligt just nu att regeringens politik har försvårat för i stort sett alla aktörer att göra sin del i klimatomställningen.

Jag tycker också att det är ett problem att ministern verkar vägra att lyssna på experter. Han slår ifrån sig kritik och vidhåller att man driver en effektiv klimatpolitik när alla runt omkring kan se att det inte stämmer och att utsläppen ökar.

Jag vill verkligen understryka här i debatten att de flesta kommuner arbetar hårt för att uppfylla sina klimatåtaganden. Det är mer än vad regeringen har gjort

under mandatperioden. Jag skulle gärna vilja se att ministern visar lite respekt för det här och i bästa fall även bistår kommunerna i deras hårda arbete.

Anf. 126 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Som jag nämnde gör regeringen precis det genom kraftiga investeringsstöd så att inte minst kommuner kan investera i laddstolpar. Svaret på transportsektorns omställning är elektrifiering. Det går inte att komma runt att det är det som gäller. Därför är elektrifieringen en av regeringens främsta prioriteringar inom klimatpolitiken under den här mandatperioden.

Att lyckas med både infrastrukturen – laddstationer – och tillgången till all den rena el som behövs är kärnkraft det som måste till. Jag håller med om att lösningen inte finns någon annanstans. Den finns här. Vi har tekniken. Vi har möjligheten att elektrifiera transportsektorn i Sverige, så att vi fortsätter att vara ett föredöme för resten av världen.

De stickspår och återvändsgränder som tidigare regeringar har ägnat sig åt har gjort att vi har tappat takt i elektrifieringen. Vi har tappat tempo. Vi borde ha gjort mer tidigare. Men är man emot kärnkraft och tror att vi ska spara el snarare än att använda mer el får man problem med logiken i att köpa att det är elektrifiering som är framtiden.

Regeringens kontinuitet i arbetet med elektrifieringen och bredden av de satsningar som vi har gjort under hela mandatperioden tjänar Sverige väl i de oroliga tider som vi befinner oss i. Det är ett viktigt arbete som vi kommer att fortsätta, och för min del får det gärna öka ytterligare i tempo.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2025/26:514 om klimatmålen till 2030

Anf. 127 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Åsa Westlund har frågat mig om regeringen fortsatt samlat står bakom transportmålet till 2030, och vad jag och regeringen i så fall avser att vidta för åtgärder för att nå detta mål.

Det klimatpolitiska ramverket tjänar Sverige väl, och målet om att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast 2045 och negativa utsläpp därefter ger långsiktiga förutsättningar för näringslivet och samhället att genomföra den omställning som krävs. De nationella etappmålen är viktiga som kontrollstationer på vägen mot nettonollutsläpp.

Etappmålet för inrikes transporter innebär att utsläppen från sektorn ska minska med 70 procent 2030 jämfört med 2010. Det är en snabbare utsläppsminskning än vad som krävs för att det långsiktiga

nettonollmålet ska nås. Det är även överlappande och mer strikt än Sveriges etappmål och EU-åtagande för ESR-sektorn 2030, där transportsektorn är en av de största delarna.

För att nå målet om noll nettoutsläpp av växthusgaser till 2045 bör fokus främst ligga på att genomföra en omfattande elektrifiering av transportsektorn.

Regeringen har under mandatperioden satsat stort på elektrifiering av transportsektorn. Antalet laddstolpar har under mandatperioden mer än fördubblats. Regeringen har infört en riktad elbilspremie som möjliggör även för hushåll med lägre inkomster som bor i områden där det saknas bra alternativa transportsätt att skaffa en elbil.

Tack vare regeringens klimatpremier elektrifieras nu lastbilar och bussar. Samtidigt har regeringen möjliggjort för ny fossilfri elproduktion så att företag vågar investera i ny kärnkraft.

I januari 2025 fick Miljömålsberedningen i uppdrag att utvärdera och lämna förslag på hur de nationella etappmålen kan utformas så att de bättre överensstämmer med Sveriges åtaganden inom EU och styr effektivt mot Sveriges klimatmål, nettonollutsläpp senast år 2045.

Miljömålsberedningen har lämnat sitt betänkande till regeringen, och detta bereds i Regeringskansliet.

Anf. 128 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Samtliga tre regeringspartier lovade svenska folket vid förra valrörelsen att klara Sveriges klimatmål. Efter valet gjorde de upp med det enda partiet i Sveriges riksdag som inte stod bakom de här klimatmålen. Sedan ökade de utsläppen.

För första gången sedan 2010 ökade Sveriges utsläpp. För första gången sedan 1990 ökade utsläppen utan att det berodde på en föregående pandemi eller föregående lågkonjunktur. Alla myndigheter har varit tydliga med att utsläppen ökat som en direkt konsekvens av regeringens politik. Det här precis tvärtemot det man lovade svenska folket.

I sitt kommande anförande är jag tämligen övertygad om att statsrådet kommer att prata om kärnkraft och att det är viktigt med låga priser på drivmedel. Det sa statsrådets parti och de andra regeringspartierna också i valrörelsen 2022. Men de lovade att det inte skulle stå i vägen för att Sverige skulle nå klimatmålen. Det skulle man klara samtidigt som man klarade det här andra.

Dessutom skulle det vara en mer effektiv klimatpolitik. Det löftet har man svikit. Faktum är att regeringens samlade politik också kraftigt har bromsat in elektrifieringen. I en jämförelse med Sveriges grannländer ser vi tydligt hur Sverige sedan regeringen tillträdde släpar efter.

Vi hör hela tiden att de stora svenska världsledande fordonstillverkarna har gjort sitt. Det har de verkligen gjort, men de får inte sin nya teknik såld för att regeringen har gjort att elektrifieringstakten i Sverige bromsats in. Man har heller inte gjort tillräckligt för att

se till att EU står fast vid sina långsiktiga klimatmål för fordonsindustrin.

Det är därför företag efter företag i svenskt näringsliv efterfrågar en mer ambitiös och långsiktig klimatpolitik som stöttar också företagens klimatomställning. De är djupt besvikna över den här regeringen.

Min fråga i dag är på detta tema. Det finns inte ens en tydlig bild av vilka klimatmål regeringen står bakom. Samtidigt som regeringen står bakom det klimatmål jag frågade om säger vart och ett av regeringspartierna att de inte gör det. Det blev inte heller tydligare av statsrådets svar. Och kanske spelar det inte någon större roll, för regeringen och inte minst Liberalerna har redan i handling visat att de fullkomligt struntar i vilka klimatmål regeringen säger sig stå bakom.

Det ohederliga är det totala sveket i denna fråga. Det blir ännu mer ohederligt när Liberalerna och de andra regeringspartierna nu igen lovar att klara klimatmålen, utan att mena det den här gången heller.

För hur skulle nästa Tidöregering kunna föra en mer ambitiös klimatpolitik? Hur skulle de partier som nu sitter i regeringen kunna klara av att föra en mer ambitiös klimatpolitik, när man redan har lovat att ge Sverigedemokraterna, som fortfarande är det minst klimatambitiösa partiet, plats och mer inflytande i nästa regering? Hur skulle man kunna lyckas bättre, med det underlaget?
(Applåder)

Anf. 129 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka Åsa Westlund för den här diskussionen och den fråga hon har ställt till mig.

Det var lite otydligt för mig vilka mål Åsa Westlund syftade på i sitt anförande, men Miljömålsberedningen gav hur som helst inget tydligt svar på om det finns ett behov av ett transportmål till 2030. Men vi kan konstatera att de föreslog att relevanta myndigheter skulle få i uppdrag att föreslå mål för elektrifiering av fordonsflottan.

Det är elektrifiering som kommer att lösa klimatutmaningen, säkra konkurrenskraften och se till att vi blir energioberoende i förhållande till länder i Mellanöstern. Därför ligger fokus främst på att genomföra en omfattande elektrifiering av transportsektorn.

Nybilsförsäljningen i Sverige visar att vi har den näst högsta andelen elbilar i hela EU. Man kan tycka att vi borde ligga högst – det kan jag tycka. Men vi ligger ändå näst högst. Att elektrifieringen av transportsektorn på något sätt skulle ha bromsat in är helt enkelt inte sant.

Men alltför lite har gjorts tidigare. Laddinfrastrukturen har inte byggts ut i den takt som behövs och inte heller elproduktionen. Där har vi problemen, och det åtgärdar den här regeringen successivt.

Min fråga till Åsa Westlund blir förstås: Håller Åsa Westlund med om att det är elektrifieringen som är lösningen, eller vill Åsa Westlund höja reduktionsplikten

och på det sättet driva upp drivmedelspriserna för hushållen i den globala energikris som vi befinner oss i, givet också att vi just kommer från en inflationskris?

Anf. 130 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Socialdemokraterna har under den här mandatperioden föreslagit mer pengar till elektrifiering, till Klimatklivet och till laddstolpar. Vi hade mer pengar i tidigare förslag om klimatstöd till dem som vill köpa elbil, vilket regeringen sedan införde. Vi har också föreslagit att man ska utvidga dagens möjligheter att få klimatpremien; vi tycker att den är för snål mot dem som inte bor i den direkta glesbygden. Vi tycker också att det läggs för lite pengar på detta. Vi har lagt fram en lång rad andra förslag för att öka elektrifieringstakten, något som regeringen alltså inte har lyckats med under den här mandatperioden.

Vi har tre enormt stora fordonsföretag i Sverige. De ligger i framkant. De säger entydigt att de behöver samhällets stöd för att klara sin konkurrenskraft i takt med att omvärlden också elektrifierar och ställer om.

Regeringen har tydligt svikit i det arbetet. Man har till och med medverkat till att mildra kraven på fordonstillverkare inom EU på ett sätt som gynnar Volvo Cars direkta konkurrenter. När regeringen intog sin position var det tydligt att det var de utländska fordonstillverkarna som gynnades, på bekostnad av svensk fordonstillverkning och de jobb som finns i Sverige.

Detta är en väldigt farlig utveckling. Jag tror att vi verkligen behöver göra mer för att elektrifiera snabbare. Vi socialdemokrater har som sagt hela tiden föreslagit mer pengar till detta. Vi har dessutom inte hanterat pengar till exempelvis Klimatklivet på det sätt som regeringen har gjort. Man har visserligen anslagit mycket pengar, men sedan har pengarna inte gått att använda eftersom man, antingen av slarv eller medvetet, såg till att pengarna inte hade tillräckligt lång planeringshorisont för att kunna komma till användning.

Sverige behöver en snabbare omställning när det gäller klimatet. Regeringens politik riskerar enligt Klimatrådet att drabba svenska skattebetalare kraftigt framöver. Böter på 40 miljarder väntar om Sverige inte klarar EU-målen till 2030. Regeringen har ingen plan för hur man ska klara av detta. Man har heller inte varit tydlig inför väljarna med att man kommer att medverka till att införa EU ETS2.

Dessutom har man sagt nej till att öka svensk bi drivmedelsproduktion. Vi socialdemokrater tror att detta behövs, vid sidan om en snabbare elektrifieringstakt. Vi kommer annars inte att kunna byta ut hela den svenska fordonsflottan tillräckligt snabbt för att klara klimatet. Och vi behöver också mer drivmedel till andra fordonsslag framöver.

Vi kommer också att behöva öka vår resiliens och beredskap, med tanke på det hemiska omvärldsläge vi har. Då kan vi inte fortsätta vara så beroende av fossil import från Mellanöstern som vi är i dag, utan vi behöver en svensk biodrivmedelsproduktion.

Jag konstaterar att statsrådet i sitt svar inte pratade så mycket om det klimatmål som jag frågade om, nämligen transportmålet till 2030, vad regeringen egentligen tycker om detta och vad man tänker göra för att leva upp till det. I stället pratade statsrådet om målet till 2045. Jag kan bara konstatera att det inte bara är att nå nettonollutsläpp till 2045 som spelar roll. Alla utsläpp som sker på vägen dit spelar roll, och därför är det viktigt även med målen till 2030.
(Applåder)

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tror att jag sa att vi har mottagit Miljömålsberedningens betänkande, att det bereds i Regeringskansliet och att det inte ger ett tydligt svar på om det finns ett behov av ett transportmål till 2030 eller inte. Vi konstaterar dock också att utredningen föreslog att relevanta myndigheter skulle få i uppdrag att föreslå mål för elektrifiering av fordonsflottan – det är för att elektrifiering är nyckeln framåt.

Där har regeringen gjort mycket under den här mandatperioden, som jag nämnde. Det rullar alltså fler elbilar på vägarna nu. Det finns fler laddstationer. Regeringens riktade elbilspremie har redan gjort att över 2 000 hushåll med inkomster under 50 procent av medelinkomsten har kunnat skaffa elbil. Totalt har över 6 000 hushåll sedan mitten av mars beviljats stöd för att köpa eller leasa elbil.

Utsläppen ökade under 2024, framför allt inom transportsektorn, till följd av den sänkta reduktionsplikten. Men den sänkningen var nödvändig för att skapa acceptans för klimatpolitiken. Jag uppfattar att inte heller Socialdemokraterna i grund och botten driver någon annan linje än regeringens rörande reduktionsplikten. Men den tidigare socialdemokratiska regeringens höga nivåer för reduktionsplikten bidrog till väldigt höga dieselpriiser, som slog hårt mot hushåll och företag.

Varför ägna sig åt stickspår, när den långsiktiga lösningen, inte bara för vår nation Sverige utan också globalt, är elektrifiering? Och varför säger ni nej till ny kärnkraft, som är helt nödvändig för att den elektrifieringen ska kunna bli verklighet på sikt?

Anf. 132 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Det är talande hur nöjd regeringen är över att ha brutit löftet till svenska folket om att klara klimatmålen. Man slår sig för bröstet för att man har bromsat in elektrifieringstakten, och man måste ljuga om motståndaren för att klara debatten.

Socialdemokraterna säger ju inte nej till ny kärnkraft. Däremot säger vi ja till billigare och snabbare utbyggnad också av annan elproduktion i Sverige.

Statsrådet frågar sig varför man ska bry sig om något annat än att nå full elektrifiering till 2045. Så tolkar jag statsrådet. Jo, det är ju för att varje ton klimatutsläpp på vägen dit spelar en roll. Det kommer att spela roll för hur många graders uppvärmning vi får och hur

stora katastrofer det blir för svenskt lantbruk, för svenska invånare och för hela vår planet. Därför spelar det roll.

Jag tror också att det är därför som Liberalerna också i det här valet säger till väljarna att man tänker klara klimatmålen. Men varför skulle väljarna lyssna den här gången? Liberalerna har ju redan lovat bort makten till Sverigedemokraterna, som alltså inte vill ta det här ansvaret. Varför skulle man tro på Liberalerna den här gången? Jag tycker att man gör klokt i att inte lyssna.

Jag tycker att man gör klokt i att höra hur regeringen är nöjd över att man har svikit sitt löfte och att man också verkar väldigt nöjd med att ha lämnat svensk fordonsindustri i sticket i det viktiga elektrifieringsarbetet.

Anf. 133 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig bara klargöra att Socialdemokraterna alltså har röstat nej till alla propositioner som regeringen har lagt fram som har syftat till att möjliggöra ny kärnkraft. Om de var för ny kärnkraft hade de kunnat rösta ja till några av dem, till exempel finansieringspropositionen.

Vi ligger efter när det gäller elektrifieringen. Det stämmer. Det har elektrifierats för långsamt i det här landet. Skälet till detta är stickspåret med biodrivmedel i tanken på vanliga bilar. Hade man redan under förra mandatperioden gjort det som har gjorts den här mandatperioden hade vi legat betydligt bättre till. Då hade vi haft ännu fler elbilar på våra gator, och vi hade varit ännu närmare ny fossilfri elproduktion. Men den utvecklingen har Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet bidragit till att bromsa när den borde ha accelererat.

Låt oss inte köra in på fler stickspår. Låt oss nu fokusera på det som är den långsiktiga lösningen – den som kommer att lösa klimatutmaningen, konkurrenskraften och göra oss oberoende av energi från länder från Mellanöstern. Låt oss fokusera på elektrifieringen till 100 procent och göra allt vi kan för att skynda på den under kommande år! Tack för den här diskussionen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2025/26:515 om ökad takt i klimatarbetet

Anf. 134 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jytte Guteland har frågat mig varför styrmedelsutredningens förslag presenteras sent under mandatperioden och vad jag och regeringen gör för att öka takten i klimatarbetet. Låt mig inleda med att tacka för frågorna.

Det är bråttom att minska klimatutsläppen i världen. Men det är viktigt att komma ihåg att Sverige ligger långt framme och har, internationellt sett, mycket låga utsläpp. Sedan 1990 har Sverige minskat de territoriella utsläppen med en tredjedel samtidigt som vår bnp nästan har fördubblats. År 2024 hade Sverige bland EU:s lägsta utsläpp per capita, enligt Eurostat.

Regeringen verkar för att Sverige ska nå sitt ESR-åtagande och nå hela vägen till nettonollutsläpp senast år 2045. Under mandatperioden har vi gjort åtskilliga satsningar för att påskynda arbetet och skapa förutsättningar för långsiktiga utsläppsminskningar. Regeringen har lagt om energi- och klimatpolitiken. Vi har satsat på ny kärnkraft och elektrifiering av fordonsflottan. För att göra det lättare för företag att ställa om har vi arbetat hårt för att förenkla och effektivisera tillståndsprocesser för miljöprövning.

Regeringen driver även på för en ambitiös klimatpolitik inom EU. EU:s klimatpolitik är central för vårt klimatarbete och för utvecklingen i hela unionen. Regeringen är en stark kraft för att hålla ambitionen uppe i hela EU, vilket är grunden för ambitiöst klimatarbete på hemmaplan.

Regeringen tillsatte styrmedelsutredningen som en del i arbetet med att ta fram ytterligare förslag som minskar utsläppen på ett kostnadseffektivt och acceptabelt sätt. Jag noterar att utredningen bekräftar regeringens linje om att elektrifiering är huvudspåret för transportsektorns långsiktiga omställning. Vi kommer nu att noggrant gå igenom utredningens förslag.

Anf. 135 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz för svaret.

Sverige har med tidigare regeringar varit ett föregångsland i klimatarbetet, tack vare tydlig politik, ambitiösa mål och regeringar som har velat prioritera arbetet. Men den nuvarande regeringen har sett till att klimatarbetet har gjort halt.

Men jag vill i den här debatten fokusera på konstruktiva förslag och också tala om vad vi socialdemokrater vill. Vi tycker att det är viktigt att Sverige ökar takten på klimatarbetet, och vi presenterar en politik som bygger på statliga investeringar, social rättvisa, en aktiv industripolitik och förslag som medför att Sverige får fler jobb och färre arbetslösa. Vår politik syftar inte till att lägga det ekonomiska ansvaret ensamt på hushåll, tvärtom. Vår politik syftar till att skapa fler jobb och möjligheter för alla dem som är arbetslösa i Sverige i dag att kunna ta de jobben. Vi vill skapa möjlighet att dela på de kostnader som omställningen betyder och se till att alla de ekonomiska fördelar omställningen innebär tillfaller samhället och det svenska folket.

Vi socialdemokrater har förslag för att göra elbilen billigare och tillgänglig för fler. Vi har förslag om Sverigebränsle, som innebär att vi får en tydligare och bättre politik också för de äldre bilarna. Vi har förslag för kollektivtrafik och godstransporter. Vi har stöd till industrins omställning.

Vi satsar på en bred energiöverenskommelse. Det hade vi velat se, men vi fick kalla handen. Vi satsar på klimatberedskap. Vi skulle också vilja se klimatanpassning när det gäller det nationella klimatpolitiska ramverket. Vi satsar på en ökad miljöbudget.

Vi har reformer för att öka takten i klimatarbetet. Vi är ivriga att göra det. Men den här regeringen verkar trött. Och kanske är det så att man blir trött när det är två stora områden som den kollektiva regeringen och statsministern inte prioriterar. Ministern Britz har nämligen fått ta över två områden som med rätta har fått extremt stor kritik: en insomnande klimatpolitik och en arbetslöshet som ökar varje dag. Vi har 100 000 fler arbetslösa med ministern Britz.

Efter nästan fyra år med nuvarande regering har utsläppen ökat, som en direkt konsekvens av regeringens politik, och Sverige har förlorat sin ledande position i EU. Flera myndigheter varnar för att Sverige inte kommer att nå klimatmålen till 2030, vilket vår talesperson Åsa Westlund just poängterade i sin interpellationsdebatt.

Svenska företag är oroade över hur dåligt det går i det svenska klimatarbetet. Det hämmar svenska affärsmöjligheter. Det hämmar jobb för svenska företag. Styrmedelsutredningen, som fick arbeta i ungefär två och ett halvt år, kunde ha kommit med förslag som regeringen hade kunnat påbörja arbetet med. Men utredningen fick uppdraget att presentera något otroligt sent i mandatperioden. Den blev dessutom försenad. Nu verkar det som om regeringen inte ens är intresserad av utredningens arbete. Man verkar inte ens vilja ta i det med tång.

Min fråga är: Hur har den vikarierande miljö- och klimatministern tänkt öka takten i klimatarbetet när det finns noll reformagenda och det signaleras en otrolig trötthet från den överbelastade arbetsmarknads- och klimatministern?

(Applåder)

Anf. 136 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Nu blev jag i alla fall pigg. Det här var kul. Låt oss börja med lite grundläggande fakta. Arbetslösheten är i dag lägre än vad den var för fyra år sedan. Det är färre inskrivna på Arbetsförmedlingen nu än för fyra år sedan, när Socialdemokraterna senast bestämde. Så här är det trots en utdragen lågkonjunktur, trots Trumps tullar och trots krig i Mellanöstern. Återhämtningen kommer, och vi stöttar den återhämtningen. Den här regeringen har bestämt sig för att bryta lågkonjunkturen, och det biter.

Dessutom: För första gången på 20 år bedöms jämviktsarbetslösheten, eller strukturarbetslösheten, minska i det här landet. Det gör den för att vi har en effektiv politik för att se till att människor inte fastnar i bidragsberoende.

LO gick i dag ut och sa att arbetslösheten sjunker när det gäller alla LO:s arbetslöshetskassor. Ta in det! Det går bättre. Kurvorna har vänt. Det går för

långsamt, och arbetslösheten är för hög. Men kurvorna har vänt.

Sedan gäller det klimatet. Man är ingen föregångare om ingen följer efter. Man är inget föredöme om man står ensam med lösningar som andra länder eller medborgare i andra länder kan ta över – eftersom klimatfrågan är global.

Därför säger vi nej till stickspår. Sverigebränslet, som ni föreslår, är ett stickspår. Ni kommer att ägna tid, energi och pengar åt någonting som inte på lång sikt löser klimatutmaningen. Klimatutmaningen löses genom elektrifiering. Det är bara det som kommer att lösa klimatutmaningen och detta med konkurrenskraften samt göra oss oberoende av länderna i Mellanöstern på lång sikt. Varför då hålla på med återvändsgränder och stickspår?

Anf. 137 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Detta gav onekligen ett piggare intryck, men jag är inte säker på att ministrarnas utspel om den fantastiska jobbpolitiken kommer att mötas med jubel av svenska folket. Den ungdomsarbetslöshet som vi just nu ser innebär att det är många som nu viftar med sina studentmössor på studentflaken som kommer att gå rakt ut i arbetslöshet.

Att man är glad som minister spelar faktiskt ingen roll. Det som spelar roll är vad man levererar. Här har vi 100 000 fler arbetslösa. Otroligt många unga får möta vuxenlivet som arbetslösa beroende på att den här regeringen saknar en ekonomisk politik och en arbetsmarknadspolitik som gör Sverige rustat för framtiden. En stor del av den rustning som Sverige skulle behöva handlar om att gå före i klimatarbetet när det gäller den gröna tekniken och de innovationer som leder till att svenska företag lyckas.

Om den vikarierande klimat- och miljöministern inte tror på oss socialdemokrater när det gäller att det är regeringen som står ensam med sin klimatpolitik kanske det är mer intressant för ministern att lyssna till den oro som tunga industribolag, som SSAB, LKAB och Vattenfall, uttrycker. Det är stora projekt som inte får det stöd som behövs för att man ska kunna leda klimatomställningen i den takt som är viktig för att vi ska klara klimatet.

Flera företag inom fordonsindustrin har också uttryckt att de oroas över de svajiga signaler som regeringen ger när det gäller klimatet. Det handlar om mål – den ena dagen är man för ett transportmål, och den andra dagen är man det inte. Men det handlar också om hur man talar om klimatet. Den ena dagen verkar det vara viktigt att Sverige är ledande, och den andra dagen är man kritisk till en klimatpolitik och gör sig rolig över till exempel oppositionspartier som vill öka takten.

Det är inget tydligt ledarskap som svenska företag som vill investera och tro på framtiden kan hänga upp sina investeringar på. Då är det klart att man tvekar, och det är klart att det går långsammare.

Även finanssektorn, med storbanker som SEB, Nordea och Swedbank, har uttryckt att en osäker

politik gör det svårare för dem att bedöma risker när det gäller långsiktiga utlåningar till gröna projekt.

Miljö- och klimatministern kan försöka attackera delar av mitt inlägg, göra utspel och verka ivrig. Men faktum kvarstår. De här företagen är oroade över det bristande ledarskapet när det gäller klimatet. Där måste ministern ge svar. Vad ska regeringen göra för att öka takten i klimatarbetet? Företagen förtjänar svar. Svenska folket förtjänar svar. Och alla de som oroas över att vi nu har mer extremväder och inte klarar Parisavtalet förtjänar också svar. Vad gör den svenska regeringen för att öka takten?

Anf. 138 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Först var jag trött. Nu är jag glad och eventuellt också ivrig. Jag vet inte om det går åt rätt eller fel håll, men det verkar i alla fall som att ledamoten uppskattar min närvaro här i kammaren i dag.

Varför har vi en hög arbetslöshet i Sverige? Jo, hälften av dem som är arbetslösa är utrikes födda. Av dem som är långtidsarbetslösa är sex av tio födda utanför Europa.

Den här regeringen har en politik för att trycka ned arbetslösheten, bemästra konjunkturen, säkerställa att det finns utbildningar som leder till jobb och säkerställa att det alltid lönar sig bättre att arbeta än att leva på bidrag. Och man ska fortsätta att ha en stram asylinvandring. Det är receptet. Dag för dag kämpar vi för att få ned arbetslösheten. Dessutom stimulerar vi ekonomin för att bryta den lågkonjunktur som vi är inne i.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna lägger mindre än regeringen på att bryta lågkonjunkturen och stimulera ekonomin. Inom både arbetsmarknadspolitiken, eller arbetslöshetsbekämpningspolitiken, och klimatpolitiken ägnar sig Socialdemokraterna åt rökriåder och stickspår.

Vilka ungdomar är det vi ska vara oroliga för på riktigt? Det är de ungdomar som varken studerar eller jobbar. Dem ska vi vara oroliga för. Det är ofta killar som har hoppat av gymnasiet. Hade vi en högre andel i den här gruppen det första kvartalet i år än vi hade det första kvartalet 2022? Nej, vi hade en lägre andel. Även den kurvan går åt rätt håll. Är jag nöjd? Är det tillräckligt? Nej, men kurvan har vänt.

Vi vet vad som behöver göras för att lösa klimatfrågan. Det är att elektrifiera. Varför säger Socialdemokraterna då nej till exempel till kärnkraft, som är helt centralt för att vi ska kunna elektrifiera i Sverige och fortsätta vara ett internationellt föredöme?

Anf. 139 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Det är möjligt att det finns en trötthet, en desperation och en glädje hos en liberal minister som känner sig pressad. Det brukar vara så mot slutet: att man kan uppvisa glädje i desperation. Det tänker jag är naturligt. Det är troligtvis inte lätt just nu att vara liberal. Men ni har också satt er i knät på till exempel

Sverigedemokraterna, och det fungerar väldigt dåligt för den politik som ni säger er företräda.

Jag kan tycka att det är spännande att diskutera med en minister som uppvisar olika känslouttryck varje gång – det kan bli spännande. Men det betyder inte att det är seriöst att en person som är ansvarig för den arbetslöshetssituation vi har skyller på individerna när det är så många unga som får möta arbetslösheten efter studentfirandet.

Jag vet inte vilken verklighet som arbetsmarknadsministern befinner sig i, men när jag har varit ute och knackat dörr har jag mött många ungdomar som är orolade. Jag tror att detta kan vara en förklaring till att Liberalerna inte får så gott stöd i opinionen. Ett tips är därför att inte vara arrogant inför den arbetslösheten.

Nu går jag tillbaka till klimatpolitiken. Klimatpolitiken och svenska företag hänger ihop. Det handlar om att en tydlighet i klimatfrågan är bra för svenska investeringar och svenska jobb. Vi vet att stora industriaktörer och starka fordonstillverkare längtar efter en tydlighet och en reformiver på klimatområdet. Dessa företag vet nämligen att det är bra att stå längst fram i utvecklingen och vara den som kommer med den nya tekniken och introducerar den på marknaden. Det finns ingen väg tillbaka. Den fossila nostalgien är att svika inte bara planeten utan också svenska jobb.
(Applåder)

Anf. 140 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det är kul att höra olika typer av hobbypsikologiska omdömen. Jag vet inte vad det betyder att ”uppvisa glädje i desperation”. Det är för mig ett nytt uttryck, men jag uppskattar kreativiteten från Jytte Guteland.

Jag skyller inte på individen. Jag skyller på Socialdemokraterna. Det är ni som har sett till att vi har för många individer i Sverige som inte har den utbildning som krävs för den svenska arbetsmarknaden. Det är ni som under lång tid har bedrivit en asylpolitik som inte har varit långsiktigt hållbar, vilket är skälet till att arbetslösheten på totalen nu ser ut som den gör.

Det är vi, den här regeringen, som successivt bryter lågkonjunkturen och pressar ned arbetslösheten. Jag tycker att man ska vara orolig för ungdomsarbetslöshet, men allra oroligast ska man vara för de ungdomar som inte klarar gymnasiet. De riskerar nämligen ett långvarigt utanförskap, långvarig passivitet och långvarigt bidragsberoende. Det är farligt för individen, och det är farligt för Sverige.

Det finns ingen fossil nostalgi hos regeringen. Vi hanterar en situation med en enorm inflation som vi ärvde av Socialdemokraterna, och det gör vi genom att säkerställa att hushållen klarar av att köra sina barn till träningen och pendla fram och tillbaka till jobbet.

Vi har tydligt pekat ut att det är elektrifiering som gäller genom en utökad laddinfrastruktur och inte minst genom att öka den fossilfria elproduktionen. Men det säger Socialdemokraterna nej till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2025/26:520 om snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser

Anf. 141 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Aida Birinxhiku har frågat mig vilka konkreta åtgärder som jag avser att vidta för att göra tillståndprocesserna snabbare och mer förutsägbara.

Aida Birinxhiku har helt rätt i att tillståndprocesserna behöver bli snabbare och mer förutsägbara. Jag tackar så mycket för frågan; det här är en högt prioriterad fråga för regeringen inte minst när det gäller miljöprocesserna.

Regeringen har sedan tillträdet arbetat målmedvetet för att reformera miljöprövningen. Det är en förutsättning för att stödja näringslivets omställning, stärka Sveriges konkurrenskraft och klara klimatmålen. Det är också helt nödvändigt för att stärka krisberedskapen och möjliggöra försvarsomställningen i ett Europa där säkerhetsläget är det allvarligaste sedan andra världskriget.

Ett av de viktigaste initiativen som regeringen har tagit är tillsättandet av Miljöutredningen, som har tagit ett helhetsgrepp om miljöprövningen. Utredningen har hittills redovisat tre betänkanden och har även pågående deluppdrag som ska redovisas längre fram. Det är framför allt dessa som nu ligger till grund för regeringens omfattande reformarbete.

I ett första steg gick regeringen vidare med utredningens förslag om att inrätta en ny miljöprövningsmyndighet. I mars i år tillsatte regeringen en organisationsutredning för inrättandet av den nya myndigheten. Bildandet av den nya myndigheten är grunden för snabbare och enklare tillståndprocesser. Den nya myndigheten ska vara operativ sommaren 2027 och inledningsvis ta över miljöprövningsdelegationernas tillståndsprövning. Under 2029 ska även uppgifter från mark- och miljödomstolarna flyttas till den nya myndigheten. Det här är en genomgripande förändring av prövningsorganisationen som utgör en viktig pusselbit i reformarbetet med miljöprocesserna.

Regeringen har också genomfört många konkreta regeländringar som redan har trätt i kraft. Bland annat har regeringen drivit igenom förenklingar som gör att så kallade ändringstillstånd kan användas i större utsträckning än tidigare. Vidare har regeringen fattat beslut om en tillfällig förordning för att förenkla och snabba på miljöprocesserna för vissa försvarsverksamheter.

Dessutom har regeringen beslutat om tre propositioner med förslag som ska göra det enklare att etablera ny kärnkraft i Sverige. Ytterligare en proposition har lagts fram för att möjliggöra fler vindkraftsetableringar.

Det här är några av de konkreta åtgärder som regeringen har vidtagit under mandatperioden. Arbetet för att fortsätta effektivisera fortlöper med full intensitet.

Anf. 142 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag skulle inledningsvis vilja säga att det jag frågade statsrådet var vilka åtgärder som regeringen avser att vidta framåt för att snabba på tillståndprocesserna och bidra till ökad förutsägbarhet.

I stället fick jag i huvudsak en redogörelse för redan vidtagna åtgärder, vilket i sig inte är ointressant. Det hade dock varit betydligt mer intressant att veta vad som är planen framåt när ministern nu säger att arbetet fortsätter med full intensitet.

Fru talman! Bara de senaste åren har vi sett hur den geopolitiska spelplanen har förändrats. Vi ser den globala konkurrensen hårdna för varje dag som går. Samtidigt har Sverige befunnit sig i ett läge med rekordhög arbetslöshet och en tillväxt långt under vår potential.

Därför kan jag bara beklaga att regeringen inte har presenterat de strukturreformer som krävs för att få igång svensk ekonomi. Nu i valtider börjar man prata om en så kallad tillväxtpakt, vilket jag måste säga påminner en del om förslaget om en industripakt som vi socialdemokrater har drivit länge, det vill säga ett långsiktigt handslag mellan politik, näringsliv, akademi och parterna för fler jobb och investeringar.

Jag noterar att Tidöpartierna har följt detta med stort intresse, men det är bara välkommet, fru talman – jag välkomnar alla initiativ som kan ta oss ur den här mandatperiodens svaga tillväxt. Det viktiga är förstås inte vad man väljer att kalla detta, utan det viktiga är innehållet. Därför skulle jag vilja fråga statsrådet vilka konkreta reformer för att just snabba på tillståndprocesserna och bidra till att korta ledtiderna som ingår i den så kallade tillväxtpakten.

Fru talman! En ny miljöprövningsmyndighet kan, precis som statsrådet nämnde, vara en viktig pusselbit. Men det kräver att regeringen ger rätt förutsättningar. Det får inte heller bli en ursäkt för att inte göra det som behöver göras här och nu.

Vi kan börja med de ändringstillstånd som statsrådet nämnde. Det finns ju flera färdiga reformer som regeringen hade kunnat gå vidare med. Vi socialdemokrater vill att ändringstillstånd ska vara huvudregel vid miljöprövning, i enlighet med den miljöprövningsutredning som den tidigare, socialdemokratiskt ledda regeringen tillsatte. Det trodde jag att vi var rörande överens om här i kammaren. Det finns alltså ett färdigt och väl underbyggt förslag, men regeringen har inte valt att genomföra det fullt ut.

Ett annat konkret exempel rör de vindkraftsetableringar som statsrådet nämnde. Här har regeringens egen utredning landat i att Sverige, i likhet med många av våra grannländer, borde övergå till ett auktionssystem där staten i ett tidigt skede pekar ut lämpliga områden för ny elproduktion. Det skulle kunna bidra till en betydligt mer förutsägbar och tydlig process för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Det var också

något som jag trodde att vi var rörande överens om, förutom möjligen Sverigedemokraterna. Trots det har regeringen inte lagt fram någon proposition.

Det sista exemplet som jag skulle vilja lyfta fram är ett tidigare lagd kommunalt ställningstagande till vindkraft, även det något som skulle kunna leda till ökad förutsägbarhet för alla inblandade parter. Men trots att vi socialdemokrater har lagt fram ett sådant förslag för beslut i kammaren har regeringspartierna och Sverigedemokraterna valt att rösta nej.

Om regeringen menar allvar med snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser, varför går man inte vidare med de här reformerna utan låter dem ligga kvar i byrålådan?

Anf. 143 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Miljöutredningens omfattande betänkanden har varit föremål för en bred remiss. Svaren som har kommit in från myndigheter, kommuner, näringsliv och allmänheten har analyserats noga. Det pågår ett intensivt löpande arbete i Regeringskansliet med att bereda övriga förslag. Jag får återkomma i särskild ordning när vi är redo för detta.

Vi måste ändå förstå att den omläggning som görs i och med införandet av en ny miljöprövningsmyndighet är en process över flera år. Det är också det som kommer att ske framöver. Men jag vill säga att jag verkligen delar ledamotens inställning att det inte får bli en ursäkt för att inte göra mer eller för den delen för att inte göra justeringar i såväl processen som i de regelverk den nya myndigheten har att hantera. Det är ett arbete regeringen kommer att fortsätta med. Jag tror att vi är helt överens om att miljöutredningens förslag behöver bli enklare och mer förutsägbara för näringsliv och andra näringsidkare.

Anf. 144 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret! Men frågan här är egentligen hur man bidrar till att ge myndigheten rätt förutsättningar.

Vi socialdemokrater ser som sagt att en ny myndighet om den är rätt utformad kan bidra till snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser. Men en ny myndighetsstruktur kan inte i sig lösa de grundläggande utmaningarna med tillståndprocesserna. Jag skulle vilja konkretisera det jag sagt om att myndigheten behöver vara rätt utformad och få rätt förutsättningar, så att statsrådet kan fördjupa sitt svar i de delarna.

En konkret sak som vi socialdemokrater lyfter fram är hur man säkerställer en ordnad övergång när uppgifterna flyttas från länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer till den nya myndigheten. Vi vill ju inte bromsa takten i omställningen och de nödvändiga investeringar som behöver komma på plats.

En annan helt avgörande fråga är kompetensförsörjningen. Hur ser vi till att rätt kompetens följer med till den nya myndigheten med tanke på att det redan i

dag larmas om att kompetens lämnar länsstyrelserna till följd av denna reform?

Ytterligare en fråga jag skulle vilja ta upp är den lokala och regionala förankringen. Regeringen har meddelat att myndighetens säte ska vara i Stockholm, men man har inte gett några besked om hur verksamhet på fler orter ska säkerställas, vilket vi socialdemokrater tycker är väldigt viktigt. De frågorna är helt avgörande för att en ny miljöprövningsmyndighet faktiskt ska bidra till att korta ledtiderna och till ökad förutsägbarhet.

Fru talman! Med detta sagt vill jag verkligen understryka att regeringen inte får nöja sig med en organisatorisk förändring. Man behöver också genomföra de materiella reformer som krävs. Jag nämnde i mitt tidigare anförande flera konkreta exempel som regeringen hade kunnat gå vidare med här och nu parallellt med att organisationsförändringen genomförs.

Om vi är överens om att ändringstillstånd ska vara huvudregel vid miljöprövning, varför genomför man inte Miljöprövningsutredningens förslag fullt ut? Om vi är överens om att vi behöver snabba på utbyggnaden av havsbaserad vindkraft, varför genomför man då inte förslagen i den egna utredningens betänkande *Vindkraft i havet* om ett system där det pekas ut lämpliga områden för ny elproduktion utifrån samlade samhällsintressen? Det gäller även ett tidigare kommunalt ställningstagande som hade kunnat bidra till ökad förutsägbarhet.

Jag tror att vi behöver göra flera saker samtidigt, fru talman, och om regeringen menar allvar med att den nya miljöprövningsmyndigheten inte ska bli en ursäkt för att inte göra det som krävs här och nu, varför kan man då inte genomföra de konkreta materiella reformer som faktiskt bara ligger kvar i byrålådan och som hade kunnat bidra till att korta ledtiderna? (Applåder)

Anf. 145 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt oss prata lite grann om ändringstillstånd som huvudregel. Tidigare gällde att vid ändring av en verksamhet fick tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen. Genom propositionen *Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning* har regeringen drivit igenom att tillståndet ska begränsas till att enbart avse ändringen såtillvida ändringen inte avser hela verksamheten eller om det är olämpligt med en sådan begränsning. Jag uppfattar att det är den sista delen här som det eventuellt råder oenighet om eller där vi gör olika analys. Ledamoten får gärna bekräfta att det är skillnaden i vår syn på den förändring av ändringstillstånd som har skett.

Ändringstillstånd har alltså blivit huvudregel i och med regeringens förslag. Det är en viktig förändring för till exempel företag som behöver göra snabba och viktiga teknikomställningar. Men regeringen följer förstås noga effekten av de författningsändringar som har genomförts. Vi tar också hänsyn till synpunkter som kommer från olika intressenter, och vi är beredda

att vid behov ta ytterligare initiativ för att bidra till omställningen och näringslivets konkurrenskraft.

En del andra saker har också skett under mandatperioden. Vi har drivit igenom förslag som gör att giltighetstiden för tidsbegränsade tillstånd ska kunna förlängas med tre år. Tanken är att det ska vara möjligt att exempelvis bryta ut en kvarvarande mängd material ur en täkt eller drifta vindkraftverk i ytterligare några år innan ett helt nytt tillstånd måste sökas.

Regeringen har också, som jag nämnde tidigare, fattat beslut om en tillfällig förordning för att snabba på försvarets miljöprocesser kring exempelvis skjutfält, flygflottiljer och hamnar. Vi har lagt fram tre propositioner för att göra det enklare att etablera ny kärnkraft i Sverige. Vi har även lagt fram en proposition för att underlätta vindkraftsetableringar i landet.

Det är inte bara formen för miljöprövningsmyndigheten som är viktig utan också innehållet. Jag tror att vi är helt överens om det. Regeringen kommer att fortsätta att arbeta för att förenkla och förtydliga processerna för att få miljötillstånd i Sverige.

Anf. 146 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Det stämmer att vi Socialdemokrater anser att regeringens senaste lagförändring inte innebär att ändringstillstånd blir huvudregel i praktiken. Det är därför vi också fortfarande tycker att man ska genomföra Miljöprövningsutredningens förslag fullt ut. Den utredningen tillsatte vi socialdemokrater i regeringsställning.

Jag skulle vilja be statsrådet utveckla sitt svar eftersom vi fick ett lite mer utvecklat svar kring ändringstillstånd vad gäller de delar som rör vindkraften. Det är ju regeringens egen utredning som har kommit med förslaget – som också har remitterats – om hur man kan få på plats en tydlig och rimlig ordning för havsbaserad vindkraft. Varför har man inte lagt ett förslag på riksdagens bord, om man nu vill snabba på den typen av tillståndsprocesser? Det gäller även ett tidigare kommunalt ställningstagande till vindkraft, som vi har lagt på riksdagens bord, men som statsrådets parti och övriga Tidöpartier har röstat nej till.

Fru talman! Eftersom detta är mitt sista anförande skulle jag vilja understryka att jag inte bara har kritiserat regeringen. Jag har också försökt att vara konstruktiv. Jag har lyft fram flera konkreta frågor som borde lösas här och nu och som regeringen kan gå vidare med direkt. Men trots det verkar det finnas en ovilja och oförmåga.

Jag vet inte om det är önsketänkande det handlar om – att man försöker bygga en politik på en önskvärd utveckling och planerar för och hoppas på det bästa. Så kan vi inte ha det, fru talman. Vi behöver också krisinsikt. Vi behöver se att det här innebär stora möjligheter för Sverige att leda den gröna och digitala omställningen, även när den geopolitiska spelplanen förändras. Då behöver vi snabba på tillståndsprocesserna och göra mycket mer för att stärka både vår konkurrenskraft och vår motståndskraft.

(Applåder)

Anf. 147 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Regeringens bild är att ändringstillstånd har blivit huvudregel med detta förslag. Låt oss återkomma till om vi värderar detta på olika sätt, men skrivningen om att ändringstillstånd inte ska beviljas om det är olämpligt är en begränsning jämfört med vad jag förstår att ledamoten föreslog och vad utredningen föreslog. Låt oss fortsätta analysera om detta har de effekter som ledamoten befarar.

Regeringen har under mandatperioden genomfört flera viktiga åtgärder för att effektivisera tillståndsprocesserna. I början av förra året trädde ett tiotal olika förändringar i kraft som på olika sätt syftar till att modernisera och effektivisera miljöprövningen. Vi har också gått fram med flera andra förslag som bland annat ska underlätta utbyggnaden av försvaret och energisystemet, som jag nämnde.

Myndigheter som arbetar med miljöprövning har också fått ökade resurser. Regeringen fortsätter att arbeta på bred front och har tagit ett helhetsgrepp om miljöprövningsfrågan. Det visar sig inte minst genom tillsättandet av Miljöutredningen.

Jag tycker att det här är en viktig diskussion där det nog i grunden inte råder några delade meningar om vart vi borde gå. Dessutom – precis som ledamoten ger uttryck för – är det viktigt att inte bara fokusera på själva Miljöutredningen och formen för detta utan också innehållet, vilket regeringen har gjort under den här mandatperioden. Det är ett arbete regeringen tänker fortsätta med under nästa mandatperiod.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2025/26:525 om regeringens arbete i ILO

Anf. 148 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig vilka avsikter jag och regeringen har haft med Sveriges roll och arbete i ILO under mandatperioden och hur jag summerar detta arbete. Jag vill börja med att tacka Adrian Magnusson för frågan.

ILO:s uppdrag och mandat är att främja social rättvisa genom att arbeta för produktiv sysselsättning och anständiga arbetsvillkor för alla. Genom sitt fokus på de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet och på att fastställa, främja och övervaka internationella arbetsnormer fyller ILO en viktig roll i arbetet för fattigdomsbekämpning. Organisationen har en naturlig styrka och legitimitet i att man genom sin trepartsmodell, där regeringar, arbetsgivare och arbetstagare deltar på lika fot, förhåller sig till andra aktörer på den globala arenan.

Organisationen bidrar till flera av regeringens prioriteringar för Sveriges internationella

utvecklingssamarbete, inklusive fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, ekonomisk utveckling, jämställdhet, mänskliga rättigheter och grön omställning. Regeringens prioriteringar för samarbetet med ILO är att ILO:s arbete bidrar till att skapa fler goda arbetstillfällen och förbättrade försörjningsmöjligheter i syfte att främja förutsättningar för hållbar tillväxt och grön omställning samt att ILO:s arbete bidrar till ökad jämställdhet och likabehandling i arbetslivet.

Som stor bidragsgivare till ILO anser regeringen att ILO:s roll i ett resultatintriktat, samordnat och effektivt FN är viktig. Regeringen vill se ett FN som levererar resultat på landnivå såväl i utvecklingskontexter och humanitära kontexter som i konflikt- och kriskontexter och som präglas av effektivt resursutnyttjande genom kostnadsbesparingar och effektiviseringar av verksamheten. Regeringen verkar också för att FN ska mobilisera andra resurser, stärka lokalt ägarskap och utnyttja innovativa partnerskap och finansieringsverktyg.

Regeringen ser positivt på att ILO genomför reformer för att anpassa verksamheten till rådande omständigheter och finansieringsläge, med särskilt fokus på organisationens kärnmandat.

Sverige har bland annat inflytande i ILO genom sin plats i den nordiska valkretsen, som besitter en plats i organisationens styrelse.

Den 19 februari 2026 lämnade regeringen över en proposition med förslag om godkännande av ILO:s konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet samt ILO:s konvention 191 om en säker och hälsosam arbetsmiljö (prop. 2025/26:134). Ett godkännande gör det möjligt för regeringen att ratificera konventionerna.

Genom att ratificera konventionerna markerar Sverige tydligt att alla har rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier och att en säker arbetsmiljö är en grundläggande rättighet i arbetslivet. Detta visar att vi både i Sverige och internationellt stöder det globala arbetet för tryggare och säkrare arbetsmiljöer.

Regeringens avsikt är att genom hela mandatperioden fortsätta att bidra till organisationens arbete.

Anf. 149 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Det gläder mig att regeringen värderar det arbete som sker i ILO. ILO är en viktig organisation för löntagares rättigheter runt om i världen och en viktig del av Förenta nationerna, som i sin tur är en viktig och undervärderad organisation i den värld som vi lever i. FN:s organ behöver lyftas fram i större utsträckning. FN-organen är de små och medelstora ländernas vänner, och de länderna behöver vara dessa organs vänner och värna dem.

Jag vet inte om ministern hade förmånen att få besöka förhandlingarna under ILO:s senaste arbetskonferens, som avslutades i dag. Jag har själv haft privilegiet att två gånger – dock inte i år – få besöka arbetskonferensen i min roll som riksdagsledamot. Där har jag på plats kunnat se att det arbete som genomförs av

parterna och av regeringar runt om i världen är oerhört viktigt.

Fru talman! Nu är det ju tyvärr inte så att alla länder runt om i världen står upp för ett sjyst och drägligt arbetsliv. I samband med mitt besök på konferensen förra året blev det tydligt att den politiska utvecklingen i flera länder har lett till kraftigt förändrade prioriteringar. Det är väldigt tydligt att detta gäller USA. Den nya administrationen där hade förra året förändrat de amerikanska prioriteringarna kraftigt jämfört med prioriteringarna året före. Nya allianser, som för några år sedan hade framstått som främmande, hade också uppstått mellan USA och andra länder i ILO.

När arbetstagares rättigheter är under hot från olika håll i världen är det viktigt att Sverige fortsätter att stå upp för löntagares rättigheter. Den svenska partsmodellen, med en relativt sett god samtalston mellan parterna och regeringen, är också till gagn i ett sådant sammanhang. Vi kan gå före i vårt agerande, och genom vårt agerande kan vi också försöka skapa en samlad front för att visa att det finns andra vägar att gå. Löntagares rättigheter behöver inte gå i en negativ riktning. Det går att uppnå dialog och samförstånd.

Oavsett vilken regering som tillträder efter valet i höst är min förhoppning att den regeringen fortsatt spelar en viktig roll i ILO och i liknande sammanhang. Som jag nämnde tidigare är dessa forum viktiga för länder som Sverige. Vi behöver stå upp för dem och värna dem samtidigt som vi driver på för progressiva värderingar och reformer när vi befinner oss i dessa forum.

Fru talman! Det gläder mig att ministern särskilt tar upp ILO:s konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet och konvention 191 om en säker och hälsosam arbetsmiljö. Det tog ju sin tid och några interpellationsdebatter innan regeringen lämnade en proposition till riksdagen, men det var glädjande att den överlämnades till och röstades igenom av riksdagen.

Tyvärr visade regeringspartierna inte samma intresse vid behandlingen i kammaren, då de avstod från att delta i kammarens debatt. Det gläder mig dock att ministern är tydlig med vikten av dessa två konventioner och att han lyfter fram dem när vi diskuterar ILO. Att Sverige inte har ratificerat dessa konventioner har kommit upp många gånger i ILO-sammanhang. Nu har Sverige dock gjort det, och det är välkommet.

Fru talman! Arbetet i ILO pågår ju ständigt, och flera diskussioner förs hela tiden. Just nu är strejkrätten en fråga som diskuteras, och efter ett utslag från Internationella domstolen har frågan fått förnyad aktualitet. Vi får se vart frågan tar vägen. Oavsett valutgång i höst är min förhoppning att den regering som då tillträder står upp för sunda, svenska värderingar såväl när det gäller strejkrätten som när det gäller andra frågor som ILO behandlar.

Detta är en tid då arbetstagares rättigheter ifrågasätts och då vi i flera länder ser en utveckling med konflikter mellan till exempel regeringar och fackföreningar. Jag vill därför be ministern att ytterligare

utveckla det som jag beskrev i interpellationen. Hur har regeringen agerat i ILO, och kan regeringen peka på några tydliga vinster för Sverige och den svenska synen på arbetsmarknadsmodellen genom det arbete som utförs i ILO?

Anf. 150 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Den som väntar på något gott väntar aldrig för länge.

Sverige är ju en långvarig och betrodd partner till ILO. Sveriges regering bidrar till ett effektivt genomförande av ILO:s strategiska plan och till uppfyllelsen av målen i den planen.

Vi är också en stor bidragsgivare till ILO. Svenskt finansiellt stöd utgår dels i form av uttaxerade bidrag, det vill säga en så kallad medlemsavgift till ILO, dels i form av frivilliga bidrag som ges med öronmärkning från Sida. Sverige är en tillförlitlig partner som alltid betalar i tid.

Sveriges medlemsavgift till ILO var år 2025 drygt 40 miljoner kronor. Den typ av globala partnerskapsprogram som Sida har med ILO är inne i sin femte fas och löper från 2022 till 2027. Stödet för perioden uppgår totalt till 265 miljoner kronor. Sida har utöver det globala tematiska stödet även 13 samarbeten med ILO på regional och bilateral nivå.

Det frivilliga bidraget från Sida fokuserar på fyra tvärgående områden: jämställdhet och icke-diskriminering, rättvis omställning och miljömässig hållbarhet, konflikt och humanitärt freds- och utvecklingsnexus samt systemförändring för hållbar utveckling.

Som stor bidragsgivare anser regeringen att ILO:s roll i ett resultatinkänt, samstämmigt och effektivt FN är viktig. Regeringen ser också positivt på att ILO genomför reformer för att anpassa verksamheten utifrån rådande omständigheter och finansieringsläge, med ett särskilt fokus på organisationens kärnmandat.

Anf. 151 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Att Sverige är en betrodd och långvarig partner hoppas jag att alla som är intresserade av svensk arbetsrätt och arbetsrättshistoria har god kännedom om. En av initiativtagarna till ILO och en av de ledande personerna när ILO grundades en gång i tiden var den första socialdemokratiska statsministern Hjalmar Branting. Han var en flitig besökare på ILO:s konferenser i Genève och lade stor vikt vid arbetet i ILO.

Både i sitt interpellationssvar och i sitt andra inlägg fokuserade statsrådet en del på ILO:s ekonomi och det svenska bidraget till ILO och sa att regeringen ser positivt på att ILO genomför reformer för att anpassa verksamheten utifrån rådande omständigheter och finansieringsläge, med ett särskilt fokus på organisationens kärnmandat. Jag vet inte hur man ska tolka det. Jag vet inte om statsrådet menar att ILO ska smalnats av och fokusera på annat än man gör i dag eller om man menar att ILO arbetar med rätt saker. Det är svårt att veta vilken roll regeringen tycker att ILO ska spela i

framtiden. Det kan vara så att jag övertolkar och att statsrådet menar att ILO utför ett gott arbete och att man ska ha samma uppgifter i framtiden. Men om statsrådet säger något annat mellan raderna ser jag fram emot att statsrådet utvecklar det.

Statsrådet uttryckte själv att den som väntar på något gott aldrig väntar för länge. Det är bra att det kom en proposition om att godkänna dessa två konventioner, även om det tog sin tid. Men vi behöver inte älta det mer. Nu är den på plats, och det är positivt.

Jag bad också ministern att utveckla hur man har avancerat när det gäller den svenska arbetsmarknadsmodellens och den svenska arbetsmarknadens intressen under mandatperioden. Det vore välkommet att höra lite mer om det.

Men framför allt ber jag ministern att utveckla varför han i sina inlägg lade så mycket fokus på de ekonomiska aspekterna av ILO snarare än hur man kan avancera sina politiska intressen i ILO.

Anf. 152 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag gjorde det inte av något annat skäl än att ILO:s ekonomi är ansträngd. Men Sverige är en stor bidragsgivare och har ingen ambition att minska detta engagemang. Dessutom betalar vi alltid i tid, till skillnad från en del andra länder.

En av prioriteringarna som efterfrågades och som regeringen driver i ILO-sammanhang är att ILO:s arbete ska bidra till att skapa fler goda arbetstillfällen och förbättrade försörjningsmöjligheter i syfte att främja förutsättningar för hållbar tillväxt och grön omställning. Här kan det vara läge att understryka vikten av ökad tillgång till bättre fungerande marknader för människor, inte minst i fattigdom, men också av insatser som kan bidra till övergången från informell till formell ekonomi, insatser som bidrar till att främja förutsättningar för mikroföretag, små och medelstora företag och insatser som främjar entreprenörskap. Även social dialog och starka och oberoende arbetstagarorganisationer spelar en viktig roll när det gäller att skapa fler goda arbetstillfällen, hållbar tillväxt och grön omställning.

Regeringen anser också att ILO bör fokusera på skapandet av gröna jobb men också på ökad tillgång till kompetensutveckling, lärlingsutbildningar och livslångt lärande med fokus på gröna jobb och digitala färdigheter för att främja en inkluderande och rättvis omställning.

Anf. 153 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för förtydligandena.

Precis som statsrådet säger är det en hel del länder i FN i stort och i ILO som inte betalar sina avgifter i tid. Därför är det ännu viktigare att Sverige är en tydlig röst för dessa internationella organ. Det är min och Socialdemokraternas övertygelse att ända sedan Sverige blev medlem av FN har FN varit till gagn för Sverige.

FN är ett viktigt forum för små och medelstora länder i en värld där vi ser hur stormakterna roffar åt sig och alltmer betar sig som de vill. Det här beteendet är inte begränsat till FN-skrapan i New York, utan stormakterna betar sig även lite hur de vill i andra FN-organ. Då är det viktigt att Sverige står upp för att man ska ha fungerande FN-organ, som ILO.

Det gläder mig att ministern lyfte fram en rad av de prioriteringar som har ansetts viktiga under mandatperioden. Det är väl ingen hemlighet att jag hoppas på ett regeringsskifte, men oavsett vilken regering som tillträder efter valet i höst hoppas jag att man kommer att fortsätta stå upp för ILO och för att driva frågor i ILO.

Jag vill också lyfta fram att man i dessa sammanhang ser hur värdefull den svenska arbetsmarknadsmodellen är. I andra länder kan det råda full konflikt mellan arbetsgivare och arbetstagarare. Där står parterna långt från varandra och har svårt att vara i samma rum. Tyvärr ser vi också en växande trend där regeringar och arbetstagarare står i tydlig konflikt med varandra. I en del länder trakasseras arbetstagarrepresentanter och sätts i fängelse. Därför är det viktigt att vi i alla sammanhang vi kan fortsätter att lyfta fram vikten av vår arbetsmarknadsmodell, där man trots att man representerar olika intressen kan sitta i samma rum, diskutera och faktiskt nå en kompromiss som kan vara bra för båda parter.

Anf. 154 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag delar ledamotens beskrivning av hur värdefull den svenska arbetsmarknadsmodellen är och att Sverige i detta avseende är ett föredöme för andra länder. Vi skulle gärna exportera vår modell, om det fanns intresse för det.

Ledamoten har inget inlägg kvar i denna debatt. Men vi ska ju strax debattera igen, och jag efterfrågar ett klargörande från Adrian Magnusson: Lovar du att inte köra över parterna om arbetstidsförkortning? Gör man det riskerar man nämligen att skjuta den svenska arbetsmarknadsmodellen i sank. Jag är genuint orolig över de diskussioner som pågår i Vänsterpartiet och Socialdemokraterna om att lagstiftningsvägen gripa in i en central komponent, nämligen frågan om arbetstid, som parterna har till ansvar att lösa.

Vid något tillfälle, i dag eller senare, vore jag därför väldigt glad över ett klargörande från Adrian Magnusson i denna fråga.

Låt mig också lyfta fram en annan prioriterad fråga för regeringen i vårt arbete i ILO, nämligen jämställdhet och likabehandling. Det är viktigt att ILO:s arbete bidrar till att öka både jämställdheten och likabehandlingen i arbetslivet. Det handlar bland annat om insatser som främjar kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter och stärker kvinnors självbestämmande, ekonomiska egenmakt och utbildningsmöjligheter, såsom kvinnligt entreprenörskap. Vi tycker att ILO ska prioritera också detta.

Jag tackar för denna debatt och ser fram emot nästa.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2025/26:537 om ungas situation på svensk arbetsmarknad

Anf. 155 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig hur jag ser på ungas situation på svensk arbetsmarknad i dag och om jag och regeringen överväger några åtgärder för att göra ungas arbetssituation bättre.

Jag vill inledningsvis tacka Adrian Magnusson för frågan. Regeringen tar frågor om ungas arbetsliv och arbetsmiljö på stort allvar. Ett arbete är inte enbart av betydelse för varje människas ekonomi. För de flesta människor innebär värdet i ett arbete att man bidrar till samhället, har tillgång till socialt umgänge och har ett sammanhang.

Att unga får en god start i arbetslivet är viktigt för deras framtida yrkesliv. Det är därför positivt att en stor del av de sysselsatta unga mellan 16 och 29 år – fler än åtta av tio – på det stora hela är mycket eller ganska nöjda med arbetet. Det följer av Arbetsmiljöverkets senaste undersökning av arbetsmiljön och ligger i stort i linje med övriga åldersgrupper.

I den svenska arbetsmarknadsmodellen tar arbetsmarknadens parter ett huvudansvar för arbetsvillkoren och ansvarar för lönebildningen på arbetsmarknaden. Arbetsgivaren är enligt arbetsmiljölagstiftningen ansvarig för arbetstagarnas arbetsmiljö. När man är ung och kommer ut i arbetslivet är det extra viktigt att få en bra introduktion på arbetsplatsen för att undvika olyckor och tillbud och få förståelse för vad som gäller på arbetsplatsen.

Unga är tyvärr extra utsatta för vissa risker i arbetslivet. Unga män i åldern 16–24 år är den grupp som har högst andel arbetsolyckor med sjukfrånvaro. Unga kvinnor är mest utsatta för hot och våld och kränkande särbehandling på jobbet. Var fjärde sysselsatt kvinna i åldern 16–29 år uppger att de har utsatts för hot eller våld minst en gång under det senaste året. Det är förstås fullkomligt oacceptabelt.

Regeringen gav genom regleringsbrevet för 2025 dåvarande Myndigheten för arbetsmiljökunskap i uppdrag att ta fram och sprida kunskap om ungas arbetsmiljö, med fokus på samband mellan å ena sidan arbetsmiljörisker och friskfaktorer och å andra sidan ungas hälsa, välbefinnande och säkerhet på arbetsplatsen (A2025/00953). Uppdraget redovisades i december 2025 (A2025/01251) och är ett värdefullt kunskapsunderlag som beaktats inte minst i framtagandet av regeringens arbetsmiljöstrategi för 2026–2031, som nyligen överlämnades till riksdagen. Regeringen avser att fortsätta att följa ungas situation på svensk arbetsmarknad.

Anf. 156 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tar tillfället i akt att svara på den senaste frågan jag fick. Socialdemokraterna tycker att parterna ska lösa arbetstidsfrågan. Problemet just nu är att Svenskt Näringsliv vägrar komma till förhandlingsbordet efter att LO lämnat in en förhandlingsframställan, men arbetsmarknadsministern har säkert tidigare kollegor på Svenskt Näringsliv som han kan kontakta och be att de kommer till förhandlingsbordet.

För att återgå till den här interpellationsdebatten vill jag tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Interpellationen grundar sig i flera av de rapporteringar som kommit om hur unga har det på arbetsplatser runt om i Sverige. Det finns stora kafékedjor där det rapporterats om ensamarbete, hot, trakasserier och stor utsatthet. Det finns stora affärskedjor där det rapporterats om utnyttjande av unga praktikanter och försenade löneutbetalningar. Det är arbetssituationer som jag tror och hoppas att många äldre arbetstagare inte skulle ha accepterat men som vissa tyvärr verkar tycka är helt rimliga för unga arbetstagare att acceptera.

Att det här förekommer på svensk arbetsmarknad är egentligen inte så konstigt. Vi har en hög ungdomsarbetslöshet som innebär att de jobb som man får tag i såklart blir viktiga att hålla fast vid. Dåliga arbetsvillkor blir då något man får acceptera; man är glad över att ha fått ett jobb och en inkomst, helt enkelt. Ett jobb och en inkomst är ofta grunden för andra saker i livet, såsom att kunna få ett hyreskontrakt till en bostad, oavsett om det är i första hand, andra hand eller tredje hand.

Fru talman! Ministern tar i sitt svar inte upp frågan om anställningar mer allmänt. Vi vet att det är osäkrare anställningsvillkor för unga, där visstid, timanställningar och nolltimmarskontrakt är regel snarare än undantag. Det är typexempel på saker som gör att det blir ännu svårare att få till exempel en bostad.

Det är inte bara själva arbetsmiljön som kan vara svårare för många unga runt om i Sverige, utan de har också sämre anställningsvillkor, vilket gör det svårare för dem att starta ett eget liv. Statsministern kan stå här i riksdagens talarstol och prata hur mycket han vill om att fler ska få bo i eget hus; det kan ändå inte ske om man som ung inte kan få ett banklån.

Fru talman! I dag går studenter i min hemstad Ystad ut på trappan från Österportskolan. Jag hoppas att många av dem får ett jobb med goda villkor, men jag vet att många av dem tyvärr inte kommer att få det, killar såväl som tjejer.

Det gläder mig att regeringen åter lyfter fram arbetsmarknadens parter i sitt svar. För att säkerställa en starkare partsmodell behöver fler bli medlemmar i arbetsgivarorganisationer och fackförbund. Fler kollektivavtal behöver tecknas. Vad gör regeringen och ministern för att främja den partsmodell som ministern själv lyfter fram i den här interpellationsdebatten men också i andra sammanhang, till exempel i föregående interpellationsdebatt?

Ministern lyfte också fram det uppdrag som redovisades i december 2025 av den nu nedlagda

Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Där finns en del ljusglimtar och saker som är väldigt bra – det tycker jag att man ska vara ärlig och säga. Många unga upplever till exempel ett gott chefsstöd, vilket gläder mig.

Det finns också en hel del saker som bekymrar och som ministern själv har tagit upp: Unga killar löper större risk att drabbas av arbetsolyckor. Unga tjejer utsätts oftare för hot och trakasserier. Brett i gruppen unga arbetare finns sämre möjligheter till inflytande över arbetet. Obekväma arbetstider förekommer också oftare än för äldre arbetstagare.

Myndighetens rapport kom i december 2025. Ett av dess uppdrag var att sprida kunskap om ungas arbets-situation. Jag har inte sett jättemycket av det, och sedan dess har flera av de saker som jag lyfte upp i interpellationen eskalerat. Ministern lyfte i slutet av sitt svar fram regeringens arbetsmiljöstrategi, som inte kommer att behandlas av den här riksdagen utan av nästa.

Ministern får gärna utveckla på vilket sätt ungas arbets-situation beaktas i den nya arbetsmiljöstrategin och om det finns några fler åtgärder som övervägs. Det är givetvis bra med kunskapsunderlag, men flera av sakerna var nog i viss mån redan kända. Det behövs åtgärder för ökad organisering och skarpare och fler verktyg för Arbetsmiljöverket eller regionala skyddsombud för att upprätthålla ungas arbetsmiljö, för att nämna några exempel.

Anf. 157 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson brukar stå här och hylla den svenska partsmodellen. Det är väldigt trivsamt, men problemet med de förslag om arbetstidsförkortning som Socialdemokraterna har fört fram är att det finns ett latent hot om lagstiftning.

Jag ska kvalificera min fråga lite grann: Vad gör Socialdemokraterna om parterna inte kommer i mål med den typ av breda arbetstidsförkortning som Socialdemokraterna själva har föreslagit? Parterna diskuterar ju arbetstidsförkortning i varje avtalsrörelse – det vet både Adrian Magnusson och jag. Lön och arbetstid är två sidor av samma mynt, kan man säga.

Partsmodellen kan ju inte vara ett smörgåsbord där man säger: Om ni tar ansvar för de här frågorna på det sätt som vi vill är det okej, men om ni landar i något annat än det eller inte kommer överens kliver vi in med lagstiftning.

Adrian Magnusson frågade mig vad jag gör för att stärka den svenska partsmodellen. Det bästa vi kan göra är att låta parterna vara i fred och låta dem fullfölja sitt viktiga uppdrag.

Nåväl, vi kanske kan återkomma till den frågan här eller i något annat sammanhang, men detta är mycket viktigt för svensk konkurrenskraft och för att vi ska ha ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

Arbetsmiljöstrategin nämndes, och hur man har det på jobbet är förstås en central arbetsmiljöfråga. Den sociala miljön är lika viktig som den fysiska

arbetsmiljön på jobbet. Brister, till exempel trakasserier och sexuella trakasserier, kan leda till sjukskrivningar. Förutom konsekvenserna för de drabbade individerna påverkar det kompetensförsörjningen och i förlängningen hela ekonomin.

Mot bakgrund av de arbetsmiljörisker som unga kan utsättas för och som jag nämnde inledningsvis är strategins delmål Ett tryggt arbetsliv viktigt. Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag att ansvara för en nationell samordningsfunktion för att genomföra regeringens arbetsmiljöstrategi.

Arbetsmiljöverket ska inom ramen för uppdraget och i samverkan med medverkande myndigheter, arbetsmarknadens parter och övriga berörda formulera prioriteringar för insatser som bedöms bidra till strategins delmål och målbilder.

I anslutning till arbetsmiljöstrategin har Arbetsmiljöverket fått i uppdrag att vidta ytterligare åtgärder för att förebygga arbetsolyckor med dödlig utgång och andra allvarliga arbetsolyckor. Det arbetet ska bidra till säkrare arbetsplatser, också för unga.

Anf. 158 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag behöver inte bli uppläxad av en liberal arbetsmarknadsminister om den svenska arbetsmarknadsmodellen. Jag har flera gånger faktiskt ställt mig frågande till om hans företrädare på posten har förstått vad den svenska arbetsmarknadsmodellen är.

Nu har arbetsmarknadsministern själv arbetat för Svenskt Näringsliv, så han förstår uppenbarligen hur modellen fungerar. Men jag har flera gånger i den här kammaren varit väldigt förundrad och verkligen undrat om hans två företrädare på posten under de fyra åren har förstått hur den svenska arbetsmarknadsmodellen fungerar.

Jag hänvisar till vårt kongressbeslut i arbetstidsfrågan. Riksdagens kontrollmakt fungerar inte som så att det är ministern som ska fråga ut riksdagsledamoten, utan det är riksdagen som ställer regeringen till svars.

Jag återgår till ämnet för den här interpellationen, nämligen ungas situation på svensk arbetsmarknad.

Vi har en situation i stora delar av världen, även i Sverige om än kanske inte lika tydligt, där unga oroar sig väldigt mycket över framtiden. Man ser hur AI rullas ut i stor utsträckning och hotar att slå undan jobben för unga. Man har allt svårare att få en bostad. Man har svårare att få vardagen att gå ihop. Vi ser det bland annat på att barnafödandet minskar i Sverige och i stora delar av västvärlden. Vi ser en allt större oro och ångslan som präglar ungas vardag. Jag upplever det själv i de samtal jag har med unga när de är här i riksdagen men även hemma i Skåne.

Många av sakerna som vi har lyft upp här är saker som slår särskilt hårt mot unga.

Vi ser högre sjuknärvaro för kvinnor. Det är många unga kvinnor som väljer att gå till jobbet fast de är sjuka. Det kan vara så att de befinner sig på en arbetsplats där det råder ensamarbete. Då blir ju konsekvenserna väldigt stora om man inte kommer.

Vi ser en ganska stor utmattning, fysisk och psykisk, och en hel del arbetssjukdomar som drabbar unga i arbetslivet.

Vi ser också, som jag varit inne på flera gånger, att unga män råkar ut för arbetsolyckor.

Det här är frågor som vi behöver adressera. Det kan inte vara så att unga ska vara oroliga över att inte få ett jobb med den höga ungdomsarbetslöshet som vi har i Sverige och sedan, när de väl får ett jobb, dessutom ska uppleva att deras arbetsliv, arbetsmiljö och arbetsituation är så pass dålig som den i vissa fall är.

Det var en hel del andra frågor i den här interpellationen som man skulle kunna beröra men som ministern inte har berört än. Han kanske gör det i något framtida anförande.

Vi ser till exempel att allt fler arbetstagare – jag skulle säga att unga är en särskilt utsatt grupp – får sin integritet på arbetsplatsen alltmer ifrågasatt. Man övervakas, till exempel. Man blir helt enkelt övervakad på arbetet och ifrågasatt när man till exempel inte arbetar tillräckligt snabbt, vilket kan identifieras med många av de här verktygen.

Det här är farligt också på så sätt att det riskerar att skapa en skev bild av hur arbetslivet ska vara. Om man i sitt första arbete upplever saker som fysisk och psykisk utmattning och att man får sin integritet ifrågasatt på arbetsplatsen, då behöver det adresseras. Annars kan vi få en situation i Sverige där generationen som kliver ut i arbetslivet i dag, nästa år och under lång tid framöver tror att arbetslivet ska präglas av den här typen av saker.

Anf. 159 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt oss verkligen inte fastna i diskussioner om den svenska partsmodellen!

Jag vill ändå förbehålla mig rätten att uttrycka en viss oro för den linje som jag uppfattar att Socialdemokraterna har slagit in på rörande processen för att korta arbetstiden i Sverige. Men det var inte på något sätt en ambition att läxa upp ledamoten, inte alls. Det är en genuin fråga och en genuin oro. Men vi kan ta den diskussionen vid ett annat tillfälle.

Vad gäller övervakning av arbetstagare vill jag lyfta fram att den nya tekniken gör det möjligt för arbetsgivare att övervaka och kontrollera arbetstagare i högre utsträckning i dag än vad som har varit fallet tidigare. Däremot är arbetsgivare fortfarande skyldiga att göra de intresseavvägningar och följa de regelverk som är tillämpliga på sådana situationer. Och arbetsgivaren får enligt dagens regelverk inte utföra vilka kontroller som helst. Exempelvis måste kontrollåtgärder som innebär behandling av personuppgifter vara proportionerliga och ändamålsenliga och stödja sig på rättslig grund enligt EU:s dataskyddsförordning, alltså GDPR. Dessutom finns det krav på arbetsgivaren att ge information till arbetstagare om den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske på arbetsplatsen. Kamerabevakning av arbetstagare kan vara tillåtet

under vissa särskilda förutsättningar, men jag vill understryka att det krävs starka skäl för att det ska vara tillåtet.

Jag tycker att det är viktigt att vi säkerställer att alla på svensk arbetsmarknad förstår sina rättigheter. Inom det område som ledamoten lyfter upp, övervakning, kan det vara särskilt svårt. Här har också parterna på arbetsmarknaden, arbetsgivarorganisationerna men kanske allra mest fackförbunden, en extremt viktig roll att spela.

Anf. 160 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! I den rapport som arbetsmarknadsministern själv lyfte upp finns det tydliga tecken på att det som unga upplever i sin arbetsituation i dag skadar arbetstillfredsställelsen. Det gäller brett i gruppen unga löntagare, arbetare, och det gäller både män och kvinnor.

Detta är oroväckande och något som behöver adresseras. Med tanke på den utveckling vi ser, inte minst teknikutvecklingen som vi har berört lite i debatten här i dag, tror jag att de här frågorna kommer att bli alltmer aktuella.

Med tanke på den värld vi lever i, där allt fler känner oro och kanske i vissa fall till och med hopplöshet inför framtiden, är det också viktigt att vi adresserar den här typen av frågor – framför allt när de kommer från den generation som just nu kliver ut i arbetslivet, från unga människor. Det kan inte vara meningen att unga människor i Sverige ska uppleva att det första jobbet, som kan vara mycket svårt att få med tanke på den höga ungdomsarbetslöshet vi har i Sverige, dessutom ska präglas av en så pass dålig arbetsmiljö och arbetsituation att ens arbetstillfredsställelse skadas allvarligt.

Precis som gavs i uppdrag till Myndigheten för arbetsmiljökunskap behöver friskfaktorer i arbetslivet beaktas mer. Det behöver göras mer för att främja ungas arbetsituation runt om i Sverige. Jag hoppas innerligt att Arbetsmiljöverket och fackliga representanter runt om i landet ges verktyg till det.

Min personliga uppfattning är att vi ska se till att fler människor engagerar sig i fackförbund. Där ska vi som lagstiftare och regeringen göra vad vi kan. Vi bör genom ord och, i den mån vi kan, handling se till att fler tecknar kollektivavtal och även blir medlemmar i arbetsgivarorganisationer. Ska vi stå upp för den svenska arbetsmarknadsmodellen på riktigt, fru talman, behöver vi se till att den omfattar fler.

Anf. 161 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Återigen tack, Adrian Magnusson, för den här viktiga diskussionen! Till stora delar håller jag med om allt som ledamoten anförde i sitt senaste inlägg.

Låt oss också vara tydliga med att det alltid är arbetsgivaren som enligt arbetsmiljölagstiftningen har huvudansvaret för arbetstagarnas arbetsmiljö.

Arbetsmiljöverket har tillsynsansvar för arbetsmiljölagstiftningen. Under förra året hade Arbetsmiljöverket ett särskilt fokus på inspektion av branscher där unga mellan 18 och 24 år vanligen arbetar. Det handlar om branscher som hotell, campingar och vandrarhem, detalj- och partihandel, lager och restauranger, snabbmatsställen och kaféer.

En sådan tillsynsinsats bidrar till att uppmärksamma arbetsgivarna på att förebyggande arbete är centralt och att de har ett ansvar att minska risker för olyckor och tillbud. Det innebär också att arbetsgivarnas kunskaper om sitt arbetsmiljöansvar ökar.

Som en del av det regeringsuppdrag till Myndigheten för arbetsmiljökunskap som jag nämnde tidigare satte myndigheten samman en kampanj, kallad Arbetsmiljömannen, som innehåller korta, informativa filmer för att göra unga arbetstagare medvetna om vad arbetsmiljö är. Kampanjen hade i december förra året över 400 000 visningar.

Låt mig slutligen poängtera att i den svenska modellen har arbetsmarknadens parter stort ansvar för arbetsvillkoren. De har också en viktig roll i att bidra till ett gott inträde i arbetslivet för unga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2025/26:543 om möjligheter att överklaga beslut om jakt

Anf. 162 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Marie Olsson har frågat mig om jag gjort en analys av jägarnas roll när det gäller att tillvarata naturskydds- och miljöskyddsintressen och om jag i så fall kan redogöra för resultatet. Vidare har Marie Olsson frågat om jag gjort en analys av jägarorganisationernas möjligheter att överklaga beslut som rör jaktmöjligheter och om jag i så fall kan redogöra för resultatet. Slutligen har Marie Olsson frågat om jag är beredd att ta initiativ till att se över lagstiftningen för att säkerställa att jägarorganisationer har möjlighet att överklaga beslut som rör jaktmöjligheter i naturreservat och tydliggöra när de innehar äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastighet.

Jag vill inleda med att tacka Marie Olsson för frågorna. De har ställts med anledning av att Jägareförbundet Dalarna 2023 begärde att Länsstyrelsen i Dalarnas län skulle upphäva en föreskrift som inskränkte jakten i naturreservatet Korpimäki i Orsa kommun.

Begäran ledde till att länsstyrelsen beslutade att upphäva den aktuella jaktföreskriften. Detta beslut överklagades till regeringen, som upphävde beslutet och lämnade tillbaka ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning. Efter den fortsatta prövningen beslutade länsstyrelsen att avslå Jägareförbundet Dalarnas begäran. Beslutet har överklagats till regeringen av Jägareförbundet Dalarna, och detta är alltså den övergripande bakgrunden till varför vi står här i dag.

När det gäller de frågor som Marie Olsson har ställt noterar jag att de ställts med anledning av att Regeringskansliet nu har gett Jägareförbundet Dalarna en möjlighet att styrka sin rätt att överklaga länsstyrelsens beslut, vilket är en rutinmässig handläggningsåtgärd utifrån miljöbalkens regelverk.

Jag får berömma Marie Olsson för hur väl insatt hon är i Klimat- och näringslivsdepartementets pågående handläggning av detta ärende.

Rätten att överklaga ett beslut enligt miljöbalken följer av 16 kap. 12 § miljöbalken. Bestämmelsen säger bland annat att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår. När det gäller beslut om naturreservat följer det av praxis att ett beslut angår den som har äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till en fastighet som omfattas av det överklagade beslutet. Ett ytterligare krav är att beslutet också försämrar möjligheten att utnyttja den aktuella rättigheten.

När det gäller ideella föreningars och andra juridiska personers rätt att överklaga beslut enligt miljöbalken framgår det av 16 kap. 13 § att sådana bland annat ska ha till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen. Av samma bestämmelse framgår vilka beslut som dessa organisationer kan överklaga.

I övrigt kan jag inte föregripa ett beslut i det aktuella ärendet genom uttalanden i frågan då det är ett pågående förvaltningsärende som fortfarande bereds i Regeringskansliet och avvaktar regeringens avgörande.

Anf. 163 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret på min interpellation, även om jag kan konstatera att jag inte har fått svar på någon av mina tre frågor.

Jag har vid två tillfällen haft interpellationsdebatt här i kammaren med miljöminister Romina Pourmokhtari om möjligheterna till utökad jakt i naturreservat, och jag tror att det är bra att dra bakgrunden igen.

I Orsa finns ett naturreservat som heter Korpimäki, och Korpimäki får statuera exempel på hur hanteringen ser ut i dag. Jakten har varit och är fortfarande begränsad i det här naturreservatet utifrån de föreskrifter som Länsstyrelsen Dalarna beslutat om för länge sedan. Man får jaga älg, rådjur, räv och hare i reservatet men inget övrigt vilt, som exempelvis björn och fågel.

För att få till en förändring och utöka jaktmöjligheten i naturreservatet drev bland annat Orsa jaktvårdskrets på för att Länsstyrelsen Dalarna skulle ta fram nya föreskrifter för reservatet. Länsstyrelsen Dalarna tog då fram nya föreskrifter för att öka möjligheterna till jakt i området. Länsstyrelsens beslut om föreskrifter överklagades dock av organisationen Birdlife Sverige, och frågan hamnade därför på regeringens bord för beslut.

Efter hela 18 månader tog regeringen ett beslut den 9 oktober förra året. Till mångas stora besvikelse

beslutade regeringen att upphäva Länsstyrelsen Dalarnas beslut om att utöka jakten i Korpimäki naturreservat. Motivet till regeringens beslut var att Länsstyrelsen Dalarna inte hade gjort en bedömning av beslutets konsekvenser för just detta naturområde.

Det är enligt regeringen, och enligt lagstiftningen, krav på att utreda konsekvenserna av ett beslut om upphävande, så det är inte konstigt i sig. Detta hänger dock också ihop med att Korpimäki inte bara är ett naturreservat utan också ett Natura 2000-område. Regeringen skrev att länsstyrelsens beslut därför borde upphävas i sin helhet och hänvisas tillbaka till Länsstyrelsen Dalarna för omprövning.

Länsstyrelsen Dalarna tog fram nya underlag för att styrka de möjligheter som finns att utöka jakten och tog fram ett nytt förslag till beslut som även det vidhöll att jakten skulle kunna utökas. Förslaget skickades ut på remiss, och remisstiden gick ut den 22 januari i år.

Till mångas stora förvåning beslutade länsstyrelsen efter att remisstiden gått ut att ändra sitt tidigare beslut och behålla restriktionerna för jakt i naturreservatet Korpimäki och alltså inte tillåta att jakten utökas. Jägareförbundet Dalarna valde då att överklaga Länsstyrelsen Dalarnas nya beslut och skickade in en överklagan till regeringen.

Svaret från ministerns departement är ett ifrågasättande av huruvida jägarorganisationerna ska få överklaga beslut gällande jaktmöjligheter. Departementet ifrågasätter om jägarorganisationer är organisationer som tillvaratar naturskydds- eller miljöskyddsintressen. Man ifrågasätter även om Länsstyrelsen Dalarnas beslut angår jägarorganisationer just utifrån det ministern också sa i sitt svar, alltså om de har äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastighet som omfattas av det överklagade beslutet.

Jag är medveten om att ministern, precis som han sa i sitt svar, inte kan föregripa ett beslut i ett aktuellt ärende. Därför är mina frågor i interpellationen allmänt ställda för att ministern ska kunna svara. Frågorna är inte ställda utifrån ett specifikt ärende, utan det specifika ärendet är egentligen ett exempel. Ministern väljer trots det att inte svara på mina frågor.

Utifrån detta vill jag fråga ministern hur ministern generellt ser på möjligheterna att över huvud taget utöka jaktmöjligheter i naturreservat och Natura 2000-områden.

Anf. 164 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig förtydliga en sak kring de frågor som har ställts gällande att Jägareförbundet Dalarna har getts en möjlighet att styrka sin rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Detta är en rutinmässig handlägningsåtgärd utifrån miljöbalkens regelverk.

I svaret redogjorde jag också för hur lagstiftningen ser ut. Det finns inte någon anledning att utifrån det här svaret dra några slutsatser om huruvida Jägareförbundet Dalarna har rätt att överklaga länsstyrelsens beslut eller inte, utan jag ville bara redogöra för gällande rätt.

Det är inte jag som statsråd som genomför analyser av jägarnas roll att tillvarata naturskydds- och miljöintressen, och även om de frågor som ledamoten ställt är lite allmänt hållna är de starkt kopplade till ett pågående ärende – som är ett förvaltningsärende, ska jag påpeka. Beredningen och utredningen av det görs av Regeringskansliets tjänstemän enligt gängse rutiner och regelverk inom ramen för det överklagade ärendet.

Jag kommer inte att föregripa den fortsatta handläggningen i det här ärendet. Jag har alltså inga sådana analyser som ledamoten efterfrågar att jag ska delge henne.

Anf. 165 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick svar på min generella fråga, för den handlar faktiskt om hur ministern generellt ser på möjligheterna att utöka jaktmöjligheter i naturreservat och Natura 2000-områden, oavsett var i Sverige de ligger.

En del kanske undrar varför jag driver den här frågan och varför jag ser den som så viktig. De kanske också undrar varför ministern i sitt svar – kanske med lite ironi – gav mig beröm för hur insatt jag är i ärendet.

Det är ju för att Länsstyrelsen i Dalarna från början ville pröva det här för att få ett prejudikat så att de sedan skulle kunna se över möjligheten att utöka jakten i fler naturreservat i Dalarna. Detta skulle sedan också kunna utgöra grund för fler länsstyrelser i Sverige i deras bedömningar av jaktmöjligheter i naturreservat. Den här frågan är alltså mer generell, även om den utgår från ett specifikt ärende.

Jakt är redan tillåtet i många reservat, och de senaste åren har länsstyrelsernas föreskrifter inte varit lika restriktiva som tidigare när det gäller jaktmöjligheter i naturreservat.

Miljöminister Romina Pourmokhtari stod här i kammaren vid vår senaste interpellationsdebatt och betydade regeringens stora intresse för jaktfrågor och jägarnas möjligheter att bedriva viltvård. Enligt ministern stod regeringen på jägarnas sida.

Jägarnas statliga uppdrag i Sverige kretsar kring ansvarsfull viltvård och förvaltning. Det övergripande uppdraget är att bevara biologisk mångfald, hålla viltstammarna på en sund nivå, minska risken för trafikolyckor och säkerställa att jakten sker etiskt och hållbart. Jägarna är medvetna om vilka gränser som finns för jakten och om att man inte ska fälla så många djur att ekosystemet och skogen drabbas. De är i grunden viltvårdare. Hela systemet bygger på tillit, och jägarna har ett ansvar att följa lagar och bestämmelser.

Miljöministerns betydanden i den tidigare debatten faller ju ganska platt när Jägareförbundet, även om ministern säger att det här är ett normalt förfarande, möts av ett ifrågasättande av om de över huvud taget får överklaga. När Birdlife Sverige överklagade togs den överklagan in, och i det här fallet är det trots allt så att länsstyrelsen har ändrat sitt tidigare beslut att utöka jakten. Man fattade beslut om att utöka jakten, regeringen rev upp det beslutet och nu har man fattat beslut

om att inte utöka jakten. Länsstyrelsen har alltså ändrat sitt beslut.

I sitt svar skriver departementet att Jägareförbundet ska bevisa att de har äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastighet som omfattas av det överklagade beslutet och att beslutet försämrar innehavarens möjlighet att nyttja den aktuella rättigheten. Detta har Jägareförbundet naturligtvis skickat in ett svar på, men jag kommer tillbaka till att det ändå är ett ifrågasättande. Det är så det upplevs, det vill säga som ett ifrågasättande av jägarorganisationernas möjlighet att över huvud taget överklaga. Jägareförbundet har ännu inte fått svar på det svar som de skickat in till departementet, och jag hoppas verkligen att svaret blir att de får möjlighet att överklaga.

På något sätt behöver vi komma åt grundproblematiken när det gäller möjligheten att ändra föreskrifter för jakt i naturreservat och Natura 2000-områden i de fall där vi kan konstatera att gamla föreskrifter har varit för restriktiva för reservatets syfte. En länsstyrelse som ändrar policy i sin inställning till jakt och som när naturreservat bildas i nutid har en betydligt mer generös syn på jakt borde också kunna ändra tidigare beslut.

Jag vill ställa samma fråga som i interpellationen, eftersom jag inte fick svar på den. Är ministern beredd att ta initiativ till att se över lagstiftningen för att säkerställa att jägarorganisationer generellt har möjlighet att överklaga beslut som rör jaktmöjligheter i naturreservat?

Anf. 166 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Av förarbetena till miljöbalken framgår att sakägare är den som saken angår. En klagande part måste dock på ett mer konkret sätt vara berörd av ett beslut för att anses som sakägare.

Den som har äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till en berörd fastighet är enligt etablerad praxis sakägare och har rätt att överklaga beslut om naturreservat. Det här följer av ett flertal domstolsavgöranden från Mark- och miljööverdomstolen och Högsta domstolen. Enligt praxis är det också möjligt att överklaga beslut om jakt på en art som omfattas av art- och habitatdirektivet i enlighet med Århuskonventionen. I praxis framgår även att rätten att klaga på beslut enligt jaktförordningen i stort bör bedömas i enlighet med organisationers rätt att överklaga enligt miljöbalken.

Bedömningen av om en jägarorganisation är en miljöskyddsorganisation görs från fall till fall. Organisationer som uppfyller de krav som gäller för att klassas som en miljöorganisation anses också vara en sådan organisation. Enligt miljöbalkens krav ska en miljöorganisation ha som huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöintressen.

Anf. 167 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! I min värld borde det här ärendet därför vara solklart, för det är precis det som jägarorganisationerna jobbar med.

Korpimäki är som sagt ett Natura 2000-område, och Natura 2000-områden ska vara representativa urval av naturmiljöer i Sverige. Syftet med Korpimäki är inte att skydda arter som inte är hotade och som det i nuläget inte är tillåtet att jaga i reservatet, exempelvis björn och skogsfågel. Just därför blev restriktionerna för hårda när beslutet fattades.

Jakt är en stor del av den lokala kulturen och traditionen runt om i landet. Många upplever naturen genom jakt, och ett ändamål med det här reservatet är att människor ska få uppleva en dalanaturskog. Ett sätt att uppleva en dalanaturskog är faktiskt just genom jakt.

Nu behöver vi en regering som lyssnar på befolkningen så att vi kan mota den misstro mot staten som tyvärr faktiskt finns runt om i landet, speciellt på landsbygden. Jag kan bara gå till min hemkommun Orsa, som är en landsbygdskommun: Där finns det tyvärr en misstro mot staten.

Alla fagra ord från sverigedemokrater och representanter från regeringspartierna om att det nu skulle bli en regering som skulle ordna upp alla jaktfrågor visade sig ju inte stämma. Att vargjakten blev inställd är bara ett exempel på det. Det räcker inte med en läpparnas bekännelse, utan det gäller att också leverera politik. Det har den här regeringen inte klarat av på jaktområdet.

Skulle departementet besluta att en jägarorganisation som har ett statligt uppdrag inte får överklaga beslut om jaktmöjligheter kommer vi att få ytterligare belägg för regeringens inställning till jakt. Jag hoppas att regeringen den här gången lyssnar på de ansvarstagande viltvårdare som jägarna faktiskt är och att vi får det här prövat. Som jag ser det är det nu upp till bevis för regeringen.

Avslutningsvis vill jag önska ministern en trevlig sommar, för det här är den sista debatten som jag kommer att ha med ministern i kammaren.

Anf. 168 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag vill tacka Marie Olsson så mycket för den här diskussionen. Den process som ledamoten har beskrivit i sina anföranden är inte bara lärorik i sig att följa, utan den visar också på olika typer av beslutspunkter och målkonflikter som kan uppstå – och som vi har till uppgift att väga av gemensamt. Det är vad det handlar om.

Vad gäller frågan i just detta enskilda ärende behöver jag återigen påpeka att det är ett pågående förvaltningsärende och att jag inte bör föregripa ett beslut genom att gå närmare in på frågan.

Jag vill också säga att det var helt utan ironi som jag berömde Marie Olsson för hur väl insatt hon är. Det är med respekt jag säger det.

Avslutningsvis tackar jag så mycket för hälsningen om en trevlig sommar. Låt mig returnera den och säga: Glad sommar till dig också, Marie Olsson!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 juni

2025/26:555 Försvarets klimatanpassning och förmåga att möta en bred hotbild

av *Emma Berginger* (MP)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:556 Arbetsmarknadspolitik

av *Patrik Björck* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister Johan Britz (L)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 juni

2025/26:889 Sveriges ståndpunkt kring FSD och självkörande fordon

av *Rickard Nordin* (C)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:890 Stöd till branschskolor och smala yrkesutbildningar

av *Robert Olesen* (S)

till gymnasie-, högskole- och forskningsminister Lotta Edholm (L)

2025/26:891 Möjligheten att välja kön på personal

av *Patrik Björck* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.08.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 81 (delvis), av talmannen därefter till och med § 13 anf. 121 (delvis) och av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om lantbrukets kostnadsutveckling	1
Anf. 1 HELENA LINDAHL (C)	1
Anf. 2 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	1
Anf. 3 ÅSA WESTLUND (S)	2
Anf. 4 STAFFAN EKLÖF (SD).....	2
Anf. 5 EDWARD RIEDL (M).....	3
Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V)	3
Anf. 7 HELENA LINDAHL (C)	3
Anf. 8 EMMA NOHRÉN (MP).....	4
Anf. 9 ELIN NILSSON (L)	4
Anf. 10 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	4
Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik	5
Anf. 12 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	5
Anf. 13 ÅSA WESTLUND (S) replik	5
Anf. 14 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	5
Anf. 15 HELENA LINDAHL (C) replik.....	6
Anf. 16 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	6
Anf. 17 HELENA LINDAHL (C) replik.....	6
Anf. 18 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	6
Anf. 19 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	6
Anf. 20 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	6
Anf. 21 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	7
Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	7
Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S)	7
Anf. 24 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	7
Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik	7
Anf. 26 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	8
Anf. 27 ÅSA WESTLUND (S) replik	8
Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	8
Anf. 29 ÅSA WESTLUND (S) replik	8
Anf. 30 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	8
Anf. 31 ÅSA WESTLUND (S) replik	8
Anf. 32 STAFFAN EKLÖF (SD)	9
Anf. 33 ÅSA WESTLUND (S) replik	9
Anf. 34 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	9
Anf. 35 ÅSA WESTLUND (S) replik	9
Anf. 36 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	9
Anf. 37 HELENA LINDAHL (C) replik.....	9
Anf. 38 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	10
Anf. 39 HELENA LINDAHL (C) replik	10
Anf. 40 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	10
Anf. 41 EDWARD RIEDL (M).....	10
Anf. 42 ÅSA WESTLUND (S) replik	10
Anf. 43 EDWARD RIEDL (M) replik.....	11
Anf. 44 ÅSA WESTLUND (S) replik	11
Anf. 45 EDWARD RIEDL (M) replik.....	11
Anf. 46 HELENA LINDAHL (C) replik.....	11
Anf. 47 EDWARD RIEDL (M) replik.....	11
Anf. 48 HELENA LINDAHL (C) replik.....	11

Anf. 49 EDWARD RIEDL (M) replik.....	12
Anf. 50 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	12
Anf. 51 EDWARD RIEDL (M) replik.....	12
Anf. 52 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	12
Anf. 53 EDWARD RIEDL (M) replik.....	12
Anf. 54 KAJSA FREDHOLM (V)	13
Anf. 55 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	13
Anf. 56 KAJSA FREDHOLM (V) replik	13
Anf. 57 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	13
Anf. 58 KAJSA FREDHOLM (V) replik	13
Anf. 59 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	13
Anf. 60 KAJSA FREDHOLM (V) replik	14
Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	14
Anf. 62 KAJSA FREDHOLM (V) replik	14
Anf. 63 HELENA LINDAHL (C)	14
Anf. 64 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	14
Anf. 65 HELENA LINDAHL (C) replik	14
Anf. 66 STAFFAN EKLÖF (SD) replik.....	15
Anf. 67 HELENA LINDAHL (C) replik	15
Anf. 68 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	15
Anf. 69 HELENA LINDAHL (C) replik	15
Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD) replik.....	15
Anf. 71 HELENA LINDAHL (C) replik	15
Anf. 72 EMMA NOHRÉN (MP).....	16
Anf. 73 ELIN NILSSON (L)	16
Anf. 74 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	16
Anf. 75 ELIN NILSSON (L) replik.....	16
Anf. 76 EMMA NOHRÉN (MP) replik.....	16
Anf. 77 ELIN NILSSON (L) replik.....	17
Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	17
§ 2 Justering av protokoll.....	17
§ 3 Anmälan om återkallelse av proposition.....	17
§ 4 Anmälan om faktrapporter.....	17
§ 5 Anmälan om granskningsrapport.....	17
§ 6 Ärenden för bordläggning	17
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:497	17
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:530 om dubbelspår på Ostkustbanan.....	17
Anf. 79 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	17
Anf. 80 LINNÉA WICKMAN (S).....	18
Anf. 81 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	18
Anf. 82 LINNÉA WICKMAN (S).....	19
Anf. 83 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	19
Anf. 84 LINNÉA WICKMAN (S).....	20
Anf. 85 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	20
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:533 om stöd till kollektivtrafiken	20
Anf. 86 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	20
Anf. 87 AYLIN NOURI (S)	20
Anf. 88 RASHID FARIVAR (SD).....	21
Anf. 89 ZARA LEGHISSA (S)	21

Anf. 90 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	22
Anf. 91 AYLIN NOURI (S)	22
Anf. 92 RASHID FARIVAR (SD)	23
Anf. 93 ZARA LEGHISSA (S)	23
Anf. 94 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	23
Anf. 95 AYLIN NOURI (S)	24
Anf. 96 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	24
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:534 om underhåll av järnvägen	25
Anf. 97 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	25
Anf. 98 AYLIN NOURI (S)	25
Anf. 99 RASHID FARIVAR (SD)	25
Anf. 100 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	26
Anf. 101 AYLIN NOURI (S)	27
Anf. 102 RASHID FARIVAR (SD)	27
Anf. 103 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	27
Anf. 104 AYLIN NOURI (S)	28
Anf. 105 Infrastruktur- och bostadsminister ANDREAS CARLSON (KD)	28
§ 11 Svar på interpellation 2025/26:499 om vattenbrist och klimatanpassning i södra Sverige	29
Anf. 106 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	29
Anf. 107 ANNA WALLENTHEIM (S)	29
Anf. 108 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	30
Anf. 109 ANNA WALLENTHEIM (S)	30
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	30
Anf. 111 ANNA WALLENTHEIM (S)	31
Anf. 112 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	31
§ 12 Svar på interpellation 2025/26:509 om ny lagstiftning för klimatanpassning.....	31
Anf. 113 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	31
Anf. 114 KATARINA LUHR (MP)	32
Anf. 115 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	32
Anf. 116 KATARINA LUHR (MP)	33
Anf. 117 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	33
Anf. 118 KATARINA LUHR (MP)	33
Anf. 119 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	34
§ 13 Svar på interpellation 2025/26:510 om klimatpåverkan från transporter inom Stockholms stad.....	34
Anf. 120 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	34
Anf. 121 KATARINA LUHR (MP)	34
Anf. 122 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	35
Anf. 123 KATARINA LUHR (MP)	35

Anf. 124 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	36
Anf. 125 KATARINA LUHR (MP)	36
Anf. 126 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	37
§ 14 Svar på interpellation 2025/26:514 om klimatmålen till 2030 ..	37
Anf. 127 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	37
Anf. 128 ÅSA WESTLUND (S)	37
Anf. 129 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	38
Anf. 130 ÅSA WESTLUND (S)	38
Anf. 131 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	39
Anf. 132 ÅSA WESTLUND (S)	39
Anf. 133 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	39
§ 15 Svar på interpellation 2025/26:515 om ökad takt i klimatarbetet	39
Anf. 134 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	39
Anf. 135 JYTTE GUTELAND (S).....	40
Anf. 136 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	40
Anf. 137 JYTTE GUTELAND (S).....	41
Anf. 138 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	41
Anf. 139 JYTTE GUTELAND (S).....	41
Anf. 140 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	42
§ 16 Svar på interpellation 2025/26:520 om snabbare och mer förutsägbara tillståndprocesser	42
Anf. 141 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	42
Anf. 142 AIDA BIRINXHIKU (S).....	43
Anf. 143 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	43
Anf. 144 AIDA BIRINXHIKU (S).....	43
Anf. 145 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	44
Anf. 146 AIDA BIRINXHIKU (S).....	44
Anf. 147 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	45
§ 17 Svar på interpellation 2025/26:525 om regeringens arbete i ILO	45
Anf. 148 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	45
Anf. 149 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	45
Anf. 150 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	46
Anf. 151 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	46
Anf. 152 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	47
Anf. 153 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	47
Anf. 154 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	47
§ 18 Svar på interpellation 2025/26:537 om ungas situation på svensk arbetsmarknad	48
Anf. 155 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	48

Anf. 156 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	48
Anf. 157 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	49
Anf. 158 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	49
Anf. 159 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	50
Anf. 160 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	50
Anf. 161 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	50
§ 19 Svar på interpellation 2025/26:543 om möjligheter att överklaga beslut om jakt.....	51
Anf. 162 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	51
Anf. 163 MARIE OLSSON (S).....	51
Anf. 164 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	52
Anf. 165 MARIE OLSSON (S).....	52
Anf. 166 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	53
Anf. 167 MARIE OLSSON (S).....	53
Anf. 168 Arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister JOHAN BRITZ (L).....	53
§ 20 Anmälan om interpellationer	54
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	54
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 15.08.	54